

રાષ્ટ્રીયતાનું ઉદ્દોષક

સાધના

સાપ્તાહિક

સ્વાતંત્ર્ય દિન વિશેષાંક

૭

ये देश है वीर जवानो का...

VISIT...

LANZAROTE
Caliente.COM

ધી બરોડા સેન્ટ્રલ કો-ઓપરેટિવ બેન્ક લિ.

હેડ ઓફિસ : સ્ટેશન રોડ, સયાજીગંજ, વડોદરા - ૩૯૦ ૦૦૫

ટેલિફોન નં. : (૦૨૬૫) ૨૩૬૨૬૪૧, ૨૩૬૨૬૪૨

ફેક્સ નં. : (૦૨૬૫) ૨૩૬૨૪૦૮

તમામ વ્યક્તિ તથા સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓ અને જાહેર ટ્રસ્ટની સંસ્થાઓ તથા સહકારી સંસ્થાઓ (નાગરિક બેંકો સહિત) તા. ૦૧/૦૭/૨૦૨૦થી થાપણદારોને આપવાના મુદતી થાપણના વ્યાજના દરો.

અ. નં.	ખાતાનો પ્રકાર	વ્યક્તિ, સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓ તથા જાહેર ટ્રસ્ટની સંસ્થાઓ માટે વ્યાજનો દર%	સિનિયર સિટીઝન માટે વ્યાજનો દર%	નાગરિક બેંકો માટે વ્યાજનો દર%
૧.	કોલ થાપણો (સહકારી સંસ્થાઓ માટે)			
	અ-૧૫ દિવસ નોટિસ સમય માટે	૦.૦૦	૦.૦૦	૧.૭૫
૨.	મુદતબંધી થાપણો			
	(૧) ૧૫ દિવસથી ૪૫ દિવસ સુધી	૩.૨૦	૩.૨૦	૩.૨૦
	(૨) ૪૬ દિવસથી ૯૦ દિવસ સુધી	૩.૬૫	૩.૬૫	૩.૬૫
	(૩) ૯૧ દિવસ થી ૧૭૯ દિવસ સુધી	૪.૨૦	૪.૨૦	૪.૨૦
	(૪) ૧૮૦ દિવસથી ૩૬૪ દિવસ સુધી	૪.૭૫	૫.૮૦	૫.૩૦
	(૫) ૧૨ માસ	૫.૩૦	૪.૭૫	૪.૭૫
	(૬) ૩૬૬ દિવસથી ૧૦૯૪ દિવસ સુધી	૫.૩૦	૫.૮૦	૫.૩૦
	(૭) ૧૦૯૫ દિવસથી ૩૬૫૩ દિવસ સુધી	૫.૪૫	૫.૬૫	૫.૪૫

નોંધ : (૧) ૩૬૫ દિવસ અને તે ઉપરાંતની મુદતની થાપણ પાવતી ઓછામાં ઓછી ૫૦૦૦/- અને તે ઉપરાંતની ૧૦૦૦/-ના ગુણાંકમાં મૂકવામાં આવી હશે તો થાપણદારની માંગણી આવેથી માસિક / ત્રિમાસિક ધોરણે વ્યાજ આપી શકાશે. (૨) સિનિયર સિટીઝન્સને ફક્ત ૩૬૫ દિવસથી વધુ સમયગાળા માટે મૂકેલ થાપણ પર નિયત દર કરતાં ૦.૫૦% વધુ વ્યાજ આપવાનું રહેશે.

બેન્કની વિવિધ યોજનાઓ :

- ૭% ના દરે કિશાન ક્રેડિટ કાર્ડ મારફતે પાક ધિરાણ
- ખેતી વિષયક મધ્યમ મુદત ગોડાઉન લોન.
- ટ્રેક્ટર, પાવર ટ્રેલર, કલ્ટીવેટર, સિંચાઈનાં સાધના વગેરે ખેતીના સાધનો માટે લોન.
- હાઉસિંગ લોન
- એલ.આઈ.સી. પોલીસી સામે ધિરાણ
- ડ્રીપ ઈરીગેશન માટે લોન (GGRC)
- ટુ વ્હીલર / ફોર વ્હીલર વાહનો માટે લોન
- થાપણ પાવતી સામે લોન / ઓવરડ્રાફ્ટ
- વપરાશી ધિરાણ
- HDFC બેન્કની દેશમાં આવેલ તમામ શાખાઓ ઉપર ડ્રાફ્ટ કાઢી આપવાની સવલત અત્રે ઉપલબ્ધ છે.
- પુર્ણિંગ માટે કેશ ક્રેડિટ
- રાષ્ટ્રીય બચત પત્રો સામે ધિરાણ / ઓવરડ્રાફ્ટ
- નવીન બેન્કિંગ ટેકનોલોજી સુસજ્જ Mobile Van શરૂ કરવામાં આવેલ છે.
- વેપાર માટે શાનગીરો કેશક્રેડિટ
- સોના ચાંદીના દાગીના સામે લોન
- NEFT / RTGS, Core Banking સુવિધા પણ ઉપલબ્ધ છે.

જે. ડી. પટેલ
જનરલ મેનેજર

અજીતભાઈ એમ. પટેલ
વા. ચેરમેન

અતુલ સી. પટેલ
ચેરમેન

બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સશ્રી

- * યુગાબ્દ : ૫૧૨૨
શ્રાવણ વદ - અગિયારસ
15 ઓગસ્ટ, 2020
વર્ષ - 64
- * અંક - 47
- * તંત્રી : મુકેશ શાહ
- * સંપાદન-સંકલન : રાજ ભારકર
- * મુદ્રક - પ્રકાશક
સાધના પ્રકાશન
ટ્રસ્ટ વતી :
રસિક સો. ખમાર
- * માનદ્ વ્યવસ્થાપક : ધર્મેન્દ્ર નાયક
- * કાર્યાલય : 24-25-26,
સાંનિધ્ય બિલ્ડિંગ,
બીજો માળ, સંન્યાસ આશ્રમની
સામે, આશ્રમ રોડ, એલિસબ્રિજ,
અમદાવાદ - 380009
- * દૂરભાષ :
079-26578307,
26578717
- * E-mail :
sadhanaweekly@gmail.com
મૂલ્ય : રૂ. 35/-
લવાજમ :
વાર્ષિક : રૂ. 600/-
ત્રિવાર્ષિક : રૂ. 1600/-
ધરોહર સભ્ય : રૂ. 8000/-
વિદેશમાં વાર્ષિક લવાજમ :
રૂ. 6000/-
- * ચેક અથવા ડીડી ધરોહર
લવાજમ માટે 'સાધના પ્રકાશન
ટ્રસ્ટ'ના નામે તથા અન્ય માટે
'સાધના પ્રકાશન ટ્રસ્ટ'
(સાપ્તાહિક)ના નામે મોકલવો.
- માલિક : સાધના પ્રકાશન ટ્રસ્ટ
વતી મુદ્રક અને પ્રકાશક
શ્રી રસિકભાઈ એસ. ખમારે
એલાઈડ ઓફસેટ પ્રિન્ટર્સ
(ગુજરાત) પ્રા. લિ.
૧૪/૨, કાલીદાસ મિલ કંપાઉન્ડ,
ગોમતીપુર, અમદાવાદથી
છાપીને બીજે માળ,
સાંનિધ્ય બિલ્ડિંગ, સંન્યાસ
આશ્રમ સામે, એમ. જે.
લાઈબ્રેરીની બાજુમાં,
એલિસબ્રિજ,
અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૯થી
પ્રસિદ્ધ કરેલ છે.
તંત્રી : મુકેશભાઈ શાહ

પાથેય

જનાબ તમે કેમ જીત્યા એ હવે સમજાયું

૧૯૭૧નું ભારત - પાકિસ્તાનનું યુદ્ધ સમાપ્ત થઈ ચૂક્યું હતું. યુદ્ધમાં ૯૩ હજાર પાકિસ્તાન સૈનિકોને બંદી બનાવવામાં આવ્યા હતા. તમામના આત્મસમર્પણ બાદ યુદ્ધ કેદી તરીકે જુદાં જુદાં શહેરોમાં મોટા મોટા કેન્ટોનમેન્ટમાં રાખવામાં આવ્યા હતા. આવો જ એક કેમ્પ ઇલાહાબાદ (હાલનું પ્રયાગરાજ)માં પણ હતો. ફીલ્ડ માર્શલ માણેક શા આ કેમ્પમાં પહોંચ્યા અને યુદ્ધ કેદીઓની વ્યવસ્થા જોવાની ઇચ્છા વ્યક્ત કરી. તેઓએ પાકિસ્તાની સેનાના જવાનોની સુવિધાઓ અંગે પૂછપરછ કરી અને તમામ સાથે હાથ મિલાવ્યો. તેઓ સૈનિકો સાથે હાથ મિલાવી રહ્યા હતા ત્યારે તેમની નજર હરોળની થોડે પાછળ ઊભેલા એક જવાન પર પડી. ફિલ્ડ માર્શલે તે જવાન તરફ હાથ લંબાવ્યો. છતાં પેલો જવાન સાવધાનની મુદ્રામાં ઊભો રહ્યો. તેણે હાથ આગળ ન કર્યો. માણેક શાએ હસીને પૂછ્યું કે, “કેમ જવાન, તું હાથ નહીં મિલાવે ?”

માણેક શાના સવાલના જવાબમાં એક પાકિસ્તાન સૂબેદારે કહ્યું, “જનાબ, એ સફાઈ કરે છે, એક સામાન્ય જમાદાર છે.”

માણેક શા તરત જ આગળ વધ્યા. એ જવાનના ખભા પર હાથ મૂક્યો અને તેની સામે ફરી હાથ લંબાવ્યો. પેલો જવાન ભાવવિભોર થઈ ગયો અને ખૂબ જ પ્રસન્નતાપૂર્વક તેણે હાથ મિલાવ્યો. આ ઘટના બાદ માણેક શા પોતાની કાર તરફ જવા લાગ્યા. તો પેલો પાકિસ્તાની સૂબેદાર તેમની સામે આવ્યો અને કહ્યું, “જનાબ ! તમે કેમ જીત્યા અને અમે કેમ હાર્યા એ આજે અમને સમજાઈ ગયું છે.”

તંત્રીસ્થાનેથી

- મુકેશ શાહ

ये देश है वीर जवानों का...

સમગ્ર ભારતવર્ષમાં ૧૫મી ઓગસ્ટનું - ૭૪મું આઝાદી પર્વ ખૂબ ઉત્સાહથી ઊજવાઈ રહ્યું છે. ઉજવણીમાં આ વખતે શ્રીરામ મંદિર નિર્માણનો ઉત્સાહ પણ ઉમેરાયો છે. સ્વાતંત્ર્યદિન દેશ માટે સંઘર્ષ કરનારા, શહીદી વહોરનારા નામી-અનામી અનેક યોદ્ધાઓની યાદ પણ અપાવે છે. જેમણે આ દેશના સ્વાતંત્ર્યબાગને પોતાનું રક્ત સીંચ્યું છે એવા બલિદાનીઓને આજના સ્વાતંત્ર્ય દિને સો સો સલામ કરીએ છીએ.

આજે આપણે આઝાદીની ખુલ્લી આબોહવામાં શ્વાસ લઈ શકીએ છીએ, પર્વો ધૂમધામથી ઊજવી શકીએ છીએ એમાં આઝાદીના લડવૈયાઓ ઉપરાંત સતત આજ સુધીના સંઘર્ષોમાં વીરતા દાખવનારાઓનો સિંહફાળો છે. પાકિસ્તાન અને ચીન જેવા આતંકવાદી અને વિસ્તારવાદી મનોવૃત્તિ ધરાવતા ઘણા દેશો સાથે આજ દિન સુધી ભારતનો સંઘર્ષ ચાલુ જ છે. તેમાં ભારતની ત્રણેય પાંખના લડવૈયાઓએ બતાવેલ શૌર્યને ભુલાય તેમ નથી.

રાષ્ટ્રપ્રેમની ભાવના ઉજાગર કરતાં અનોખા વિશેષાંકો પ્રકાશિત કરવાની 'સાધના' સાપ્તાહિકની પરંપરા છે. તે પરંપરાને આગળ ધપાવતા આ સ્વાતંત્ર્યદિને આઝાદી બાદ થયેલાં યુદ્ધો-સંઘર્ષોમાં શૌર્ય દાખવનારા વીરોની વિજયગાથાઓ પ્રકાશિત કરી છે.

૧૯૬૧માં વિદેશી ઘૂસણખોરો સામે લડનારા કેપ્ટન ગુરબચનસિંહ સલારિયા, ૧૯૬૨માં ચીન સામેના યુદ્ધના જાંબાજ સૂબેદાર જોગિંદરસિંહ, મેજર ધનસિંહ થાપા, ૧૯૬૫માં પાકિસ્તાનીઓને છટ્ટીનું દૂધ યાદ કરાવનારા મેજર દયાલ, હવાલદાર અબ્દુલ હમીદ, ૧૯૭૧માં પાકિસ્તાનને ઘૂંટણિયે પાડી બાંગ્લાદેશને પાકિસ્તાનમાંથી છોડાવનારા વીર ફિલ્ડ માણેક શા, લેફ. જનરલ જગજિતસિંહ અરોરા, ૧૯૮૭માં શ્રીલંકાના આતંકીઓને ખતમ કરી દેનારા મેજર રામાસ્વામી પરમેશ્વરન, ૧૯૯૯ના કારગીલ યુદ્ધમાં 'ઓપરેશન વિજય'ના ખરા વિજેતાઓ - કેપ્ટન વિક્રમ બત્રા, લેફ. મનોજકુમાર પાડે અને ત્યાર બાદ ૨૦૦૮માં મુંબઈના આતંકી હુમલાનો જડબાતોડ જવાબ આપનારા સંદીપ ઉત્તિ કૃષ્ણન, ૨૦૦૯માં જમ્મુ-કાશ્મીરમાં દુશ્મનો પર ભારે પડી છાતી પર ગોળી ઝીલનારા મેજર ઋષિકેશ રામાણી, ૨૦૧૪માં જમ્મુ-કાશ્મીરમાં આતંકીઓને ખો ભૂલાવી દેનારા કેપ્ટન જયદેવ ડાંગી, ૨૦૧૫માં ખૂબ ચક્રચાર જગાડનારા મ્યાનમાર સર્જિકલ સ્ટ્રાઈકના વીર કર્નલ ડેલ્ટા, ૨૦૧૬ના ઉરી હુમલા બાદની સૌથી મોટી સર્જિકલ સ્ટ્રાઈકના જાંબાજ મેજર દેંગો, ૨૦૧૯માં પુલવામાં હુમલા બાદની સર્જિકલ સ્ટ્રાઈકમાં છેક પાકિસ્તાનની જમીન પર જઈ સહી સલામત પાછા ફરનારા વીર અભિનંદન અને બે મહિના પહેલાં ભારત-ચીનની ગલવાન સરહદ પર વીરતા દાખવીને શહીદ થનારા કર્નલ સંતોષ બાબુ સહિતના અન્ય

૧૯ ભારતીય સૈનિકો ઉપરાંત અનેક વીરોની વિજયગાથાઓ અહીં રજૂ કરી છે. આ સૈનિકોમાં કોઈ લેફ્ટનન્ટ હતા તો કોઈ હવાલદાર, તેમના હોદ્દા અલગ અલગ હતા, પરંતુ બધામાં લઘુત્તમ સામાન્ય અવયવ હતો - દેશદાઝ અને સાહસ. જેના કારણે તેમણે માતૃભૂમિ ભારતમાતાના ભાલે વિજયતિલક કર્યું. કેટલાયે સૈનિકો સાવજની જેમ દુશ્મનોના ખેમામાંથી વિજયધ્વજ લઈને પાછા ફર્યા તો કેટલાયે સૈનિકોએ યુદ્ધભૂમિ પર અપ્રતિમ પરાક્રમ બતાવીને માતૃભૂમિ માટે માથાં વધેર્યા.

આ કથાઓને હૃદયમાં ઉતારતાં ખ્યાલ આવશે કે આ યોદ્ધાઓની ખુમારી એ જ ભારતીય ત્રિરંગાનો 'રુઆબ' છે. લીલાં બલિદાનોનાં ખ્વાબ છે. હૃદય હચમચાવી દેતી શૂરવીરોની આ ગાથાઓ આપણને માત્ર જગાડતી નથી, આપણા જડ તંત્રને જડબેસલાક બેઠું કરે છે, ચેતનવંતું કરે છે. આ વીરોના શ્વાસ એ જ આપણા દેશનું ખરું 'પ્રાણતત્ત્વ' છે. આઝાદીના યોદ્ધાની વાતો તો આપણા સૌ માટે પ્રેરક છે જ, પણ હજુ આજે પણ જેઓ સરહદ પર રહીને છેલ્લી ગોળી અને છેલ્લા સિપાહી સુધી લડીને દેશનું રક્ષણ કરી રહ્યા છે તેવા વીરોની આ વિજયગાથાઓ પણ સૌને ખૂબ પ્રેરણા અને ગૌરવ અર્પે તેવી છે. શાળામાં પ્રાર્થના સમયે કે સહ-અભ્યાસિક પ્રવૃત્તિઓમાં આ કથાઓના વાંચન-કથનના પ્રયોગ દ્વારા વિદ્યાર્થીમાં દેશપ્રેમ અને સાહસ જગાડવામાં આ વિશેષાંક ઉપયોગી બનશે, યુવાનો આ વિશેષાંકમાંથી પોતાના અસલી રોલ મોડલ કે હીરોને ઓળખી શકશે! એટલું જ નહીં સમાજના એક એક નાગરિકની છાતી આ કથાઓ વાંચીને ગજ ગજ ફૂલે એ જ આ વિશેષાંકના પ્રકાશનની સાર્થકતા બની રહેશે. આ ગૌરવવંતા વિશેષાંકના પ્રકાશનમાં અનેક લોકોનો ય સહયોગ પ્રાપ્ત થયો છે. આમાં સહયોગ કરનારા લેખકો, શુભેચ્છકો, વિજ્ઞાપનદાતાઓ અને કાર્યકર્તાઓનો આભાર તથા સૌને સ્વાતંત્ર્યદિનની શુભેચ્છાઓ.

દેશ માટે શહીદી વહોરનારાને સલામી આપવા માટે રાષ્ટ્રીય શાયર મેઘાણીની વાણી - 'કસુંબીનો રંગ' ફરીથી રોમે રોમમાં જીવંત થાય છે અને કંઠ ગાય છે કે, 'રક્ત ટપકતી સો સો ઝોળી સમરાંગણથી આવે.. કેસર વરણી સમરસેવિકા કોમલ સેજ બિછાવે.' અને દેશના દુશ્મનોને ધમરોળીને, ચોડી છાતી કરીને કોઈ વીર સૈનિક જ્યારે ત્રિરંગો લહેરાવતો દેખાય છે ત્યારે સાહિર લુધિયાનવીનું ગીત, 'યે દેશ હૈ વીર જવાનોં કા... અલબેલોં કા મસ્તાનો કા...' ગાતાં ગાતાં એને લાખો સલામો કરવાનું મન થાય છે. આ વિશેષાંક ભારતના ગૌરવ સમાન વીર જવાનોને સમર્પિત છે, એમને 'સાધના' સાપ્તાહિક શબ્દના કંકુ અને ચોખાથી પોંખે છે અને દેશની સુરક્ષા કરવા બદલ સમગ્ર દેશ વતી આભાર માને છે. દેશપ્રેમ - સ્વતંત્રતાનો ઉત્સવ જેની નસેનસમાં વહેતો હશે એના માટે આ વિશેષાંક ગર્વથી છાતી ફુલાવીને ભારતના ઝંડાને અને વીરોને સલામી આપવાનો અવસર બની રહેશે. જય હિન્દ... વંદે માતરમ્ !

મુજી ૨૧/૮

मेरा भारत महान

અ નુ ક મ થિ કા

■ કેપ્ટન ગુરબચનસિંહ	-	૦૮	■ ના. સૂબેદાર બાનાસિંહ	-	૨૮
■ મેજર ધનસિંહ થાપા	-	૧૦	■ કેપ્ટન વિક્રમ બત્રા	-	૩૨
■ સૂબેદાર જોગિન્દર સિંહ	-	૧૨	■ લેફ્ટ. મનોજકુમાર પાંડે	-	૩૬
■ મેજર દયાલ	-	૧૪	■ મેજર સંદીપ	-	૪૦
■ હવાલદાર અબ્દુલ હમીદ	-	૧૬	■ મેજર ઋષિકેશ રામાણી	-	૪૩
■ સ્કવો.લિડર ટ્રેવર કેલોર	-	૧૮	■ કેપ્ટન જયદેવ ડાંગી	-	૪૫
■ ફિલ્ડ માર્શલ માણેક શા	-	૨૦	■ કર્નલ ડેલ્ટા	-	૪૯
■ લેફ. જન. જગજીતસિંહ	-	૨૨	■ મેજર ટેંગો	-	૫૨
■ મેજર કુલદીપસિંહ	-	૨૪	■ વિંગ કમાન્ડર અભિનંદન	-	૫૪
■ મેજર રામાસ્વામી	-	૨૫	■ કર્નલ સંતોષબાબુ	-	૫૭

વિદેશી ઘૂસણખોરોનો હુમલો - ૧૯૬૧(કાંગો)

કેપ્ટન ગુરબચન સિંહ સલારિયા

દુશ્મનો દોઢસો હોય કે દોઢ હજાર,
આપણે તો એકે હજારા !

૫મી ડિસેમ્બર, ૧૯૬૧નો દિવસ કાંગોની ધરતી માટે ભારે રક્તરંજિત ઇતિહાસ લઈને આવ્યો હતો.

વિદેશી ઘૂસણખોરોએ આજથી જ એમની યોજનાનો પ્રારંભ કરી દીધો હતો. લગભગ ૧૫૦ જેટલા ઘૂસણખોરોએ એલિઝાબેથ વિલે અને એની આસપાસના વિસ્તારને ઘેરી લીધો હતો. રસ્તા પર અનેક અવરોધો ઊભા થયા હતા, જેથી સૈનિકોને અવરજવર કરવામાં અડચણો પેદા થવા લાગી હતી.

ગુરખા રેજિમેન્ટે હવે ગોળીઓનો જવાબ ગોળીઓથી આપવાનું નક્કી કર્યું હતું.

બપોરના અઢી વાગ્યા હતા. સૈનિકોની બધી જ ટુકડી પોતપોતાના કામે લાગી ગઈ હતી. કેપ્ટન ગુરબચન સિંહની ટુકડી પોતાના સૈનિકો અને બખ્તરબંધ વાહનો સાથે એમના નિશ્ચિત કરેલા સ્થળે પહોંચી ગઈ. ખરેખર દુશ્મનોના ટોળામાં થોડી શાંતિ હતી. લોકો હળવાશથી આંટા મારી રહ્યા હતા. એમની આળસનો લાભ લઈને કેપ્ટને એમની રોકેટ લોન્ચિંગ ટીમને આદેશ આપ્યો, 'જવાનો ફાયર ! દુશ્મનોને ફૂંકી મારો...'

આદેશ મળતાં જ એક મોટો ધડાકો થયો. કેપ્ટન સલારિયાની ટીમે દુશ્મનોનાં બખ્તરબંધ વાહનોને ઊડાવી દીધાં. કેટલાંય વિદ્રોહીઓ પણ એ ધડાકામાં ધૂમાડો થઈ ગયા. કેપ્ટન સલારિયાની ટુકડીમાં માત્ર ૧૬ જવાનો હતા જ્યારે સામે પક્ષે આખી કૌરવસેના હતી.

વીફરેલા દુશ્મનોએ એમની ટુકડીને ચારે તરફથી ઘેરી લીધી હતી. ગોળીઓનો વરસાદ એમના પર પણ થઈ રહ્યો હતો. એમની ગોળીઓનો જવાબ આપતાં આપતાં

એ એક પછી એક દુશ્મનનાં ઢીમ ઢાળતા આગળ વધી રહ્યા હતા. વધારામાં રસ્તામાં દુશ્મનોએ ઊભા કરેલા અવરોધો પણ દૂર કરવાના હતા.

સોળ સામે સોનું યુદ્ધ ક્યાંય સુધી ચાલતું રહ્યું. કેપ્ટન સલારિયા પોતે લડતા હતા અને એમના જવાનોમાં જુસ્સો પણ ભરતા હતા, 'જવાનો, આ તો બધા મગતરા છે... એ લોકો ભલે ગમે તેટલા હોય આપણે સૌ એકે હજારા છીએ... તૂટી પડો... જોજો એક પણ દુશ્મન જીવતો ના જાય... એમના આદેશો થતાં જ રોકેટ લોન્ચરોનો મારો થયો, જવાનો ખૂબરી લઈને મેદાને પડતા તો કોઈ ગ્રેનેડનો ધમાકો કરતું.

વિદ્રોહીઓએ સપનેય વિચાર્યું નહોતું કે માત્ર સોળ જણની ટુકડી એમની સો જણની કૌરવસેનાને ભારે પડી શકશે. પરંતુ કદાચ આ એકે હજારા જેવો સપૂત ભારત માતાના નસીબમાં નહીં હોય એટલે જ એક કટ્ટર વિદ્રોહીએ ભાગતાં ભાગતાં કેપ્ટનના કપાળનું નિશાન લઈને ગોળી છોડી. એનું નિશાન ચૂકી ગયું પણ ગોળી એનું કામ ના ચૂકી. હવાને ચીરતી આવેલી ગોળી બે જ ક્ષણોમાં કેપ્ટન સલારિયાના કપાળને બદલે ગળાને વીંધીને આરપાર નીકળી ગઈ. કેપ્ટન ગુરબચન સિંહ, 'જય હિન્દ...' એટલું બોલીને નીચે ઢળી પડ્યા.

કેપ્ટનને ઢળી પડતા જોઈ એમની ટુકડીના જવાનોને છાતી પર બખ્તરબંધ ગાડી ફરી વળી હોય એવી વેદના થઈ અને વીફરેલા ગોરખા સૈનિકો 'આયો ગોરખાવાલી'ના નારા સાથે હાથમાં ખૂબરી લઈને ભાગતા દુશ્મનો પર તૂટી પડ્યા. જોતજોતામાં વિદ્રોહીઓની લાશોથી આખું કાંગો ભરાઈ ગયું.

કાંગો તો વિદ્રોહીઓથી મુક્ત થઈ ગયું હતું પણ એ માટે ભારત માતાએ એના એક વીર સપૂતનું બલિદાન આપવું પડ્યું હતું. કેપ્ટન ગુરબચન સિંહ સલારિયા શહીદ થયા હતા. વિદ્રોહીઓની કૌરવસેના સામે શૂરવીરતા બતાવી કાંગોને મુક્ત કરાવવા બદલ ભારત સરકારે એમને મરણોત્તર પરમવીર ચક્રથી સન્માનિત કર્યા.

શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી
ભારતના માનનીય વડાપ્રધાન

(સ્થાપના ગુજરાત સરકારના એક્ટ નં. ૨૨ અને
યુ.જી.સી. ના એક્ટ નં. ૨ (૧) ૧૯૭૬
દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત)

શ્રી વિજયભાઈ રૂપાણી
ગુજરાતના માનનીય મુખ્યમંત્રી

શ્રી હિંશ્વરસિંહ પટેલ
માનનીય મંત્રી (સાધના)
એસ.વાલ.સી.ઈ., ગુજરાત સરકાર

નિર્માણધીન યુનિવર્સિટી સંકુલ, કેસર

ડૉ. અર્જુનસિંહ રાણા
કુલપતિ, સ્વર્ણિમ ગુજરાત સ્પોર્ટ્સ યુનિવર્સિટી અને
નીડલ ઓફિસર, ફિટ ઇન્ડિયા મુવમેન્ટ, ગુજરાત રાજ્ય.

ડિ.પી.ઈ.

ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ફિઝિકલ એજ્યુકેશન

- પીએચ.ડી.** (ફિઝિકલ એજ્યુકેશન) રેગ્યુલર મોડ (યુ.જી.સી. ના ધારાધોરણ મુજબ)
લાયકાત: માર્ટર ડિગ્રી ઈન ફિઝિકલ એજ્યુકેશન / સ્પોર્ટ્સ સાયન્સ
- એમ.ફિલ. + પીએચ.ડી.** (ઈન્ટીગ્રેટેડ પ્રોગ્રામ)(યુ.જી.સી. ના ધારાધોરણ મુજબ)ફૂલ ટાઈમ
લાયકાત: માર્ટર ડિગ્રી ઈન ફિઝિકલ એજ્યુકેશન / સ્પોર્ટ્સ સાયન્સ
સમયગાળો : ૩ વર્ષ (૬ સેમેસ્ટર)
- એમ.પી.એડ.** (એન.સી. ટી.ઈ. ના ધારાધોરણ મુજબ) માર્ટર ઓફ ફિઝિકલ એજ્યુકેશન
લાયકાત: બી.પી.એડ. (એન.સી.ટી.ઈ. ના ધારાધોરણ મુજબ)
સમયગાળો : ૨ વર્ષ (૪ સેમેસ્ટર)
- એમ.એ.** (સ્પોર્ટ્સ સાયકોલોજી) (માસ્ટર ઓફ આર્ટ્સ) (યુ.જી.સી. ના ધારાધોરણ મુજબ)
લાયકાત: કોઈ પણ ગ્રેજ્યુએટ (યુ.જી.સી. માન્યતા પ્રાપ્ત યુનિવર્સિટીમાંથી)
સમયગાળો : ૨ વર્ષ (૪ સેમેસ્ટર)
- બી.પી.એડ. + એમ.પી.એડ. (ઈન્ટીગ્રેટેડ પ્રોગ્રામ)** (એન.સી.ટી.ઈ. ના ધારાધોરણ મુજબ)
લાયકાત: બી.પી.ઈ.એસ. / બી.એસ.સી. (ફિઝિકલ એજ્યુકેશન) તથા
સ્પોર્ટ્સ પાર્ટિસીપેશન (એન.સી.ટી.ઈ. ના ધારા ધોરણ મુજબ)
સમયગાળો : ૩ વર્ષ (૬ સેમેસ્ટર)
- બી.પી.એડ.** (એન.સી.ટી.ઈ. ના ધારાધોરણ મુજબ) બેચલર ઓફ ફિઝિકલ એજ્યુકેશન
(સલ્ટન કોલેજમાં ચલાવવામાં આવે છે)
લાયકાત: કોઈ પણ ગ્રેજ્યુએટ (યુ.જી.સી. માન્યતા પ્રાપ્ત યુનિવર્સિટીમાંથી) તથા
સ્પોર્ટ્સ પાર્ટિસીપેશન (એન.સી.ટી.ઈ. ના ધારા ધોરણ મુજબ)
સમયગાળો : ૩ વર્ષ (૬ સેમેસ્ટર)

ડિ.એ.ટી.સી.

ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ એડવાન્સ ટ્રેનિંગ એન્ડ કોચિંગ

- ગ્રેમ સ્પેશલાઈઝેશન :** (૧) એથલીટીક્સ (૨) હૅન્ડબલ ડેનીસ (૩) રિયમિંગ (૪) બેડમિન્ટન
(૫) ફૂટબોલ (૬) બાસ્કેટબોલ (૭) વોલિબોલ (૮) ક્રિકેટ (૯) હોકી (૧૦) કબડ્ડી (૧૧) જુડો
(૧૨) ફેડબોલ (૧૩) શૂટિંગ
- બી.એસ.સી. (સ્પોર્ટ્સ કોચીંગ)** (ગ્રેમ સ્પેશલાઈઝેશન)
બેચલર ઓફ સાયન્સ (યુ.જી.સી. ના ધારાધોરણ મુજબ)
લાયકાત: ૧૨ પાસ અથવા ૧૦+૨ માન્ય બોર્ડ માંથી અથવા સમકક્ષ
(સ્પોર્ટ્સ પાર્ટિસીપેશનને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે)
સમયગાળો : ૩ વર્ષ (૬ સેમેસ્ટર)
- પી.જી. ડિપ્લોમા ઈન સ્પોર્ટ્સ કોચીંગ** (ગ્રેમ સ્પેશલાઈઝેશન)
લાયકાત: કોઈ પણ ગ્રેજ્યુએટ (યુ.જી.સી. માન્યતા પ્રાપ્ત યુનિવર્સિટીમાંથી) તથા
નીચે પેકી કોઈપણ એન્ડ સ્પોર્ટ્સ પાર્ટિસીપેશન ૦૨ એ આઈ.યુ. ઓનલ
અથવા ૦૧ એ આઈ.યુ. ઓનલ ઈન્ડિયા અથવા ૦૧ સિનિયર મેશનલ
નોંધ: કોઈ ના બોલ ના બોલી ૧૦ સમયા શરૂ થી ૧ હૅલ્ફાઈલ વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માટે બોક્સ કરવામાં આવશે.
સમયગાળો : ૧ વર્ષ

ડિ.એ.એસ.વાય.એ.

ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ એડવેન્સર સ્પોર્ટ્સ એન્ડ યૂથ અફેર્સ

- પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ ડિપ્લોમા ઈન એડવેન્સર સ્પોર્ટ્સ એડમિનિસ્ટ્રેશન**
લાયકાત: કોઈ પણ ગ્રેજ્યુએટ (યુ.જી.સી. માન્યતા પ્રાપ્ત યુનિવર્સિટીમાંથી)
(સ્પોર્ટ્સ પાર્ટિસીપેશનને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે)
નોંધ: કોઈ ના બોલ ના બોલી ૧૦ સમયા શરૂ થી ૧ હૅલ્ફાઈલ વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માટે બોક્સ કરવામાં આવશે.
સમયગાળો : ૧ વર્ષ

ડિ.એસ.એમ.એસ.ટી.

ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ સ્પોર્ટ્સ મેનેજમેન્ટ એન્ડ સ્પોર્ટ્સ ટ્રેનિંગ

- બી.બી.એ.** (બેચલર ઓફ બિઝનેસ એડમિનિસ્ટ્રેશન) (યુ.જી.સી. ના ધારાધોરણ મુજબ)
(સલ્ટન કોલેજમાં ચલાવવામાં આવે છે)
સ્પેશલાઈઝેશન (i) સ્પોર્ટ્સ મેનેજમેન્ટ - અથવા
(ii) ઈવેન્ટ મેનેજમેન્ટ વિશ્વ સ્પેશલાઈઝેશન ઈન સ્પોર્ટ્સ
લાયકાત: ૧૨ પાસ અથવા ૧૦+૨ માન્ય બોર્ડ માંથી અથવા સમકક્ષ
(સ્પોર્ટ્સ પાર્ટિસીપેશનને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે)
સમયગાળો : ૩ વર્ષ (૬ સેમેસ્ટર)
- પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ ડિપ્લોમા ઈન સ્પોર્ટ્સ મેનેજમેન્ટ**
લાયકાત: કોઈ પણ ગ્રેજ્યુએટ (યુ.જી.સી. માન્યતા પ્રાપ્ત યુનિવર્સિટીમાંથી)
(સ્પોર્ટ્સ પાર્ટિસીપેશનને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે)
નોંધ: કોઈ ના બોલ ના બોલી ૧૦ સમયા શરૂ થી ૧ હૅલ્ફાઈલ વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માટે બોક્સ કરવામાં આવશે.
સમયગાળો : ૧ વર્ષ

ડિ.એસ.એસ.

ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ સ્પોર્ટ્સ સાયન્સ

- એમ.પી.ઈ.એસ.** (યુ.જી.સી. ના ધારા ધોરણ મુજબ) માર્ટર ઓફ ફિઝિકલ એજ્યુકેશન એન્ડ સ્પોર્ટ્સ
લાયકાત: બી.પી.ઈ.એસ/ બી.પી.એડ.
સમયગાળો : ૨ વર્ષ (૪ સેમેસ્ટર)
- બી.પી.ઈ.એસ.** (યુ.જી.સી. ના ધારા ધોરણ મુજબ) બેચલર ઓફ ફિઝિકલ એજ્યુકેશન એન્ડ સ્પોર્ટ્સ
(યુનિવર્સિટી ના સલ્ટન તથા સલ્ટન કોલેજમાં ચલાવવામાં આવે છે)
લાયકાત: ૧૨ પાસ અથવા ૧૦+૨ માન્ય બોર્ડ માંથી અથવા સમકક્ષ
(સ્પોર્ટ્સ પાર્ટિસીપેશનને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે)
સમયગાળો : ૩ વર્ષ (૬ સેમેસ્ટર)

ડિ.એફ.ડબલ્યુ.

ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ ફિટનેસ એન્ડ વેલનેસ

- પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ ડિપ્લોમા ઈન ફિટનેસ મેનેજમેન્ટ**
લાયકાત: કોઈ પણ ગ્રેજ્યુએટ (યુ.જી.સી. માન્યતા પ્રાપ્ત યુનિવર્સિટીમાંથી)
(સ્પોર્ટ્સ પાર્ટિસીપેશનને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે)
નોંધ: કોઈ ના બોલ ના બોલી ૧૦ સમયા શરૂ થી ૧ હૅલ્ફાઈલ વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માટે બોક્સ કરવામાં આવશે.
સમયગાળો : ૧ વર્ષ

ડિ.એસ.જે.એમ.એમ.ટી.

ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ સ્પોર્ટ્સ જર્નાલિઝમ એન્ડ માસ મીડિયા ટેકનોલોજી

- એમ.એ.** જર્નાલિઝમ એન્ડ માસ કમ્યુનિકેશન (સ્પેશલાઈઝેશન : સ્પોર્ટ્સ જર્નાલિઝમ)
માસ્ટર ઓફ આર્ટ્સ (યુ.જી.સી. ના ધારાધોરણ મુજબ)
લાયકાત: કોઈ પણ ગ્રેજ્યુએટ (યુ.જી.સી. માન્યતા પ્રાપ્ત યુનિવર્સિટીમાંથી)
સમયગાળો : ૨ વર્ષ (૪ સેમેસ્ટર)
- પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ ડિપ્લોમા ઈન સ્પોર્ટ્સ જર્નાલિઝમ એન્ડ માસ મીડિયા ટેકનોલોજી**
લાયકાત: કોઈ પણ ગ્રેજ્યુએટ (યુ.જી.સી. માન્યતા પ્રાપ્ત યુનિવર્સિટીમાંથી)
(સ્પોર્ટ્સ પાર્ટિસીપેશનને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવશે)
નોંધ: કોઈ ના બોલ ના બોલી ૧૦ સમયા શરૂ થી ૧ હૅલ્ફાઈલ વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માટે બોક્સ કરવામાં આવશે.
સમયગાળો : ૧ વર્ષ

● પ્રવેશ સંબંધિત માહિતી યુનિવર્સિટી વેબસાઈટ પર ઉપલબ્ધ છે <https://sgsu.gujarat.gov.in> ● વિદ્યાર્થીઓને રહેવાની તથા જમવાની વ્યવસ્થા પોતાની રીતે કરવાની રહેશે.

● સરનામું : સરકારી વાણિજ્ય કોલેજ કેમ્પસ, યુસ હોસ્ટેલની સામે, મહાત્મા મંદિરની પાસે, ગ્ર-જ, સેક્ટર-૧૫, ગાંધીનગર -૩૮૨૦૧૬

Website : <https://sgsu.gujarat.gov.in>

E-mail : admissions.sgsu@gmail.com

079-23288364

યુદ્ધ - ૧૯૬૨ (ચીન)

મેજર ધનસિંહ થાપા

અને શહીદ સૈનિક
જીવતો પાછો આવ્યો...!

૧૯૬૨ના યુદ્ધની ઘટના

૧૯૬૦માં ચીનાઓ ભારતની સેંકડો ચોરસ કિ.મી. જમીન પચાવીને બેઠા હતા અને હજુ કેટલાક વિસ્તારો પચાવવાના પ્લાન કરી રહ્યા હતા. દૂરદ્રષ્ટા એવા સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલને ચીની જોખમોની આગોતરી ગંધ આવી ગઈ હતી. એટલે જ એમણે તત્કાલીન વડાપ્રધાન નહેરુને ચેતવ્યા પણ હતા ત્યારે એની ગંભીરતાથી નોંધ ના લેવાઈ. સરદારની ચેતવણી સાચી હતી એની ખબર નહેરુને થોડા જ દિવસમાં પડી ગઈ. ૨૧મી ઓક્ટોબર, ૧૯૬૨ના દિવસે ચીનાઓએ પેંગાંગની ઉત્તર દિશાએથી હુમલો શરૂ કરી દીધો. ચીનાઓની નજર ભારતના સીરજપ અને અન્ય વિસ્તારો પર હતી. જવાહરલાલ નહેરુએ તરત આદેશો આપવા પડ્યા. ભારતીય લશ્કરના જવાનોને અધિકારીઓના આદેશ મળતાં જ તેઓ માતૃભૂમિની રક્ષા માટે કામે લાગી ગયા. સીરજપની આસપાસનો કુલ વિસ્તાર ૪૮ ચોરસ કિલોમીટરનો છે. ભારતીય સેનાએ ફટાફટ એના રક્ષણની જવાબદારી લઈ લીધી અને એ વિસ્તારની આસપાસ નાની મોટી ચોકીઓ ઊભી કરવા માંડ્યા. આ તમામ ચોકીની સુરક્ષાનું કામ ગુરખા

રાઈફલ્સની પહેલી બટાલીયનની ડી કંપનીને સોંપવામાં આવ્યું હતું અને એ કંપનીનું નેતૃત્વ કરી રહ્યા હતા મેજર ધનસિંહ થાપા. મેજર ધનસિંહ થાપાનો જન્મ ૧૦મી જૂન ૧૯૨૮ના રોજ હિમાચલ પ્રદેશના સિમલામાં થયો હતો. તેઓએ ૧૯૪૧ના રોજ ૮ ગુરખા રાઈફલ્સમાં નિમણૂક મેળવી હતી.

તારીખ ૧૯મી, ઓક્ટોબર, ૧૯૬૨. સીરજપની પશ્ચિમ દિશામાં આવેલી પહાડીઓ પાછળ સાંજનો સૂરજ ઢળી રહ્યો હતો. ઘોળા દૂધ જેવા બરફ આચ્છાદિત પહાડો પર રાત્રીનું કાળુંડિબાંગ અંધારું ઊતરવાની શઆત થઈ ગઈ હતી. કોઈ કાતિલ છરી ફરતી હોય એમ ઈંડીગાર હવાના સુસવાટા ભલભલાને ચીરી રહ્યા હતા. આવે વખતે મેજર ધનસિંહ થાપા અને ડી કંપનીના અધિકારી સૂબેદાર મીન બહાદુર ગુરંગ એમની ચોકીની બહાર એક નાનકડી ટેકરી પર બેઠા હતા. અચાનક મેજર ધનસિંહની નજર દૂર થતા સળવળાટ પર ગઈ. એમણે નજર ઝીણી કરીને ધ્યાનથી જોયું અને બોલી ઊઠ્યા, સૂબેદાર, ત્યાં જુઓ... ચીનાઓનું એક મોટું ઘાટું આ તરફ આવી રહ્યું છે.

મીન બહાદુરે ચોકીને એ દિશામાં જોયું, અનેક ચીની સૈનિકો બિલ્લીપગે સીરજપ તરફ કૂચ કરી રહ્યા હતા. એ બોલ્યા, મેજર, આપણી પાસે બહુ ઓછો સમય છે. આપણી કંપનીમાં ૨૮ જ જવાનો છે અને આ લોકો સંખ્યાબદ્ધ છે.

મેજર ધનસિંહે બધાને સૂચના આપવા માંડી, જવાનો, આપણે માત્ર અકચાવીસ છીએ અને દુશ્મનો ઘણા છે. એટલે આપણે બળની સાથે સાથે કળથી પણ લડવું પડશે. ગભરાવાનું તો આપણા રક્તની રવાનીમાં નથી... પણ બુદ્ધિથી થોડું કામ લઈશું અને ચીનાઓને છે એના કરતાંય ટૂંકા કરીને પાછા ધકેલીશું.

યેસ સર ! જવાનોએ કહ્યું.

૨૦મી ઓક્ટોબરનો સૂરજ સીરજપની ઉગમણી બાજુએ ડોકિયું કરી રહ્યો હતો ત્યાં જ ભારતીય ચોકી પર દુશ્મનનો પહેલો હુમલો થયો. એક ચોકી પર તોપગોળો વિંઝાયો અને યુદ્ધનું

ચીનાઓ એમના પર અમાનુષી ત્રાસ ગુજારી રહ્યા છે અને ભારત વિરુદ્ધ લડવા માટે અને અંદરની માહિતી આપવા માટે દબાણ કરી રહ્યા છે. પણ ધનસિંહે ચોખ્ખું કહી દીધું છે કે મારવો હોય તો મારી નાંખો પણ હું મારી માતૃભૂમિનો દ્રોહ તો કોઈ કાળે નહીં કરું.

રણશીર્ગું ફુંકાઈ ગયું. ભારતીય જવાનોએ પણ એનો જડબાતોડ જવાબ આપ્યો. બંને તરફથી તોપગોળા, મોર્ટાર અને ગોળીઓની બોહાર થવા માંડી. ભારતીય સૈનિકો અને ઘૂસણખોર ચીનાઓ વચ્ચે ધમસાણ યુદ્ધ ચાલ્યું. ચીનાઓની સંખ્યા ૧૦૦ કરતાં પણ વધારે હતી અને ભારતીય સૈનિકો માત્ર ૨૮. હુમલો કરતાં કરતાં ચીનાઓ ભારતીય ચોકીની એકદમ નજીક આવી પહોંચ્યા હતા.

ચીનાઓ નજીક આવતાં જ ગુરખાઓએ હુમલો કર્યો અને અનેક ચીનાઓનાં ઢીમ ઢાળી દીધાં. મેજર ધનસિંહ થાપા અને સુબેદાર મીન બહાદુર દુશ્મનો સામે લડતા પણ હતા અને એક પછી એક ચોકીઓ પર જઈને ચોકીઓનું નિરીક્ષણ પણ કરતા હતા. એકેએક ચોકી પર ભારતીય સૈનિકો શહીદીની ચાદર ઓઢીને પડ્યા હતા પણ સામે પક્ષે એક કરતાં વધારે દુશ્મનોને ઢાળીને જ. જે સૈનિકો જીવતા હતા એમનામાં જોમ અને જુસ્સો રેડતાં રેડતાં બંને આગળ વધી રહ્યા હતા. એક બંકર પાસે આવીને મીન બહાદુરે પોઝિશન સંભાળી. મેજર ધનસિંહ બીજા સ્થળેથી દુશ્મનોનો સફાવો બોલાવી રહ્યા હતા ત્યાં જ સુબેદાર મીન બહાદુરના બંકર પર એક મોર્ટાર વિંડાઈ અને ઘડીના છઠ્ઠા ભાગમાં બંકર આગની લપેટોમાં લપેટાઈ ગયું. મેજર ધનસિંહે એ બંકર તરફ જોયું. આગની લપેટોમાં લપેટાયેલા મીન બહાદુર સળગતા બંકરની બહાર નીકળ્યા. એમના હાથમાં એક મશીનગન હતી. મશીનગનમાંથી ગોળીઓનો વરસાદ વરસાવી દીધો. સામે ઊભેલા અનેક દુશ્મનોને મોતને ઘાટ ઉતારીને એ પણ નીચે ઢળી પડ્યા. શહીદી આવીને એમને આલિંગી ગઈ. મિત્રની શહીદીથી મેજર ધનસિંહ થાપાનું હૃદય વ્યથિત થઈ ગયું અને વળી હવે માત્ર ત્રણ જ સૈનિકો હતા અને એક પોતે. વ્યથા બેવડાઈ અને ધીમે ધીમે ગુસ્સાનું રૂપ ધારણ કરતી ગઈ. મેજર ધનસિંહ હવે મરણિયા થઈને ચીનાઓ પર તૂટી પડ્યા હતા. એ પોતે પણ બહુ ગંભીર રીતે ઘાયલ થયા

હતા છતાં એમનો જુસ્સો કે ગુસ્સો શાંત નહોતા થયા. એ ભાંગેલી અને તૂટેલી હાલતમાં પણ ચીનાઓ પર ભારે પડી રહ્યા હતા. સામે દુશ્મનોની સંખ્યા વધારે હતી અને આ તરફ માત્ર ત્રણ જ જણ. હથિયારોની બાબતમાં પણ એવું જ હતું. છતાં પણ ધનસિંહ બહાદુરીથી દુશ્મનોનો સામનો કરી રહ્યા હતા. લડતાં લડતાં અચાનક ધનસિંહના બંકર પર એક મોટો બોમ્બ વિંડાયો. આખું બંકર આગથી ભડભડ સળગવા માંડ્યું. ધુમાડાના ગોટેગોટાથી સીરજપનું આસમાન ભરાઈ ગયું.

ભારતીય સૈન્યની મદદે પહોંચેલા નાયક રબીલાલ થાપાની નજર સામે અનેક ભારતીય સૈનિકોની લાશો પડી હતી. મેજર ધનસિંહ થાપાનું બંકર આગમાં ભડભડી રહ્યું હતું અને ચારે તરફ વેરવિખેર હતું. એમણે ધીમા અવાજે હેડક્વાર્ટરને સંદેશ મોકલાવ્યો, મેજર ધનસિંહ અને તેમના જવાનો આખરી ઘડી સુધી લડતાં લડતાં શહીદ થયા છે.

મેજર ધનસિંહ થાપાની શહીદી બદલ ભારત સરકારે એમને મરણોત્તર પરમવીર ચક્ર આપવાની જાહેરાત કરી.

મેજર ધનસિંહને મરણોત્તર પરમવીર ચક્ર જાહેર થઈ ચૂક્યો હતો. આવનારી છવ્વીસમી જાન્યુઆરીના રોજ દિલ્હી ખાતે એમના પરિવારજનોને એ એનાયત પણ થવાનો હતો, પણ વિધાતાએ કદાચ બીજું જ કંઈક ધાર્યું હશે.

એક દિવસ એક લોહીલુહાણ જવાન ભારતીય ચોકી પર આવ્યો. એને જોતાં જ બધા ચોંકી ગયા. એ રાઈફલ મેન તુલસીરામ થાપા હતો. સીરપજ ખાતે ચીનાઓ સામે લડતાં લડતાં એ શહીદ થયો હતો એવા સમાચાર હતા અને આજે એ ભારતીય સૈનિકો સામે જીવતો ઊભો હતો. એને સૌથી પહેલાં સારવાર આપવામાં આવી, પછી ભોજન કરાવવામાં આવ્યું અને પછી અધિકારી સમક્ષ લઈ જવામાં આવ્યો. અધિકારીઓ સમક્ષ એણે બયાન આપ્યું, સર, હું શહીદ નહોતો થયો. લડાઈની અંધાધૂંધીમાં ચીની સૈનિકો દ્વારા

મારું અપહરણ કરવામાં આવ્યું હતું. આજે માંડ માંડ એમની કેદમાંથી ભાગીને આવ્યો છું. આટલું બોલીને એણે બીજો ઘડાકો પણ કર્યો, સર, ખાસ વાત એ છે કે મેજર ધનસિંહ થાપા પણ શહીદ નથી થયા, તેઓ ચીનાઓની કેદમાં જ છે. ચીનાઓ એમના પર અમાનુષી ત્રાસ ગુજારી રહ્યા છે અને ભારત વિરુદ્ધ લડવા માટે અને અંદરની માહિતી આપવા માટે દબાણ કરી રહ્યા છે. પણ ધનસિંહે ચોખ્ખું કહી દીધું છે કે મારવો હોય તો મારી નાંખો પણ હું મારી માતૃભૂમિનો દ્રોહ તો કોઈ કાળે નહીં કરું.

ધનસિંહને મરણોત્તર પરમવીર ચક્ર ઘોષિત થઈ ગયો હતો એ પછી એ જીવતા છે અને ચીનાઓની કેદમાં છે એવા સમાચાર આવતાં આખાયે ભારતીય સૈન્યમાં હાહાકાર મચી ગયો. એમના પરિવારજનો પણ હચમચી ગયા. એ જીવતા છે એ ખુશીના સમાચાર હતા પણ ચીનાઓની કેદમાં હતા એ સમાચાર મોત કરતાં પણ વધારે ખરાબ હતા.

પરિવારજનો રોઈ રોઈને થાકી ગયાં. એ પાછા આવી જાય એ માટે પરિવારજનો રોજેરોજ પ્રાર્થનાઓ કરવા લાગ્યા. પરિવાર પ્રાર્થનાનો માર્ગ અપનાવ્યો અને ભારતીય સૈન્યએ કાયદેસરના પ્રયત્નોનો.

આખરે પ્રયત્નો અને પ્રાર્થના બંને રંગ લાવ્યાં અને એક દિવસ ધનસિંહ ચીનાઓની કેદમાંથી છૂટ્યા. એ દિવસ એમના પરિવાર અને ભારતીય સૈન્ય માટે સૌથી વધારે આનંદની ક્ષણ હતી. છૂટ્યા બાદ પરમવીર ચક્રને હાથમાં લેતાં ધનસિંહ થાપાએ ઉપર આસમાનમાં જોયું અને કહ્યું, મારા માટે આજે બેવડા આનંદનો દિવસ છે. હું જ પહેલો એવો સૈનિક છું જેને મરણોત્તર પરમવીર ચક્ર પણ એનાયત થયો છે અને આજે સ્વહસ્તે પણ એ સ્વીકારી રહ્યો છું.

એક જીવંત સૈનિકને મરણોત્તર પરમવીર ચક્રથી નવાજવાની આ ઘટના અને ધનસિંહનું અપ્રતિમ શૌર્ય આજેય ભારતીય લશ્કરની છાતીમાં ગૌરવ થઈને સચવાઈ રહ્યું છે.

યુદ્ધ - ૧૯૬૨(ચીન)

સૂબેદાર જોગિન્દર સિંઘ

યુદ્ધો હથિયારોથી નહીં
હિંમતથી લડવાનાં હોય છે

તારીખ હતી ૯મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૬૨. બપોરનો સમય હતો. ભારતના સુરક્ષામંત્રી અને લશ્કરની એક મીટિંગ ચાલી હતી. ચીને ઘૂસણખોરી કરીને પચાવી પાડેલી ભારતની સેંકડો ચોરસ કિલોમીટરની જમીનની ચર્ચા અને ચિંતા ચાલી રહી હતી. મંત્રીજીએ આ બેઠકના અંતે આદેશ આપ્યો કે, 'આપણે હવે પાગલા રીજને ખાલી કરાવવાનું છે અને એ માટે ૭ ઇન્ફન્ટ્રી બ્રિગેડને નામકા ચૂ તરફ આગળ વધારો...'

નામકા ચૂ બરફની પહાડીઓ વચ્ચે આવેલો એકદમ અટપટો વિસ્તાર છે. સાવ સાંકડા રસ્તા અને ચારે તરફ બરફ જ બરફ. નામકા ચૂ તરફ આગળ વધી રહેલી ભારતીય સેના વિશે ચીનાઓને ખબર મળી ગઈ હતી. ચીનાઓની કૌરવસેના ભારતીય સેના પર તૂટી પડી. આ તરફ માંડ આંગળીને વેઢે ગણી શકાય એટલા સૈનિકો હતા અને એમની પાસે જૂનાં સાધન હતાં તો બીજી તરફ અઘધ કહી શકાય એટલા ચીની દુશ્મનો હાથમાં આધુનિક સાધનો લઈને આવ્યા હતા. ભારતીય જંગાજોએ છેક છેલ્લી ઘડી સુધી એમને જબરદસ્ત લડત આપી. પણ આખરે આપણા રાજકારણે, જૂનાં સાધનોએ અને ખોટકાઈ ગયેલી સંચાર વ્યવસ્થાએ એ દૂધમલિયા જવાનોનો ભોગ લીધો. અનેક દૂધમલિયા જવાનો નામકા ચૂની રક્ષા કરતાં કરતાં શહીદીને વર્ષા અને ૨૦મી ઓક્ટોબર, ૧૯૬૨ના રોજ ચીને નામકા ચૂ પર કબજો મેળવ્યો. નામકા ચૂ ગયું. છતાંય રાજકારણીઓના પેટનું તો પાણીય નહોતું હલતું. જે ગણો એ સરદાર પટેલ જેવા કેટલાક ગણ્યાગાંક્યા લોકો ચિંતા કરી રહ્યા

હતા. કોઈ ચિંતા કરે કે ના કરે પણ લશ્કરે ચિંતા કર્યા વગર ચાલવાનું નહોતું. એમને ખબર હતી કે બધા માત્ર વાતો કરીને રહી જશે અને એમને લડવાનું હતું.

બીજાં ક્ષેત્રોમાં રહેલા ભારતીય જવાનો હવે વધારે એલર્ટ અને જનૂની બન્યા હતા. નામકા ચૂ પર કબજો જમાવ્યા બાદ ચીની સેના હવે તવાંગ તરફ આગળ વધી રહી હતી. ૨૩મી ઓક્ટોબર, ૧૯૬૨ની વહેલી સવારે સાડા પાંચ વાગે ચીની સેનાએ બુમલા પર આક્રમણ કરી દીધું.

એ વખતે બુમલાની રક્ષા કરવાની જવાબદારી ૧ શીખ રેજિમેન્ટ પર હતી. અને એ રેજિમેન્ટનું નેતૃત્વ કરી રહ્યા હતા સૂબેદાર જોગિન્દર સિંઘ.

સૂબેદાર જોગિન્દરસિંઘનો જન્મ ૨૬મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૨૧ના દિવસે

પંજાબના ફરીદકોટ ખાતે થયો હતો. તેમના પરિવારની આર્થિક હાલત ખૂબ જ ખરાબ હતી એના કારણે તેમણે અભ્યાસ પણ અધૂરો જ છોડવો પડ્યો હતો. તેમનું બાળપણ પંજાબમાં જ મોંગો નજીક આવેલા મહાકલાન નામના ગામમાં વીત્યું હતું.

જોગિન્દરની ટુકડીમાં બહુ ઓછા જવાનો હતા. ભારતીય જવાનોની સંખ્યા સાવ ના બરાબર હતી. એમની આસપાસ બસો-બસો ચીનાઓ હથિયાર લઈને બિખિયાટા કરતા ઊભા હતા. જાણે અભિમન્યુ સાત કોઠાયુદ્ધમાં ઘેરાઈ ગયો હોય એવી સ્થિતિ હતી ભારતીય

‘સર, હું ફરિયાદ નથી કરતો. આ તો શહીદ થવા જાઉં છું એ પહેલાં તમને દિલની વાત કરવા માંગું છું. તમે અહીં બેસો. તમે બહુ ઘાયલ થયા છો. હું મેદાને જાઉં છું. આમેય હવે એટલો દાડગોળો આપણી પાસે નથી...’
‘પૂરતો દાડગોળો નથી તો કંઈ નહીં પણ મારા દિલમાં આગ પૂરતી છે. અને આમેય યુદ્ધો હથિયારોથી નહીં હિંમતથી લડવાના હોય છે. મને જવા દે...’ એટલું બોલીને એ લંગડાતા પગે ઊભા થઈને દુશ્મનોને મારવા ચાલી નીકળ્યા. એમના સાથળમાંથી થતા લોહીના દરડાથી ઠંડાગાર બરફમાં આગ લાગી ગઈ.

સૈનિકોની. પહેલાં થયેલા હુમલામાં આવેલા બસો ચીનાઓને તો ભારતીય સેનાએ બરાબરનો પાઠ ભણાવ્યો. પણ એ લોકો ઘાયલ થયા કે મર્યા એ સાથે જ બીજા બસો દુશ્મનોનું ટોળું બિબિયાટા કરતું સામે આવી ગયું. એ બસો સાથે હજુ યુદ્ધ ચાલુ જ હતું ત્યાં પાછું બીજા બસો જણનું ટોળું ભારતીય સેના પર તૂટી પડ્યું.

વિચારમાત્રથી થયેલી જવાય એવું યુદ્ધ હતું એ. પરોઢિયાનું આછું આછું ભળભાંખળું. ટેકરીની ટોચ પર નરકેસરી જેવા પાંચ-પચીસ રણબંકાઓ અને આસપાસ છસ્સો જેટલાં ઘેટાંઓનું ટોળું. જોગીન્દર સિંહ બરેબર સિંહ સાબિત થયા હતા. પહેલા હુમલો કરનારા બસો ચીનાઓને એમણે ધૂળ ચાટતા કરી દીધા હતા. બીજા હુમલા વખતે પણ અનેક ચીનાઓ મોતને ભેટ્યા. પણ આ બે હુમલામાં ભારતના પણ અનેક જવાનોએ વીરગતિ પ્રાપ્ત કરી હતી.

ત્રીજો હુમલો થયો. ફરીવાર બસો ચીનાઓનું ટોળું તૂટી પડ્યું. જોગીન્દર સિંહે બે ઘડી પાછળ જોયું. ભારતીય સેનાના મોટા ભાગના જવાનો શહીદ થઈ ચૂક્યા હતા. હવે માત્ર બે કે પાંચ જ સૈનિકો બચ્યા હતા અને સામે બસોથી પણ વધારે ચીનાઓનો પડકાર હતો. પણ સૂબેદાર જોગીન્દર સિંહ જરાય પીછેહટ કર્યા વગર ચીનાઓને જવાબ આપી રહ્યા હતા. અચાનક એમની બંદૂકની ગોળીઓ ખાલી થઈ ગઈ.

એ બે ઘડી માટે એમનું ધ્યાન બંદૂક પર ગયું એટલી વારમાં હવાને વીંઝતી એક ગોળી આવી અને એમના સાથળની આરપાર નીકળી ગઈ. એ ફસડાઈ પડ્યા. તરત જ એક જવાને એમને એક નાનકડી ટેકરી પાછળ ખેંચી લીધા. કંઈ પણ બોલ્યા વગર જોગીન્દર સિંહે ત્યાં પડેલા થેલામાંથી ગોળીઓ કાઢવા માંડી. થેલાનું તળિયું દેખાઈ ગયું હતું. જે ગણો એ આ છેલ્લો માલ હતો.

એમણે પેલા જવાન સામે જોયું. એણે કરુણ હાસ્ય વેરતાં કહ્યું, ‘સર, આપણી પાસેનો દાડગોળો હવે ખલાસ થવા આવ્યો છે. બાકી આ ચીનાઓની તો...’ એ આખું વાક્ય ના બોલી શક્યો. ગાળ ગળીને એણે આગળ કહ્યું, ‘સર, આપણી પાસે જો થોડાંક જ આધુનિક શસ્ત્રો કે થોડોક જ વધારે દાડગોળો હોત તો આપણે છ જણ જ આ છસ્સો પર ભારે થઈ પડત. પણ અહીં તો નથી પૂરતો દાડગોળો, નથી આધુનિક શસ્ત્રો કે નથી પૂરતા સૈનિકો.’

જોગીન્દર સિંહે જવાબ આપ્યો, ‘ભાઈ, આ ફરિયાદ કરવાનો વખત નથી. ઊભો થા અને લડ...’

‘સર, હું ફરિયાદ નથી કરતો. આ તો શહીદ થવા જાઉં છું એ પહેલાં તમને દિલની વાત કરવા માંગું છું. તમે અહીં બેસો. તમે બહુ ઘાયલ થયા છો. હું મેદાને જાઉં છું. આમેય હવે એટલો દાડગોળો આપણી પાસે નથી...’

‘પૂરતો દાડગોળો નથી તો કંઈ નહીં પણ મારા દિલમાં આગ પૂરતી છે. અને આમેય યુદ્ધો હથિયારોથી નહીં હિંમતથી લડવાના હોય છે. મને જવા દે...’ એટલું બોલીને એ લંગડાતા પગે ઊભા થઈને દુશ્મનોને મારવા ચાલી નીકળ્યા. એમના સાથળમાંથી થતા લોહીના દરડાથી ઠંડાગાર બરફમાં આગ લાગી ગઈ.

જોગીન્દર સિંહ સાથે સાથે બચેલા બે-પાંચ જવાનો પણ આવી પહોંચ્યા. માંડ પાંચ-દસ મિનિટ સુધી એમણે ચીનાઓનો સામનો કર્યો ત્યાં જ એમનો દાડગોળો ખલાસ થઈ ગયો. હવે ભારતીય સૈનિકો પાસે એક પણ ગોળી નહોતી બચી. જે કંઈ હતું એ બાવડાંનું બળ હતું, દિલની આગ હતી અને ભારતભૂમિની રક્ષા કરવાનું ઝનૂન હતું.

બસ, હવે વિચારવાનું નહોતું. જોગીન્દર સિંહે એમની બંદૂક પર સંગીન (બેનેટ) ચડાવી અને ‘જો બોલે સો નિહાલ... સત્ત શ્રી અકાલ...’ ના ગગન

ભેદી નારા સાથે દુશ્મનો પર તૂટી પડ્યા. બાકીના જવાનોએ પણ એવું જ કર્યું એ પણ બંદૂકો પર સંગીન ચડાવી દુશ્મનોની છાતીમાં ખોસવા લાગ્યા.

ભારતીય સૈનિકોની આ હિંમત જોઈ ચીનાઓ દંગ રહી ગયા. સિંહોનું ટોળું જેમ શિયાળવાઓના ઝુંડ પર તૂટી પડે એ રીતે જોગીન્દર સિંહ અને એમના ચાર-પાંચ રણબંકાઓ ચીની શિયાળોના ટોળા પર તૂટી પડ્યા હતા. એક પછી એક ચીનાની છાતીમાં બંદૂકની સંગીનો રોપાઈ રહી હતી.

ચીનાઓ બરેબર શિયાળ સાબિત થયા હતા. એમણે જોગીન્દર સિંહ અને એમના સાથીઓને માર્યા નહીં પણ બંદી બનાવી લીધા. મોટા ભાગના ભારતીય સૈનિકો શહીદ થઈ ચૂક્યા હતા અને જે જીવતા બચ્યા હતા એમને ચીનાઓએ બંદી બનાવીને ચીન લઈ ગયા.

એ પછી ન તો જોગીન્દર સિંહના કોઈ ખબર આવ્યા, ન તો અન્ય કોઈ ભારતીય જવાનોના. ભારતનો એક સિંહ ચીનાઓની કેદના પાંજરે પુરાઈ ગયો. સર્કસના રીંગ માસ્ટર જેમ ચીની અધિકારીઓ એ સહુને રંજાડતા રહ્યા, એમના પર અત્યાચાર ગુજારતા રહ્યા અને આખરે એ કેદમાં જ એ સિંહ વીરગતિને પામ્યો.

લાગી તો એ વાતનું આવે છે કે ચીની શિયાળવાંઓએ લુચ્ચાઈની હદ કરી નાંખી. જોગીન્દર સિંહના શબ કે અસ્થિ કંઈ પણ ભારતને આપ્યું નહીં. જોગીન્દર સિંહના મૃત્યુના સમાચાર સાંભળતાં જ એમની મોટી પુત્રીને એટલો બધો આઘાત લાગ્યો કે એ મૃત્યુ પામી.

સૂબેદાર જોગીન્દર સિંહના અભૂતપૂર્વ પરાક્રમ બદલ ભારત સરકારે એમને મરણોત્તર પરમવીર ચક્ર એનાયત કર્યો. ભારતીય સૈન્યના ઇતિહાસનાં પાનાંઓમાંથી આજેય એ નરકેસરી જોગીન્દર સિંહની ડણક સંભળાય છે.

યુદ્ધ - ૧૯૬૫ (પાકિસ્તાન)

મેજર દયાલ

હાજીપુરની દરગાહને આતંકીઓના કબજામાંથી છોડાવી

હાજીપીર ઘાટી ૮૫૦૦ ફૂટની ઊંચાઈએ છે. ઉડી અને પૂંછ વચ્ચે આ ઘાટીનું ખૂબ મહત્વ છે. આ ઘાટી પર એક પ્રાચીન મુસલમાન સંત હાજીપીરની કબર છે. આ કબર માટે અનેક લોકકથાઓ છે. શ્રદ્ધાળુ લોકો કબર પર મેહરાબની માનતા રાખે છે. મેહરાબ એટલે બે વૃક્ષો વચ્ચે સફેદ કપડાંની ઝાલર બાંધે છે. આ પવિત્ર જગ્યા પર એક વખત પાકિસ્તાની સૈનિકો ઘૂસી ગયા. તોપો, મશીનગન, મોટરિંગન, આધુનિક શસ્ત્રો દરગાહમાં ખડકી દીધાં.

કમાન્ડીંગ ઓફિસરે મેજર દયાલને હુકમ કર્યો, ગમે તેમ કરીને આતંકીઓને દરગાહમાંથી ખદેડો. મેજરે તરત જ પોતાની ટુકડી તૈયાર કરી અને નીકળી પડ્યા. ૨૮ ઓગસ્ટ, ૧૯૬૫ની સવાર હતી. હાજી પીરનું આકાશ દેખાવા લાગ્યું. મેજર દયાલે સૈનિકોને કહ્યું, અહીંથી ઘાટીનો આરંભ થાય છે. બે કલાક પછી કદાચ આપણે પાકિસ્તાની સૈનિકોની બંદૂક તોપોની રેન્જમાં હઈશું. દરેક ક્ષણે તમારે યુદ્ધ માટે તૈયાર રહેવાનું છે.

તેઓ આગળ વધવા લાગ્યા. થોડાક માઈલનો રસ્તા કાપ્યા પછી પાકિસ્તાન નિશાનની રેન્જ. આ રેન્જને પાર કરવાની હતી. મેજર દયાલ સૈનિકોને મહત્વની સૂચના આપતા હતા. સૈનિકોએ જમીન પર ઘસડાતાં ઘસડાતાં આગળ વધવાનું હતું. રાઈફલ્સનું મુખ ઘાટી તરફ રાખવાનું હતું.

૭૦ સૈનિકોની ટુકડીના ભાગ પાડી દરેક દિશામાંથી ઘાટીને ઘેરી લેવાની યોજના થઈ. પણ ચારે બાજુ પાણીનાં ઝરણાંઓ હતાં. અવર-જવરનો કોઈ રસ્તો દેખાતો નહોતો. મેજરને આશ્ચર્ય થયું. આ મહત્વપૂર્ણ આબાદ પ્રદેશમાં દૂર સુધી કોઈ કાચો રસ્તો ન હતો, કોઈ મકાન જોવા મળતું ન હતું. અહીં વિકાસનું કોઈ નામનિશાન ન હતું. આખો પ્રદેશ જાણે કે જંગલ, ભયાનક અને વિચિત્ર હતું. આવા કપરા સંજોગોમાં પણ પથરાળ પહાડો પર ઘસડાતા જવાનું સૈનિકોએ નક્કી કર્યું. ઘાટીની ઊંચાઈ પર પાકિસ્તાની સૈનિકોએ દૂરબીન ગોઠવ્યાં હતાં. તેમાં આંખો ટેકવીને તેઓ બેઠા હતા. ભારતીય સૈનિકો ખૂબ સાવધાનીથી આગળ વધતા હતા. આ દૂરબીનો ભારતીય સૈનાની ચાલને ન પકડી શક્યાં. બધી બાજુથી સૈનિકો પથરાળ ખડકો ચડવા લાગ્યા ત્યારે પાકિસ્તાની સૈનિકોને કંઈક શંકા ગઈ, પણ જળોની માફક ખડક સાથે ચોંટલા ભારતીય સૈનિકો એક એક કરીને પેટે ચાલતા, લોહીલુહાણ થઈને આગળ વધતા હતા.

મેજર દયાલે તેમને સૂચના આપી. જો આપણા કોઈપણ તરફથી પહેલું કાયર થાય તો તેને સિગ્નલ માની લેજો અને એકસાથે બધી બાજુથી દુશ્મનો પર ગોળીબાર કરજો. દુશ્મનોને એવી ખાતરી થવી જોઈએ. તેઓ ચારેબાજુથી ઘેરાયેલા છે.

લુડવાડા તરફથી પહેલો સંકેત

મેજર દયાલ તેમના સૈનિકો સાથે ઝડપથી ઘાટી પર પહોંચી ગયા અને તોપના ચાલકો પર તૂટી પડ્યા. સામસામી લડાઈ ચાલી. હવે ગોળીની રમઝટ નહીં, પણ રાઈફલનો લાકડીની જેમ ઉપયોગ થતો હતો. જાંબાજ ભારતીય સૈનિકોએ પાકિસ્તાની સૈનિકોને છઠ્ઠીનું ધાવણ ચાદ કરાવી દીધું.

થયો. સૈનિક ટુકડીએ જોયું કે સાંકડા રસ્તા પરથી દસ-બાર હથિયારધારી નાગરિકો નીચે આવી રહ્યા હતા. લાંબા પકાણી બમીસ. કારતૂસની પેટીઓ અને હાથમાં મશીનગન. આ પાકિસ્તાની નાગરિક નહીં, પણ દુશ્મનો જ હતા. તરત જ એક ભારતીય સૈનિકે ફાયર કર્યું. સિગ્નલ મળતાં જ ચારે દિશામાંથી સનસનાટ કરતી ગોળીઓ છૂટવા લાગી. ધડીમ-ધડીમ અવાજોથી આકાશ ગાજી ઊઠ્યું.

દુશ્મનોમાંથી કેટલાક હવામાં ઊછળ્યા, કેટલાક ત્યાં જ ઢગલો થઈને પડ્યા તો કેટલાકે સામો ગોળીબાર કર્યો. બે તો દોડતા નાઠા. ઘાટીની ચારે તરફથી ધનાધન ગોળીઓ છૂટતી હતી. આકાશ દાગોળાના ધુમાડાથી છવાઈ ગયું. સામે દુશ્મનો જવાબ આપતા હતા. મેજર દયાલ અને સૈનિકો ડર્યા વિના બાજની ઝડપે આગળ વધતા હતા. ભારતીય સૈનિકો સતત ફાયર કરતા હતા. તેમણે જોયું તો ડાબી તરફથી પાકિસ્તાની તોપો લગાતાર-જોરદાર તોપમારો કરી રહી હતી. તેઓ જે દિશામાં આગળ વધતા હતા તે જમણી બાજુ હતી. આથી મેજર દયાલે રસ્તો બદલ્યો. તોપનું મોઢું બંધ કરવા તેઓ ડાબી બાજુ સાવચેતીથી આગળ વધ્યા. રસ્તામાં સીધું ચઢાણ હતું. મેજરની કોણીઓ અને ઢીંચણ છોલાઈ ગયાં હતાં. પેટભેર આગળ વધતા હતા એટલે પેટ પણ કાંકરાથી છોલાઈ ગયું હતું. લોહી વહેતું હતું, પણ આ તો યુદ્ધનું મેદાન. પોતાના અંગત જખ્મો તરફ ધ્યાન આપવાનું ન હોય, તેમનું નિશાન હતું હાજી પીરની ઘાટી.

ડાબી બાજુની તોપો મોતનો સંદેશો લાવતી હતી. આ તોપોનું મોઢું બંધ કરવું જોઈએ. મેજર આગળ વધ્યા. ગોળીઓનો વરસાદ ચાલુ હતો. દુશ્મનોની સંખ્યા વિશેષ હતી. આ ચોકી અભેદ કિલ્લા જેવી હતી. બપોરનો સમય થયો, પછી સંધ્યા અને રાત્રિ. વરસાદ ધોધમાર પડતો હતો.

સાંજ થતાં વાદળોને કારણે ઘનચોર અંધકાર છવાયો. તોપો શાંત પડી. મેજર દયાલે હાજી પીર ઘાટીના અડધા ભાગ પર વિજય મેળવ્યો હતો. વરસાદ આવતો હતો. દુશ્મનો ગાંડાતૂર થઈને ગોળીઓ વરસાવતા હતા.

ડાબી બાજુની તોપો શાંત કરવા માટે મેજર કંઈક યોજના બનાવતા હતા. એક ભારતીય ટુકડી પાસેના એક નાનકડા ગામમાં પહોંચી. ટુકડીનો નાયક રણનીતિનો નિષ્ણાત હતો, તેણે ખૂબ મક્કમતાથી નિર્ણય લીધો. થોડાં ઘેટાં એકકાં કર્યા તેના ગળામાં નાના ફાનસ લટકાવ્યાં અને ઘેટાં પર આગિયા ચિપકાવી દીધાં. પછી આ ઘેટાંના ટોળાંને હાજી પીર ઘાટીની આજુબાજુ જંગલમાં છોડી મૂક્યાં. અંધારિયો રસ્તો હતો. ઘેટાંઓ આમતેમ ધૂમવા લાગ્યા. ઘાટી પર દુશ્મનના સૈનિકો બેઠા હતા. તેમને થયું બહુ મોટી સંખ્યામાં ભારતીય સૈનિકો આવી રહ્યા છે. આટલી બધી સંખ્યામાં ભારતીયોને જોઈને તેઓ ધ્રૂજવા લાગ્યા. પાકિસ્તાની અધિકારીએ ક્રોધમાં બૂમ પાડી, ફાયર અને આંધડ ગોળીબાર શરૂ થયો. અંધારામાં બબ્બે, ચાર-ચારની જોડીમાં ઘેટાંઓ આમતેમ ભાગવા લાગ્યાં. કેટલાંક ઝડપથી ઘાટી તરફ દોડતાં હતાં. પાકિસ્તાની અધિકારીઓ જાણે ગાંડાતૂર બન્યા. આમતેમ ઘાટીમાં દોડતાં ઘેટાં પર અંધાધૂંધ ગોળીબાર કરવા લાગ્યા. ભારતીય સૈનિકો પાછળથી આગળ વધતા હતા અને પાકિસ્તાનની તોપ અને મશીનગનનું નિશાન એનાથી ઊલટી દિશામાં ઘેટાના ગળામાં લટકતી ફાનસ પર હતું. ઘાટીમાં તો હાહાકાર મચ્યો.

મેજર દયાલ થોડાક સૈનિકો સાથે ઝડપથી ડાબી બાજુની તોપ તરફ આગળ વધ્યા અને દુશ્મનોની છાવણી પર જોરદાર હુમલો કર્યો. દુશ્મન સૈનિકો પડતા આખડતા પાછા ભાગવા લાગ્યા. આખી રાત ઘાટીના આ સાંકડા રસ્તા પર ઘમસાણ

યુદ્ધ ચાલ્યું. પછી પણ સતત ચાલતું રહ્યું. ત્રીજા દિવસે ડાબી બાજુના રસ્તે પાકિસ્તાની તોપ હતી તે અચાનક ઠંડી પડી. આ તોપ જ પાકિસ્તાનીઓનો આધાર હતી. મેજર દયાલ તેમના સૈનિકો સાથે ઝડપથી ઘાટી પર પહોંચી ગયા અને તોપના ચાલકો પર તૂટી પડ્યા. સામસામી લડાઈ ચાલી. હવે ગોળીની રમઝટ નહીં, પણ રાઈફલનો લાકડીની જેમ ઉપયોગ થતો હતો. જાંબાજ ભારતીય સૈનિકોએ પાકિસ્તાની સૈનિકોને છઠ્ઠીનું ધાવણ ચાદ કરાવી દીધું. એકાદ-બે લાગ જોઈને ભાગ્યા. બીજાઓએ આત્મ-સમર્પણ કર્યું. આ યુદ્ધમાં ઘણા ભારતીય સૈનિકો પણ શહીદ થયા.

ચોથા દિવસે ઘાટીમાં અન્યત્ર ફેલાયેલા દુશ્મન સૈનિકો પણ મોરચો છોડીને ભાગવા લાગ્યા. ભારતીય સૈનિકો તેમની પાછળ પડ્યા. અને આ રીતે મેજર દયાલના નેતૃત્વમાં તેમના સૈનિકોએ હાજી પીરની દરગાહને આતંકવાદીઓના કબજામાંથી મુક્ત કરાવી.

મેજર દયાલના નેતૃત્વમાં ભારતીય સૈનિકોનાં આ સફળ ઓપરેશનથી પાકિસ્તાન સરકાર પણ હચમચી ગઈ. પાકિસ્તાન સરકાર ગભરાઈ. અયૂબખાન ધ્રૂજી ઊઠ્યો. ભુક્ટોના મોઢા પર માખી ઉડાડવાના હોશ ન રહ્યા. પાકિસ્તાન સરકારે જાહેરાત કરી. જે કોઈ મેજર દયાલનું માથું કાપી લાવશે, તેને ૫૦ હજાર રૂપિયાનું ઇનામ આપવામાં આવશે, પણ સિંહની બોડમાં કોણ હાથ નાખવા આવે ? ભારત સરકારે મેજર દયાલને લે. કર્નલ તરીકે બઢતી આપી. તેમનું મહાવીર ચક્રથી સન્માન કર્યું. મેજર દયાલે બાબાની દરગાહ પર સુગંધિત ધૂપ કર્યા. તેની સુગંધ કરાંચી સુધી પહોંચી અને અયૂબનું આસન ડગમગવા લાગ્યું. મેજર દયાલનું શૌર્ય આજે ય હાજી પીર બાબાની દરગાહના મેહરાબ પર લહેરાય છે.

યુદ્ધ - ૧૯૬૫ (પાકિસ્તાન)

હવાલદાર અબ્દુલ હમીદ

આજેય એ વીરનું નામ સાંભળીને પાકિસ્તાનીઓ થથરી ઊઠે છે

ભારતીય સેનાની ૪-ગ્રેનેડિયર્સને ઈચ્છોગિલ નગરમાં ઊતર્યે હજુ પૂરા દસ કલાક પણ નહોતા થયા. હજુ ગઈ કાલે રાત્રે સાડા બારે સૈનિકો આ વિસ્તારમાં પહોંચ્યા હતા. સવારે દુશ્મનો પર હુમલો કરવાની તૈયારીઓ ચાલી રહી હતી ત્યાં જ સૈનિકોના કાનમાં પેટર્ન ટેંકની ઘરેરાટી સંભળાઈ. પશ્ચિમ દિશામાંથી પાકિસ્તાની ટેંક માતેલા હાથી જેમ ગાંડી થઈને ભારત પર હુમલો કરવા દોડી રહી હતી. પણ એ બાજુ માતેલો હાથી હતો તો આ બાજુ છછંડાયેલા સિંહ હતા.

સેનાની ટુકડીમાં સામેલ જાંબાઝ કંપની ક્વાર્ટર હવાલદાર અબ્દુલ હમીદે તરત જ પોઝિશન સંભાળી અને એનું અચૂક નિશાન લઈ પાકિસ્તાની ટેંક પર ગોળીબાર કર્યો. બીજી જ મિનિટે પાકિસ્તાની ટેંકના લીલા કલરના ફરચા હવામાં ઊછળતા નજરે ચડ્યા. દુશ્મનનો પહેલો જ વાર ખાળીને, એને ખતમ કરીને અબ્દુલ હમીદે વિજયના શ્રી ગણેશ કર્યા. આખું ઈચ્છોગિલ નગર ભારતીય સૈનિકોના જય હિન્દના નારાઓથી ગુંજી ઊઠ્યું.

એ વર્ષ હતું ૧૯૬૫નું. ૧૯૪૭-૪૮માં ભારતના વિસ્તારો અને ખાસ કરીને કાશ્મીર હડપ કરવાની મેલી મુરાદ સાથે પાકિસ્તાને ભારત પર અનેકવાર હુમલા કર્યા હતા. પણ દરેક વખતે એ ઊંધે માથે પટકાયું હતું. પણ થોડીવારની શાંતિ બાદ ૧૯૬૫ના વર્ષમાં એણે ફરીવાર ધીમે ધીમે શ્રીનગરમાં ઘૂસણખોરી શરૂ કરી દીધી હતી.

૧૯૬૫ના એ યુદ્ધમાં ભારતના તત્કાલીન પ્રધાનમંત્રીશ્રી લાલબહાદુર શાસ્ત્રીજીના શૌર્ય અને દૂરદેશી નિર્ણયોએ પાકિસ્તાનીઓને ઊભી પૂછડીએ ભાગવા મજબૂર કરી દીધા હતા. શાસ્ત્રીજીએ

ભારતીય સૈન્યની લડાઈનું ક્ષેત્ર માત્ર જમ્મુ-કાશ્મીર સુધી સીમિત રાખવાને બદલે પાકિસ્તાન સાથે જોડાયેલ સમગ્ર આંતરરાષ્ટ્રીય સરહદો સુધી વિસ્તરાવી દીધું હતું અને સેનાને લાહોર-સિયાલકોટ સુધી પહોંચી જવાના આદેશ આપ્યા હતા. શાસ્ત્રીજીના આ નિર્ણયથી પાકિસ્તાની સેના હાંફળી બની ગઈ હતી. જે પાકિસ્તાન હમણાં કાશ્મીર જીતવાના ઇરાદા સેવતું હતું. તેણે હવે લાહોર અને સિયાલકોટ પર તિરંગો લહેરાવાના ભાણકારા વાગવા લાગ્યા હતા. આમ શાસ્ત્રીજીના એ પગલાએ કાશ્મીર પર નજર બગાડનાર પાકિસ્તાનને રક્ષાત્મક થવા માટે મજબૂર કરી દીધું હતું.

ઈચ્છોગિલ નગર પર એનો હુમલો પહેલી જ વાર હતો અને ૪-ગ્રેનેડિયર્સના અબ્દુલ હમીદે એની ટેંક ડગાવીને એને પહેલા કોળિયે જ માખનું જમણ પીરસી દીધું હતું. પણ આ વખતે દુશ્મન પૂરેપૂરી તૈયારી સાથે આવ્યો હતો. લગભગ સાડા અગિયાર વાગ્યે દુશ્મનોએ બીજી ત્રણ ટેંકો

ભારત તરફ રવાના કરી. આ વખતે પણ અબ્દુલ હમીદે સૌથી આગળ ચાલતી ટેંક પર નિશાન તાકીને હુમલો કર્યો. ફરી એક વખત ટેંકના અને એના ચાલકનાં ચીંથરાં ઊડી ગયાં અને પાછળ આવતી બીજી બે ટેંકો ક્ષતિગ્રસ્ત થઈ ગઈ. એના ચાલકો ટેંકમાંથી કૂદીને ભાગ્યા, તે વહેલું આવે પાકિસ્તાન. પણ દુશ્મન હાર માને તેમ નહોતો. પેટર્ન ટેંકો આવ્યે જ જતી હતી. જાણે કીડિયારું ઊભરાયું હોય એમ એક ટેંક નષ્ટ થાય તો બીજી બે આવતી અને બે નષ્ટ થાય તો બીજી ચાર. ભારતીય સેનાને પણ ગોળીબારી કરીને એક એક ટેંકને સાફ કરવાનું જરા કંટાળાજનક લાગ્યું. દુશ્મનને પૂરો કરવો તો એક ઝાટકે જ ડગાડી દેવો. એવું વિચારી ભારતીય ટુકડીએ સુરંગો બિછાવવાનું નક્કી કર્યું. લશ્કરની ઈજનેરી કંપની એન્ટી ટેંક અને એન્ટી પર્સનલ સુરંગો લગાવવાના કામમાં લાગી ગઈ. અડધા દિવસમાં ભારત તરફ આવતો આખો રસ્તો બોંબથી ખદબદવા લાગ્યો.

અબ્દુલ હમીદ છાતી કાઢીને કહ્યું, દોસ્ત, આર.સી.એલ. બંદૂક જ આપણને જીતાડશે. ઇતિહાસનાં પાનાંઓ પર અબ્દુલ હમીદ અને આર.સી.એલ.નું નામ સુવર્ણઅક્ષરે લખાશે. આ ડબલ આર અમર થઈ જશે. તું જોજે તો ખરો. પણ અમર થવા પહેલાં મરવું પડે દોસ્ત ! જવાને મજાકના ભાવે કહ્યું, પણ અબ્દુલે ગંભીરતાથી જવાબ આપ્યો, અમર થવા મરવું ના પડે, શહીદ થવું પડે.

૯મી, સપ્ટેમ્બર, ૧૯૬૫. સવારના નવ વાગ્યા હતા. ભારતીય સેના રાહ જોઈ રહી હતી કે ક્યારે દુશ્મનોની ટેકો સુરંગ બિછાવેલા રસ્તે આવે અને ક્યારે એના કુરચા ઊડે. સેનાની નજર સુરંગ બિછાવેલી જમીન પર હતી. પણ આ વખતે હુમલો થયો આસમાનમાંથી. દુશ્મનોએ પણ લાગ જોઈને ભારતીય લશ્કરના વિસ્તાર પર ચાર સેબર જેટ વિમાનોથી બોમ્બાર્ડિંગ શરૂ કરી દીધું.

ભારતીય સેનાની પૂર્વતૈયારી અને નસીબના લીધે ભારતીય સેનાને કંઈ ખાસ નુકસાન ના થયું. બોંબવર્ષા પૂરી થઈ ત્યાં જ ફરી જમીનીમાર્ગથી હુમલો શરૂ થયો. દુશ્મનોની બખ્તરબંધ ટુકડીઓ ભારતીય સેના પર હુમલો કરવા માટે તૂટી પડી. અનુક્રમે નવ વાગ્યે, સાડા અગિયાર વાગ્યે અને બપોરે અઢી વાગ્યે એમ કુલ ત્રણ હુમલા થયા. જમીનમાં સુરંગો તો બિછાવેલી હતી જ તેમ છતાં અબ્દુલ હમીદ એની રાહ જોવાને બદલે દુશ્મનની એક ટેક પર હુમલો કર્યો અને બે ટેકોનો ખુડદો બોલાવી દીધો. એક ટેક આગળ આવતી હતી ત્યાં જ સુરંગ ફાટી અને એના કુરચેકુરચા ઊડી ગયા. દુશ્મનોએ વિચાર્યું પણ નહોતું કે એ આ રીતે સુરંગો બિછાવેલા માર્ગ પર ફસાઈ જશે. હવે એની પાસે પાછા ફરવાનો કોઈ રસ્તો બચ્યો નહોતો. રસ્તો બચ્યો હતો તો માત્ર એક જ - ઉપર ખુદાને ધામ જવાનો. એ દિવસે સુરંગોએ તો એનું કામ કર્યું જ પણ અબ્દુલ હમીદ પણ અન્ય ચાર ટેકોને નષ્ટ કરી દીધી. અત્યાર સુધીમાં ભારતીય ૪ ગ્રેનેડાયર્સની બટાલિયન દુશ્મનોની ૧૩ ટેકો નષ્ટ કરી ચૂકી હતી. પણ હજુ ટેકોનું આવવાનું ચાલુ જ હતું. દુશ્મન પડ્યો હતો પણ એની ટંગડી ઊંચી જ હતી. ભારતીય સૈનિકો સમજી ગયા હતા કે આ વખતે યુદ્ધ બહુ લાંબુ ચાલશે.

હવે ભારતની થોડી કપરી પરિસ્થિતિ શરૂ થઈ રહી હતી. જમીનમાં બિછાવેલી સુરંગો પણ હવે બહુ ઓછી બચી હતી અને ભારતીય શર્મન ટેકો પણ પાકિસ્તાની ટેકો સામે લડવામાં નિષ્ફળ નીવડી રહી હતી. સાંજે સેન્યુરિયન ટેકની એક સ્કવોડ્રન

આવી. પણ એ ટેકો પણ લડવામાં નિષ્ફળ રહી એટલે એને પણ ત્યાંથી હટાવવી પડી. એ તરફ શસ્ત્રો પણ આધુનિક હતાં અને સંખ્યાબળ પણ વધારે. જ્યારે ભારતીય સેના પાસે હવે માત્ર આર.સી.એલ. બંદૂકો, જમીનમાં ફેલાવેલી ગણીગાંઠી સુરંગો અને પહાડ જેવા હોંસલા સિવાય બીજું કંઈ જ બચ્યું નહોતું. અબ્દુલ હમીદ અને ભારતીય લશ્કરે હવે આર.સી.એલ. બંદૂકોનો ઉપયોગ કરવાનું શરૂ કર્યું.

તારીખ ૧૦મી, સપ્ટેમ્બર, ૧૯૬૫. વહેલી સવારે જ દુશ્મને ભારતીય સેના પર ભીષણ બોમ્બાર્ડિંગ અને ટેકો દ્વારા હુમલો શરૂ કરી દીધો. અબ્દુલ હમીદ અને એમની ટુકડીએ હવે બે મોરચે લડવાનું હતું. આસમાનમાંથી થતા બોંબના વરસાદને પણ ખાળવાનો હતો અને દુશ્મન ટેકોનો સામનો પણ કરવાનો હતો. સુરંગો હવે બચી નહોતી. અબ્દુલ હમીદનો સહારો હવે એમની હિંમત અને આર.સી.એલ. બંદૂક બે જ હતો. એક જવાને ચિંતા વ્યક્ત કરી, આપણી સુરંગો પણ હવે ખતમ થઈ ગઈ છે અને આપણી ટેકો નિષ્ફળ નીવડી છે. દુશ્મનો પાસે ભારે આધુનિક હથિયાર છે અને આપણી પાસે માત્ર આર.સી.એલ. બંદૂક. કેવી રીતે સામનો થશે ?

અબ્દુલ હમીદે છાતી કાઢીને કહ્યું, દોસ્ત, આર.સી.એલ. બંદૂક જ આપણને જીતાડશે. ઇતિહાસનાં પાનાંઓ પર અબ્દુલ હમીદ અને આર.સી.એલ.નું નામ સુવર્ણઅક્ષરે લખાશે. આ ડબલ આર અમર થઈ જશે. તું જોજે તો ખરો.

પણ અમર થવા પહેલાં મરવું પડે દોસ્ત ! જવાને મજાકના ભાવે કહ્યું, પણ અબ્દુલે ગંભીરતાથી જવાબ આપ્યો, અમર થવા મરવું ના પડે, શહીદ થવું પડે. અબ્દુલનો ગંભીર ચહેરો જોઈ મિત્રનું હાસ્ય વિલાઈ ગયું. આર.સી.એલ. બંદૂકવાળી જીપ ખુદી હતી. એ લાંબી બંદૂકને જીપમાં લઈ ફરવું પડતું અને વાર કરવો પડતો. અબ્દુલ હમીદને ચિંતા હતી તો એક જ કે આ આર.સી.એલ. બંદૂકવાળી જીપ પર જો દુશ્મનનો બોંબ પડશે તો પછી કંઈ નહીં બચે.

ચિંતા એમને એમની જાનની નહોતી પણ ચિંતા હતી માતૃભૂમિના રક્ષણની. એ આર.સી.એલ. બંદૂકવાળી જીપને પોતાના જીવ કરતાંયે વધારે સાચવી રહ્યા હતા અને અભૂતપૂર્વ સાહસથી લડી રહ્યા હતા. એ પોતાના જાનની પણ પરવા કર્યા વગર દુશ્મનની ટેકની એકદમ નજીક જતા હતા અને પછી દુશ્મન કંઈ વિચારે એ પહેલાં જ આર.સી.એલ. બંદૂકમાંથી ગોળી છોડીને ટેકને ડડાવી મૂકતા હતા. વહેલી સવારથી ત્રણ-ચાર કલાક આ યુદ્ધ ચાલ્યું. ભારતીય સેનાએ કરીવાર બે વખત દુશ્મનને આર.સી.એલ. દ્વારા માત આપી. સવારે નવ વાગ્યે દુશ્મને ફરીવાર બોમ્બાર્ડિંગ શરૂ કર્યું. આ વખતે બોંબમારાની વર્ષા વધારે તેજ હતી અને ટેકોએ પણ આવવાનું શરૂ કરી દીધું હતું. અબ્દુલ હમીદની આર.સી.એલ. બંદૂક આ વખતે પણ રંગ જમાવી દીધો. એક પછી એક ટેક ખતમ કરતાં અબ્દુલ હમીદ આગળ વધી રહ્યા હતા. અચાનક એ એક ટેક સામે આવીને ઊભા રહ્યા. એમની આંખો ટેકના ગનર સાથે મળી. અબ્દુલ હજુ આર.સી.એલ.માંથી ગોળી છોડે એ પહેલાં જ ગનરે એની બંદૂકમાંથી ગોળી છોડી દીધી. હવાને વીંઝતી ગોળી બીજી સેકેડે અબ્દુલની છાતીની આરપાર થઈ ગઈ. અબ્દુલની છાતીમાંથી લોહીનો ધોધ પડ્યો. અબ્દુલનો જીવ હવે તાળવે હતો. એ મર્માળું હસ્યા અને એમનો એક હાથ આર.સી.એલ. તરફ ફર્યો. બીજી જ પળે દુશ્મની ટેકના ચીંથરાથી આસમાન ભરાઈ ગયું હતું. અબ્દુલની શહીદીએ બાકી રહેલા જવાનોમાં જોશ પૂર્યો અને એ લોકો દુશ્મનો પર તૂટી પડ્યા. આખરે દુશ્મનને પોતાના નાપાક ઇરાદાઓનું પોટલું સાથે જ લઈને નાસવું પડ્યું. અબ્દુલ હમીદ ખરા અર્થમાં એમની જિંદગીના છલ્લાં શ્વાસ સુધી લડતા રહ્યા અને શહીદ થયા. ભારત સરકારે અબ્દુલ હમીદની શહીદીને મરણોત્તર પરમવીર ચક્રથી નવાજી. આર.સી.એલ. અને અબ્દુલ હમીદનું શૌર્ય આજે ભારતીય લશ્કરના ઇતિહાસમાં સુવર્ણઅક્ષરે લખાયેલું છે.

યુદ્ધ - ૧૯૬૫ (પાકિસ્તાન)

સ્કવોડ્રન લીડર દ્રેવર કેલોર

૮૬ સેબર જેટ વિમાનોને
ફૂંડી મારવાનું સાહસ દાખવનાર વીર

૩ સપ્ટેમ્બર ૧૯૬૫ના રોજ મેસેજ મળ્યા કે જમ્મુ કાશ્મીરના છાંબ સેક્ટરમાં પાકિસ્તાનનાં વિમાનો સીમારેખાનો ભંગ કરીને ગોળ ચકરાવો મારી રહ્યાં છે. અમેરિકા પાસેથી ખરીદેલાં શસ્ત્રો અને સેપ્રે ફાઇટર વિમાનો પર પાકિસ્તાનને ખૂબ ગુમાન હતું. જો કે એ ચક્કર તેના માટે મોતનાં ચક્કર બનવાનાં હતાં.

પાકિસ્તાનની તકલીફ એ છે કે તેની પાસે ભારત કરતાં કશીક નવી ડિકેન્સ ટેકનોલોજી કે શસ્ત્ર હાથમાં આવે ત્યારે તે ભાન ભૂલી જાય છે. એ સમયના હુકમરાન અયૂબખાન તો આ બાબતમાં સાવ મૂર્ખ હતા. કાશ્મીરના છાંબ સેક્ટરમાં પાકિસ્તાન કલાકો સુધી વિમાન ઉડાડ્યા કરે તો પછી ભારતીય વાયુસેના ત્યાં કાંઈ મચ્છર મારવા બેઠી ન હતી.

છાંબ સેક્ટરની નજીક સ્કવોડ્રન લીડર દ્રેવર કેલોર યુદ્ધ વખતની વ્યૂહરચના મુજબ સેકશન લીડર પણ હતા. તેમણે નરી આંખે એક ૮૬ સેબર જેટ વિમાનોને જોયા પછી તરત જ વળતા પ્રહારની તૈયારી શરૂ કરી હતી. યુદ્ધ તેની ચરમસીમાએ હતું તેવા સંજોગોમાં પાકિસ્તાની વાયુસેનાને ડારો દેખાડવા માટે એક ૧૦૪ના પાયલોટસને પણ મેદાને ઉતાર્યા હતા. પરિસ્થિતિ એવી ઊભી થઈ કે સંખ્યા અને ગુણવત્તાની દૃષ્ટિએ પાકિસ્તાન આ ક્ષેત્ર પૂરતું મજબૂત જણાતું હતું. સ્કવોડ્રન લીડરે પળનો પણ વિલંબ કર્યા વિના સેપ્રે વિમાનોનો પીછો કરીને ફૂંડી માર્યા હતાં. આ પ્રકારનો વળતો પ્રહાર થશે એવી તો દુશ્મનને કલ્પના પણ ન હતી. ૧૯૬૫ના યુદ્ધમાં ઈન્ડિયન

એરફોર્સનો રોલ ખૂબ જ મહત્વનો હતો, પરંતુ આ સૌથી પ્રથમ અને ઉત્સાહ વધારનારી સફળતા હતી.

તેમના આ સાહસ બદલ ૧૯૬૫માં તેમને વીરચક્ર પુરસ્કારથી સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૬૫ના યુદ્ધમાં વીરેન્દ્રસિંહ પટાનિયા, વિનોદકુમાર નેખ, અદી રુસ્તમ ગાંધી, સુબોધચંદ્ર મામગેન, આલ્ફ્રેડ ટાયરોન કુકી, દેવનાથ રાઠોડ, ત્રિલોચનસિંહ, સુદર્શન હાંડા, મધુકર શાંતારામ, ઉત્પલ બાર્બરાને પણ ૧૯૬૫ના વોરમાં વીર પુરસ્કાર મળ્યા હતા. મધ્યપ્રદેશના પન્ના જિલ્લામાં જન્મેલા ભારતીય વાયુસેનાના પૂર્વ કેપ્ટન સ્વ. ભરતસિંહને પણ ૧૯૬૫ના યુદ્ધમાં વીર ચક્ર પુરસ્કાર મળ્યો હતો.

ભારત માતા કી જય

લોક હિતમ્ મમ કરણીય

વંદે માતરમ્

ચાંગોદર સમરસ ગ્રામ પંચાયત

તા. સાણંદ, જિ. અમદાવાદ

સ્વાતંત્ર્ય દિન પર્વની સમગ્ર ગ્રામજનોને હાર્દિક શુભકામનાઓ

- સ્વચ્છતા જાળવો
- નિયમિત કર ભરો
- પાણી જરૂર મુજબનું વાપરી બચાવ કરીએ
- કોવિડ-૧૯ને ધ્યાને લઈ માસ્ક પહેરવું ફરજિયાત છે.
- સોશિયલ ડિસ્ટન્સિંગનું પાલન કરીએ, હાથ વારંવાર સેનિટાઇઝ કરીએ.

સમજુબેન બહાદુરભાઈ સોલંકી

સરપંચશ્રી, ચાંગોદર - તા. સાણંદ

અર્જુનસિંહ ભવાનીસિંહ મકવાણા

તલાટી કમ મંત્રી, ચાંગોદર, તા. સાણંદ

ભદ્રેશસિંહ વનરાજસિંહ ચાવડા

ઉપસરપંચશ્રી, ચાંગોદર - તા. સાણંદ

સભ્યશ્રીઓ

રણજીતભાઈ નાનજીભાઈ વાઘેલા

શીલાબેન મહેશભાઈ સોલંકી

નંદાબેન કનુભાઈ ચૌહાણ

જયાબેન વનરાજભાઈ સોલંકી

પ્રવીણભાઈ છગનભાઈ મહેરિયા

ભીખાભાઈ સુરાભાઈ ભોયણીયા

દિનુભાઈ છનાભાઈ વસાવા

અભી રામજીભાઈ દેસાઈ

ભાનુબેન અમરસંગ સોલંકી

હંસાબેન ગોપાલભાઈ વાઘેલા

કંચનબા જગમલસિંહ ભાટી

યુદ્ધ - ૧૯૭૧ (પાકિસ્તાન)

ફિલ્ડ માર્શલ માણેક શા

પાકિસ્તાનને ઘૂંટણીયે
પાડનારા યોદ્ધા

સેમ માણેક શાનો જન્મ ૧૯૧૪ની ૩ એપ્રિલે પંજાબના અમૃતસરમાં એક પરંપરાગત પારસી પરિવારમાં થયો હતો. તેમના પિતા હોરમુસજી માણેક શા ડોક્ટર હતા અને તેમના માતા હીરાબાઈ ગૃહિણી હતાં. તેમના માતા-પિતા ગુજરાતમાં વલસાડનાં વતની હતાં. તેઓ સ્થળાંતર કરીને પંજાબના અમૃતસર ગયાં હતાં જ્યાં સેમનો જન્મ થયો હતો.

તેમણે પ્રાથમિક શિક્ષણ અમૃતસરમાં લીધું અને અભ્યાસમાં તેઓ તેજસ્વી વિદ્યાર્થી હતા. તેઓ અત્યંત શિસ્તબદ્ધ હતા અને સ્કૂલના તમામ કાયદા અને નિયમોનું પાલન કરતા હતા. સ્કૂલના તમામ શિક્ષકો તેમને ખૂબ પસંદ કરતા. સ્કૂલમાં તેમનો રેકૉર્ડ શ્રેષ્ઠ હતો અને ત્યાર બાદ તેમણે નૈનિતાલમાં શેરવૂડ કોલેજમાં એડમિશન લઈને ત્યાં અભ્યાસ પૂરો કર્યો. આ પછી તેમણે દેહરાદૂનમાં ભારતીય લશ્કરી અકાદમીમાં પ્રવેશ લીધો.

સેમ માણેક શાને ૧૯૩૨ની એક ઓક્ટોબરે ઇન્ડિયન મિલિટરી એકેડમીમાં એડમિશન મળ્યું હતું. લશ્કરી તાલીમ પૂર્ણ કરવા ટૂંક સમયમાં જ તેમને યુનાઈટેડ કિંગડમ મોકલવામાં આવ્યા હતા. ૧૯૩૪ની ૪ ફેબ્રુઆરીએ સેકન્ડ લેફ્ટનન્ટના હોદ્દા સાથે બ્રિટિશ ઇન્ડિયન લશ્કરમાં તેમની ભરતી થઈ હતી. તે સમયે આવા સર્વોચ્ચ હોદ્દા સાથે ભરતી થનાર જૂજ ભારતીયો પૈકી તેઓ એક હતા. ત્યાર પછી અલગ અલગ રેજિમેન્ટમાં તેમની બદલી થતી રહી.

માણેક શાની નેતૃત્વ ક્ષમતાની ખરી ઓળખ ૧૯૪૭માં ભારતના વિભાજન વખતે થઈ હતી. વિભાજનના આ સંવેદનશીલ મુદ્દાને તેમણે ખૂબ સમજદારી

અને કાળજીપૂર્વક સંભાળી લીધો હતો. તેમના નેતૃત્વ હેઠળના વિસ્તારોમાં ખૂબ ઓછા પ્રમાણમાં હિંસક ઘટનાઓ બની હતી. જોકે વિભાજનની ઘટના પછી થોડા જ મહિનામાં માણેક શાએ ફરી યુદ્ધમાં ઊતરવું પડ્યું હતું. કાશ્મીરમાં ઘૂસી આવેલાં પાકિસ્તાની દળો વિરુદ્ધ યુદ્ધમાં તેઓ સામેલ થયા હતા. દુશ્મનો પાકિસ્તાની હતા અને માણેક શાએ એવા લોકો સામે લડવાનું હતું જે સ્વતંત્રતા અને વિભાજન પહેલાં ભારતનો જ હિસ્સો હતો અને તેમના મિત્રો હતા. પાકિસ્તાનીઓની ઘૂસણખોરીથી તેઓ દુઃખી થયા હતા. જો કે તેઓ સારી રીતે જાણતા હતા કે તેમની પ્રાથમિક ફરજ દેશ માટે છે, મિત્રો માટે નહીં. તેમણે વિવિધ પરિસ્થિતિમાં અને અનેક મુખ્ય પોઝિશન ઉપર યુદ્ધ કર્યા અને હંમેશા પાકિસ્તાની લશ્કરને હરાવ્યું.

આ પછી ૧૯૬૨માં ભારત અને ચીન વચ્ચે યુદ્ધ થયું. માણેક શા માટે ફરી એક વખત લશ્કરી કટોકટીનો સમય આવ્યો. એ ઓપરેશનમાં માણેક શા સીધી

રીતે ચાર્જમાં નહોતા તેમ છતાં તેમને ફરજ બજાવીને લશ્કરને વિજય તરફ દોરી જવા જણાવવામાં આવ્યું. ભારતીય લશ્કર ચીનના આક્રમણનો સામનો કરી શકતું નહોતું. ભારતીય લશ્કર આ માટે તૈયારી જ નહોતું કરી શક્યું. ચીની દળો સરહદે ગોઠવાઈ રહ્યાં છે અને તેઓ ભારતમાં ઘૂસણખોરી કરી શકે છે તેવા સમાચાર મળ્યા ત્યારે કોઈએ કશું ધ્યાન આપ્યું નહીં. આ જ કારણે ચીની દળો જ્યારે ખરેખર ભારતીય સરહદમાં પ્રવેશી ગયાં ત્યારે આપણી તરફ પૂર્ણ ગૂંચવાડો સર્જાઈ ગયો.

રાજકીય અને વહીવટી વ્યવસ્થાને ખ્યાલ આવ્યો કે સમગ્ર સ્થિતિ વધારે કથળી રહી છે ત્યારે સેમ માણેક શાને ચીન વિરુદ્ધના ભારતીય ઓપરેશનની જવાબદારી સોંપવામાં આવી. યુદ્ધ શરૂ થઈ ચૂક્યું હતું અને માણેક શા ભારતીય દળોને તૈયાર કરીને જોમમાં લાવી યુદ્ધ જીતવા માટે તૈયાર કરવામાં સફળ રહ્યા.

તેમણે જવાબદારી સંભાળ્યાના થોડા દિવસમાં જ ભારતીયોમાં એક પ્રકારનું નવું

બીજા કોઈને માણેક શાની યોજના સમજમાં ન આવી પરંતુ તેઓ હુમલો કરવા માટે યોગ્ય સમયની રાહ જોવા પ્રતિબદ્ધ હતા. છેવટે તેમણે ૧૯૭૧ની ત્રણ ડિસેમ્બરે દળોને પૂર્વ પાકિસ્તાનની રાજધાની ઢાકા તરફ રવાના કર્યા અને ૧૪ દિવસમાં વિજય મેળવી લીધો. ભારતીય ઉપખંડમાં થયેલું આ સૌથી ટૂંકું યુદ્ધ હતું. પાકિસ્તાની દળોની શરણાગતિ સાથે બાંગ્લાદેશ નામે નવા દેશની રચના થઈ.

જોમ આવી ગયું હતું. સમગ્ર ભારતીય લશ્કરમાં પરિવર્તન આવ્યું હોવાની નોંધ ચીની દળોએ પણ લીધી. પરિણામે તેઓ થોડા દિવસમાં પીછેહઠ કરીને પોતાના દેશમાં પાછા જવા લાગ્યા. તેઓ એ વાત સમજી ચૂક્યા હતા કે હવે ભારતીય લશ્કરની જવાબદારી સેમ માણેક શાને સોંપવામાં આવી છે અને તેથી તેમના નેતૃત્વ હેઠળની ટીમ સામે જીતવાનું શક્ય નથી.

એ સમયે ચીની ઘૂસણખોરીનું છૂપું સ્થાન બની ગયું હતું અને સ્થાનિક લોકોને ઉશ્કેરીને તેમના માટે અલગ દેશની માગણી કરવા માટે તેમનું શ્રેષ્ઠનવોશ કરવામાં આવતું હતું. ચીન ભારતમાં અને ખાસ કરીને પૂર્વાત્તર (ઈશાન)નાં રાજ્યોમાં વિભાજન કરાવવા માગતું હતું. આ માટેનો પ્રારંભ તેણે નાગાલેન્ડથી કર્યો હતો. તે સમયે દેશની સમસ્યાઓમાં એ સૌથી ગંભીર પ્રશ્ન હતો. વાસ્તવિક યુદ્ધમાં સૈનિકો જાણતા હોય છે કે તેમણે દુશ્મનો સામે લડવાનું છે, પરંતુ અહીં ઉગ્રવાદની સ્થિતિમાં તો સામે લડનારા પોતાના જ દેશવાસીઓ હતા.

માણેક શાએ હંમેશાની જેમ અત્યંત ધીરજથી આ સમસ્યાનો ઉકેલ લાવવાનું નક્કી કર્યું. તેમણે સૌથી પહેલો તો એ આદેશ આપ્યો કે કોઈ લશ્કરી અધિકારી કોઈ પણ અજાણ્યા ઉપર ગોળીબાર નહીં કરે અને ત્યાર પછી તેઓ નાગા બળવાખોરોની સમસ્યા ઝડપી અને પારદર્શી રીતે ઉકેલવામાં સફળ રહ્યા. એ સૌથી પહેલો કેસ હતો જેમાં ભારતીય લશ્કરે સ્થાનિક બળવાખોરોની સમસ્યાને કોઈ અડચણ વિના ઉકેલી હતી. દેખીતી રીતે માણેક શાએ પરિસ્થિતિ સંભાળવામાં અસાધારણ કુશળતા દાખવી હતી. જેને પગલે ૧૯૬૮માં તેમનું પદભૂષણથી સન્માન કરવામાં આવ્યું હતું.

૧૯૬૯ના અંતે તે સમયના ભારતીય લશ્કરના સાતમા કમાન્ડર ઈન ચીફ જનરલ કુમારમંગલમની મુદત પૂરી થઈ રહી હતી. તેમના સ્થાને નવી નિયુક્તિ કરવી જરૂરી હતી અને ભારતીય લશ્કરે તે સમયના

સૌથી શ્રેષ્ઠ ઓફિસર સેમ માણેક શાની નિમણૂક કરવાનું નક્કી કર્યું. તમામ સાથી સૈનિકોમાં તેઓ અત્યંત લોકપ્રિય હતા તેથી બધાને આનંદ થયો, સાથે દુશ્મન દેશોમાં ફફડાટ પણ ફેલાયો. છેવટે ૧૯૬૯ની ૭, જૂને સેમ માણેક શાને ભારતીય લશ્કરના કમાન્ડર-ઈન-ચીફ નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા. તેઓ ભારતીય દળોના આઠમા કમાન્ડર ઈન-ચીફ બન્યા હતા. તેમની નિમણૂક સાથે ભારતીય લશ્કરમાં એક નવા યુગનો પ્રારંભ થયો હતો.

થોડા સમયમાં જ માણેક શાએ તેમની કારકિર્દીના સૌથી મોટા પડકારનો સામનો કરવો હતો. પૂર્વ પાકિસ્તાનમાં અશાંતિ અને કચવાટ ફેલાઈ રહ્યો હતો. પૂર્વ પાકિસ્તાનનાં બંગાળીઓને પશ્ચિમ પાકિસ્તાનના શાસકોનું વલણ પસંદ નહોતું. આવી સ્થિતિમાં પશ્ચિમ પાકિસ્તાનના શાસકોએ આખા દેશમાં ઉર્દૂ ભાષા ફરજિયાત કરવાનો આદેશ કર્યો જેણે બળતામાં ધી હોમવાનું કામ કર્યું. પૂર્વ પાકિસ્તાનીઓ માટે તેમની બાંગ્લા ભાષાનું મહત્વ સર્વોચ્ચ હતું. તેઓ બધી રીતે અલગ પડતા હતા. તેઓ હવે પોતાના માટે અલગ દેશની માગણી કરવા લાગ્યા. તેમણે બાંગ્લાદેશ નામે અલગ દેશની માગણી ઉપાડી.

પશ્ચિમ પાકિસ્તાનીઓ આ બળવો ડામી દેવા માગતા હતા અને તેથી તેમણે લશ્કરી બટાલિયનો મોકલી. સ્થિતિ અશાંત અને હિંસક બનતાં પૂર્વ પાકિસ્તાનમાંથી મોટા પાયે ભારતમાં નિરાશ્રિતોની ઘૂસણખોરી થવા લાગી. ભારતની પોતાની સમસ્યાઓ હજુ ઊકલી નહોતી ત્યાં આ નિરાશ્રિતોની સમસ્યા ઊભી થઈ. પરિણામે ભારતે પાકિસ્તાનને તેની આંતરિક સમસ્યાનો વહેલી તકે ઉકેલ લાવવા વિનંતી કરી. ભારતે કહ્યું કે પશ્ચિમ પાકિસ્તાનની હિંસાને કારણે પૂર્વ પાકિસ્તાની નિરાશ્રિતો ભારતમાં ઘૂસી આવે તે યોગ્ય નથી. પરંતુ પાકિસ્તાને ખોટું અર્થઘટન કરીને ભારતની વિનંતીને પોતાની આંતરિક બાબતમાં દબલગીરી ગણાવી અને ભારત ઉપર

હુમલો કરી દીધો. કદાચ ત્યારે તેમને સેમ બહાદુર કોણ છે તેની જાણ નહોતી !

ભારતે પણ વળતો હુમલો કરવો જોઈએ તેવો આગ્રહ તે સમયનાં વડાપ્રધાન ઈન્દિરા ગાંધીએ રાખ્યો. જો કે માણેક શા હોશિયાર હતા. તેમણે નક્કી કર્યું કે ચોમાસું પૂરું થઈ જવા દેવું જોઈએ કેમ કે પાણીને કારણે કાદવવાળી જમીન ઉપર ટેન્કો ચલાવવાનું શક્ય નહીં બને. બીજા કોઈને માણેક શાની યોજના સમજમાં ન આવી પરંતુ તેઓ હુમલો કરવા માટે યોગ્ય સમયની રાહ જોવા પ્રતિબદ્ધ હતા. છેવટે તેમણે ૧૯૭૧ની ત્રણ ડિસેમ્બરે દળોને પૂર્વ પાકિસ્તાનની રાજધાની ઢાકા તરફ રવાના કર્યા અને ૧૪ દિવસમાં વિજય મેળવી લીધો. ભારતીય ઉપખંડમાં થયેલું આ સૌથી ટૂંકું યુદ્ધ હતું. પાકિસ્તાની દળોની શરણાગતિ સાથે બાંગ્લાદેશ નામે નવા દેશની રચના થઈ.

યુદ્ધના ઇતિહાસમાં ૧૯૭૧નું યુદ્ધ ઘણી રીતે યાદગાર હતું કેમ કે એ યુદ્ધ બે મોરચા ઉપર લડાયું હતું. પ્રથમ ઈસ્ટર્ન થિયેટર (પૂર્વ સરહદ) જ્યાં ભારતે પૂર્વ પાકિસ્તાની દળો સાથે લડવાનું હતું. જ્યારે બીજું યુદ્ધ વેસ્ટર્ન થિયેટર (પશ્ચિમ સરહદ) જ્યાં પશ્ચિમ પાકિસ્તાની દળો સાથે યુદ્ધ લડવાનું હતું. દુશ્મન દેશ બે ભાગમાં વહેંચાયેલા હતા. વચ્ચે ભારત એકલો દેશ હતો અને તેમાં આપણી પાસે સેમ બહાદુર હતા.

૧૯૭૨માં ભારતના રાષ્ટ્રપતિ વી વી ગીરીના હસ્તે સેમ માણેક શાને પદ્મ વિભૂષણ પુરસ્કાર એનાયત થયો. ૧૯૭૩ની એક જાન્યુઆરીએ તેમને ફિલ્ડ માર્શલ જેવું પ્રતિષ્ઠિત ટાઈટલ પણ આપવામાં આવ્યું જેના કારણે આવું ટાઈટલ મેળવનાર તે સમયે તેઓ બીજા લશ્કરી અધિકારી બન્યા હતા.

ફિલ્ડ માર્શલ સેમ માણેક શા ૯૪ વર્ષની ઉંમર સુધી તંદુરસ્ત અને સક્રિય જીવન જીવ્યા અને ૨૦૦૮ની ૨૭ જૂને વેલિંગ્ટન ખાતેની લશ્કરી હોસ્પિટલમાં છેલ્લા શ્વાસ લીધા હતા.

યુદ્ધ - ૧૯૭૧ (પાકિસ્તાન)

લે. જન. જગજિતસિંહ અરોરા

દુશ્મન દેશના સૈનિકોને એમણે
ચારે તરફથી ઘેરી લીધા અને પછી...

૧૯૭૧નું વર્ષ આ રીતે વિશ્વના ઇતિહાસ માટે નોંધપાત્ર બની રહ્યું છે. એ વર્ષે પૂર્વ પાકિસ્તાનના અડધા ભાગમાંથી બાંગ્લાદેશ નામે નવા દેશની રચના થઈ હતી.

૧૯૭૧માં પૂર્વ પાકિસ્તાનમાં જાણે ભય અને આતંકનો સમય શરૂ થઈ ગયો હતો. અનેક લોકો તેમનું જીવન બચાવવા સરહદ પાર કરીને ભારતમાં ધૂસવા લાગ્યા હતા. ભારતમાં આ રીતે આવી રહેલા પૂર્વ પાકિસ્તાનના લોકોની સંખ્યા ખૂબ વધવા લાગી. એ સમયે ભારત તેની પોતાની સમસ્યાઓમાં ઘેરાયેલો હતો અને હવે તેના માથે પૂર્વ પાકિસ્તાનમાંથી આવેલા લાખો નિર્વાસિતોની જવાબદારી આવી પડી હતી. આ સંજોગોમાં ભારતે પાકિસ્તાનને તેના આ આંતરિક વિવાદનો ઝડપથી અંત લાવવા જણાવ્યું. ભારત માટે આ મુદ્દો તાકીદનો બની ગયો હતો, કેમ કે તે સમયે દેશમાં જ અનેક સમસ્યાઓ હતી. જોકે, ભારતની આ વિનંતીનું પાકિસ્તાને ખોટું અર્થઘટન કરીને એવો હોબાળો કર્યો કે ભારત તેની આંતરિક બાબતમાં દખલ કરે છે.

આ મુદ્દે પાકિસ્તાની સરકાર એકાએક ભારત પ્રત્યે આક્રમક બની ગઈ. પાકિસ્તાને જે આક્ષેપો કર્યા તેનો જવાબ આપવા માટે ભારતને થોડા સમયની જરૂર હતી.

પાકિસ્તાનને હવે લાગ્યું કે આ સ્થિતિમાં ભારતને લડત આપવાનો એકમાત્ર માર્ગ યુદ્ધ કરવાનો છે. સામે ભારતીય સુરક્ષા ગુપ્તચરો પણ સમજતા હતા કે ઘેરાઈ ગયેલું પાકિસ્તાન યુદ્ધ કરી શકે છે. બંને દેશ વચ્ચે સ્થિતિ તંગ થવા લાગી હતી. ભારતીય સંરક્ષણ દળોએ યુદ્ધની સંભાવનાને ધ્યાનમાં લઈને તૈયારી શરૂ પણ કરી દીધી હતી. ભારતીય લશ્કર, હવાઈ દળ તેમજ નૌકાદળને પોતપોતાની

યુદ્ધ પોઝિશન સંભાળી લેવા જણાવવામાં આવ્યું. તેમને દુશ્મન તરફથી હુમલાની સંભાવના માટે તૈયાર રહેવા અને ત્યાર બાદ મક્કમ વળતો હુમલો કરવા સૂચના આપી દેવામાં આવી. એ યુદ્ધમાં દુશ્મનનો મુકાબલો કરવામાં જનરલ જગજિતસિંહ અરોરાએ અત્યંત મહત્વની ભૂમિકા ભજવી હતી.

પરિસ્થિતિની ગંભીરતા ધ્યાનમાં રાખીને લશ્કરના ટોચના અધિકારીઓએ બ્રિગેડિયર જગજિતસિંહ અરોરાને ઈસ્ટર્ન કમાન્ડના કમાન્ડર - ઈન- ચીફ નિયુક્ત કરવાનો નિર્ણય લીધો. બાંગ્લાદેશ માટેના યુદ્ધ દરમિયાન અરોરા ભારતીય દળોના નેતા હતા અને તેમના નેતૃત્વ હેઠળ ૧૯૭૧માં પાકિસ્તાન વિરુદ્ધ વિજય મળ્યો.

કમાન્ડર તરીકે અરોરા એ બાબત સારી રીતે જાણતા હતા કે લડાઈ ઘણી મુશ્કેલ બનવાની છે. આથી તેમણે સૌ પ્રથમ બાંગ્લાદેશની મુક્તિ વાહિનીને તાલીમ આપીને મજબૂત બનાવવાનો નિર્ણય લીધો. મુક્તિ વાહિની એ

ગેરીલાઓનું એવું બળવાખોર જૂથ હતું જે પૂર્વ પાકિસ્તાનમાં પાકિસ્તાની લશ્કર વિરુદ્ધ લડતું હતું. અરોરાએ બીજા વિશ્વયુદ્ધ દરમિયાન ફ્રેન્ચ નાગરિકોએ બચાવ અને હુમલાની જે પદ્ધતિ અખત્યાર કરી હતી એ સિદ્ધાંત અહીં કામે લગાડ્યો. તેમણે મુક્તિ વાહિનીના બળવાખોરોને દુશ્મનો ઉપર પાછળથી હુમલા કરવા સજ્જ કર્યા અને એ રીતે ભારતીય લશ્કર માટે પૂર્વ પાકિસ્તાનની તે સમયની રાજધાની ઢાકા તરફ આગળ વધવાનું કાર્ય સરળ બનાવ્યું. યુદ્ધના ઇતિહાસકારોએ પછીથી તેમનાં લખાણોમાં દાવો કર્યો હતો કે કોઈ પણ યુદ્ધમાં અમલમાં મૂકવામાં આવેલી એ સૌથી શ્રેષ્ઠ વ્યૂહરચના હતી.

ઉપરાંત, અરોરા એ વાત સારી રીતે જાણતા હતા કે જો તેઓ દુશ્મનો સાથે સીધી લડાઈ કરશે તો નાગરિકોની મોટા પાયે જાનહાનિ થઈ શકે છે. નિર્દોષ લોકોની જાનહાનિ થાય એવું તેઓ ઇચ્છતા નહોતા. ૧૯૭૧ના યુદ્ધના સમગ્ર ગાળા

દરમિયાન અરોરા કલકત્તામાં ફોર્ટ વિલિયમ ખાતે રોકાયા હતા. તેમણે ખૂબ કાળજીપૂર્વક પાકિસ્તાની દળોની પોઝિશન તેમજ કયા વિસ્તારમાં તેઓ વધારે શસ્ત્રસજ્જ છે તેનો અભ્યાસ કર્યો. ત્યાર પછી તેમણે દુશ્મન દળોની સામે જવાને બદલે દુશ્મનોની ફરતે ઘેરો ઘાલવાની કાળજીપૂર્વક યોજના ઘડી. તેનું પરિણામ એ આવ્યું કે ભારતીય દળો પાકિસ્તાની સૈનિકોને પાછળ રાખીને વધારે ઝડપથી ઢાકા પહોંચી શક્યા. યુદ્ધ ઇતિહાસકારો અરોરાની આ ચાલને પણ સર્વશ્રેષ્ઠ વ્યૂહરચના ગણાવે છે.

આમ, એ યુદ્ધના બે હેતુ હતા. એક મુક્તિ વાહિનીને પાકિસ્તાનીઓ વિરુદ્ધ હુમલા કરવા દેવા, અને બીજો ઢાકા પહોંચીને એ શહેર ઉપર કબજો જમાવી લેવો. બધું જ બરાબર આયોજન પ્રમાણે થયું. ૧૯૭૧ની ૧૬ ડિસેમ્બરે ભારતીય લશ્કરે ઢાકામાં પ્રવેશ કર્યો. ૧૯૭૧માં યુદ્ધ સમાપ્ત થયું. યુદ્ધના અંતના સંકેતરૂપ ભારતીય ટેન્કોએ ઢાકામાં પ્રવેશ કર્યો. પાકિસ્તાની લશ્કર માટે આ તદ્દન અણધારી બાબત હતી અને તેમણે તરત જ યુદ્ધવિરામ જાહેર કરી દીધો.

ભારતે પાકિસ્તાની જનરલ એ. કે. નિયાઝીને બિનશરતી શરણાગતિ સ્વીકારવા જણાવ્યું. જનરલ અરોરા તત્કાળ ફોર્ટ વિલિયમમાંથી ઢાકા આવી પહોંચ્યા અને બાંગ્લાદેશી દળોની શરણાગતિનું નિરીક્ષણ કર્યું. ઢાકામાં રેસકોર્સ ખાતે નિયાઝીની શરણાગતિ સ્વીકારતા જનરલ અરોરાની તસવીરો ભારતીય લશ્કરના ઇતિહાસની સૌથી ગૌરવપૂર્ણ તસવીરો બની રહી. એ તસવીરોમાં તેના પરથી લશ્કરનું ગૌરવ વ્યક્ત થાય છે. તસવીરોમાં દેખાય છે કે જે સમયે નિયાઝીએ શરણાગતિની સમજૂતી ઉપર હસ્તાક્ષર કર્યા તે સાથે જ ત્યાં ઉપસ્થિત લોકોએ અરોરાએ ખભે ઊંચકી લીધા હતા. અરોરાને શંકા હતી કે ત્યાં એકત્રિત થયેલા લોકો નિયાઝીની હત્યા કરી શકે છે, આથી તેમણે તેમના માણસોને તત્કાળ નિયાઝીને રેસકોર્સથી દૂર લઈ જવા આદેશ આપ્યો. વિજયની એ ક્ષણે પણ જનરલ જગજિતસિંહ અરોરાએ અસાધારણ ધૈર્ય અને કુશળતા દર્શાવી. ત્યાર પછી બાંગ્લાદેશમાં નવી જ

રચાયેલી સરકારે જનરલ અરોરાને વીર પ્રતીક લશ્કરી એવોર્ડથી સન્માનિત કર્યા હતા.

લશ્કરમાંથી નિવૃત્તિ પછી જગજિતસિંહ અરોરાએ ઘણાં વર્ષ સુધી ભારતીય સંસદના ઉપલા ગૃહ અર્થાત્ રાજ્યસભાના સાંસદ તરીકે દેશની સેવા કરી હતી. તત્કાલીન વડાપ્રધાન ઇન્દિરા ગાંધીએ ઓપરેશન બ્લૂસ્ટારનો આદેશ આપ્યો હતો તેનો સૌથી પ્રખર વિરોધ કરનારા લોકો પૈકી જગજિતસિંહ અરોરા પ્રમુખ હતા. ઇન્દિરા ગાંધીના આદેશને પગલે શીખ સમુદાયના સૌથી પવિત્ર ધાર્મિક સ્થળ સુવર્ણમંદિરમાં ભારતીય લશ્કરે પ્રવેશ કર્યો હતો.

લેફ્ટનન્ટ જનરલ જગજિતસિંહ અરોરાનું ૮૯ વર્ષની વયે ૨૦૦૫ની ૩જી મેએ નિધન થયું. તેમના નિધન અંગે તે સમયના બાંગ્લાદેશના વિદેશપ્રધાન મોર્શદ ખાને કહ્યું હતું, ૧૯૭૧માં બાંગ્લાદેશની મુક્તિ માટે સંયુક્ત દળોનું નેતૃત્વ કરવા બદલ અરોરા ઇતિહાસમાં હંમેશા યાદ રહેશે.

મોરૈયા ગ્રામ પંચાયત

તા. સાણંદ, જિ. અમદાવાદ

- સ્વચ્છતા જાળવો
- નિયમિત કર ભરો
- પાણી જરૂર મુજબનું વાપરી બચાવ કરીએ
- કોવિડ-૧૯ને ધ્યાને લઈ માર્સ્ક પહેરવું ફરજિયાત છે.
- સોશિયલ ડિસ્ટન્સિંગનું પાલન કરીએ, હાથ વારંવાર સેનિટાઇઝ કરીએ.

કાંતીજી અભાજી મકવાણા
ઉપસરપંચશ્રી

હંસાબેન વસંતભાઈ વાઘેલા
સા. ન્યા. સ. ચેરમેન

શિલ્પાબેન ગૌતમકુમાર ડોડીયા
ગીતાબેન ખોડાભાઈ પટેલ
વેલુભા ઉદેસંગ દાયમા
શોભણભાઈ જકસીભાઈ દેસાઈ
ભૂલીબેન જીતુજી મકવાણા

સભ્યશ્રીઓ

દાયમા બળવંતસિંહ એલ.
સરપંચશ્રી

ખુમાનસિંહ એમ. મકવાણા
તલાટી કમ મંત્રી ઈ. ચાર્જ

હરદેવભાઈ ધુળાભાઈ ઠાકોર
સીતાબેન જગમાલભાઈ પ્રજાપતિ
વસંતબેન બહાદુરસિંહ ચૌહાણ
સજ્જનબેન ભગવાનભાઈ ચુનારા
પોપટભાઈ કાળુભાઈ પરમાર

યુદ્ધ - ૧૯૭૧ (પાકિસ્તાન)

મેજર કુલદીપસિંહ ચાંદપુરી

૧૯૭૧માં પાકિસ્તાની ટેન્ક પર
ભાંગડા કરનાર યોદ્ધો

૧૯૭૧માં ભારત-પાકિસ્તાન વચ્ચે ચાલી રહેલું યુદ્ધ અંતિમ તબક્કામાં હતું. ૪ ડિસેમ્બર, ૧૯૭૧માં મેજર કુલદીપસિંહ ચાંદપુરીને સૂચના મળી કે મોટી સંખ્યામાં પાકિસ્તાની ફોજીઓ લોંગેવાલા ચોકી તરફ વંટોળ બની આવી રહ્યા છે એ વખતે લોંગેવાલા ચેકપોસ્ટ પર ચાંદપુરી સહિત માત્ર ૯૦ જવાનો જ હતા. તેઓને ઉપરથી સૂચના મળી કે એ ચોકીની સુરક્ષા કરવા માટે ત્યાં જ રોકાઓ કે પછી પોતાની બટાલિયન

લઈ, ત્યાંથી રામગઢ માટે રવાના થઈ જવું. અંતિમ નિર્ણય મેજર ચાંદપુરીને લેવાનો હતો, પરંતુ એમ દુશ્મનોથી ડરી જઈ પીછેહટ કરે તો ચાંદપુરી પંજાબી કેમ કહેવાય ? તેઓએ તમામ જવાનોને બોલાવ્યા અને પાકિસ્તાનીઓને છઠ્ઠીનું ધાવણ યાદ દેવાની દેવાના શપથ લેવડાવ્યા. ૯૦ જવાનોએ જો બોલે સો નિહાલના ગગનભેદી નાદ સાથે તેમના નિર્ણયને વધાવી લીધો.

થોડાક જ સમયમાં પાકિસ્તાની તોપો ગોળા વર્ષાવતી લોંગેવાલા ચેકપોસ્ટ પર ધસી આવી અને ચેકપોસ્ટને ઘેરી લીધી. ભારતીય સેનાએ જીપ પર લગાવાયેલ રિકોપલેસ રાઈફલ અને મોર્ટાર્સથી ફાયરિંગ શરૂ કરી દીધું. ભારતીય સૈન્યની કાર્યવાહી એટલી જબરજસ્ત હતી કે પાકિસ્તાની સૈન્યને ત્યાંનું ત્યાં જ રોકાઈ જવું પડ્યું. પાકિસ્તાની સેનાના ૨૦૦૦ સૈનિકો સામે ભારતના માત્ર ૯૦ જવાન હતા. મધરાત સુધીમાં તો ભારતના જાંબાઝોએ પાકિસ્તાનની ૧૨ તોપોને નેસ્તાનાબૂદ કરી દીધી. જો બોલે સો નિહાલ, સતશ્રી અકાલના નારા ગાઢમીઠ અંધારાને ચીરતા દુશ્મનોનાં કાને અથડાઈ તેઓને વધુ આક્રમક બનાવી રહ્યા હતા, પરંતુ જેટલી આક્રમકતાથી દુશ્મનો હુમલો કરતા તેનાથી બમણી આક્રમકતા સાથે ભારતના જવાનો વળતો પ્રહાર કરતા. આખી રાત ચાલેલ આ ભીષણ લડાઈમાં પાકિસ્તાની સૈન્યને ૮ કિ.મી. જેટલી પીછેહટ કરવી પડી હતી. સવાર પડતાં હંટર વિમાનોએ ભારતીય જવાનોની મદદ માટે લોંગેવાલા તરફ ઉડાન ભરી. ૫ ડિસેમ્બર, ૧૯૭૧માં સૂરજના પ્રથમ કિરણ સાથે જ લોંગેવાલાના રણક્ષેત્રમાં એમ એસ. બાવાનું વિમાન ચક્કર લગાવવા લાગ્યું. હંટર વિમાન જોત-જોતામાં ૫૯ ટેંકો પર બોમ્બવર્ષા શરૂ કરી દીધી.

પાકિસ્તાની સૈન્યમાં હાહાકાર મચી ગયો અને ઊભી પુંછડીએ ભાગવા લાગ્યા. જોત-જોતામાં ૧૮ પાકિસ્તાની ટેંકોનો કચ્ચરઘાણ નીકળી ગયો. સાંજ થતાં પાકિસ્તાની સૈન્યને હાશકારો થયો, કારણ કે હંટર વિમાન રાત્રે હુમલો કરી શકતાં નહોતાં. પરંતુ ૬ ડિસેમ્બરે હંટર વિમાન ફરી કાળ બની દુશ્મન સૈન્ય પર તૂટી પડ્યું અને આખી બ્રિગેડ અને બે રેજિમેન્ટનો સકાયો કરી દીધો.

પાકિસ્તાની સેનાનો ઇરાદો સવારનો નાસ્તો લોંગેવાલામાં, બપોરનું ભોજન રામગઢમાં અને ડિનર જોધપુરમાં કરવાનો હતો. પરંતુ કુલદીપસિંહની અને ૯૦ જવાનોની બહાદુરીએ તેમના મલિન ઇરાદાઓને ધૂળમાં રગદોળી દીધા અને બાકી રહેલ કામ ભારતના હવાઈદળે પૂરું કરી નાખ્યું. પાકિસ્તાનની ૩૪ તોપો, ૫૦૦ વાહન અને ૨૦૦થી વધુ સૈનિકો એ લડાઈમાં સ્વાહા થઈ ગયા હતા. બીજા વિશ્વવયુદ્ધ બાદ વિશ્વમાં એવું પ્રથમ વખત બન્યું હતું કે જ્યારે કોઈ દેશના સૈન્યે એક જ રાતમાં આટલી મોટી સંખ્યામાં પોતાની ટેંકો ખોઈ હોય. જે પાકિસ્તાની સેનાએ જોધપુરમાં બેસી ડિનર કરવાનાં શમણાં જોયાં હતાં, તેઓને પોતાના દેશનો વિસ્તાર પણ બચાવી શક્યો નહોતો. અને ૧૪ ડિસેમ્બર, ૧૯૭૧માં કુલદીપસિંહ ચાંદપુરીએ પોતાના બહાદુર જવાનો સાથે પાકિસ્તાની સરહદમાં ૮ કિલોમીટર સુધી ઘૂસી ૧૬ ડિસેમ્બર સુધી ત્યાં જ ભોજન લીધું હતું. કહેવાય છે કે, મેજર કુલદીપસિંહ અને તેમના અન્ય સાથી જવાનોએ યુદ્ધમાં પાકિસ્તાની તોપો પર ચડી ભાંગડા કર્યા હતા.

ફિલ્મ બોર્ડર તો સૌને યાદ જ હશે. ૧૯૭૧ના યુદ્ધ પર આધારિત આ ફિલ્મમાં અભિનેતા સની દેઓલે મેજર કુલદીપસિંહ ચાંદપુરીની ભૂમિકા નિભાવી હતી. તેમનાં શૌર્ય બદલ ભારત સરકારે તેમને મહાવીર ચક્રથી સન્માનિત કર્યા હતા.

એલ. ટી. ટી. આતંકી હુમલો - ૧૯૮૭ (શ્રીલંકા)

મેજર રામાસ્વામી પરમેશ્વરન્

આપણે ખરેખર તો શાંતિ સ્થાપવી હતી,
પણ એમને શાંતિમાં રસ ના હોય તો
એમને હંમેશાં માટે શાંત કરી દઈશું

વાંભ વાંભ ઊછળતાં અરબ સાગરનાં મોજાંઓ શ્રીલંકાના વાતાવરણમાં ખારાશ ભેળવી રહ્યાં હતાં. સાંજનો સમય હતો. ચારેય વેળાઓ ભેગી થઈ હતી. સમય હતો સાડા છ વાગ્યાનો અને તારીખ હતી ૨૪મી નવેમ્બર, ૧૯૮૭.

શ્રીલંકામાં બેઠેલી ભારતીય બટાલિયનના કેપ્ટન ડી. આર. શર્મા એમની કેબિનમાં શિસ્તની વર્દી પહેરીને તમિલ ટાઈગર્સનાં કરતૂતોની ફાઈલ પર નજર નાંખી રહ્યા હતા. ત્યાં જ એમનો ફોન રણકી ઊઠ્યો. એમણે ફોન ઉપાડ્યો, 'હેલ્લો, કેપ્ટન શર્મા સ્પીકીંગ !'

'સર...' ફોન કરનારાએ પોતાનું નામ આપ્યું અને એકીશ્વાસે બોલી ગયો, 'સર, કાંતારોદાઈના એક મકાનમાં હથિયારોનો બહુ મોટો જથ્થો ઉતારવામાં આવ્યો છે.'

કેપ્ટન શર્મા તરત જ ઊભા થઈ ગયા. થોડી જ વારમાં વીસ જવાનોની ટુકડીને લઈને સૂચિત સ્થળ પર પહોંચી ગયા. વીસ જવાનોની ટુકડીએ ત્યાં પગ મૂક્યો ત્યાં જ બાજુમાં આવેલા એક મંદિરમાંથી ગોળીઓનો વરસાદ વરસી પડ્યો. કેપ્ટન શર્મા પામી ગયા કે અહીં વધારે આતંકીઓ ભરાયા છે. વીસ

જવાનોની ટુકડીથી કંઈ જ નથી વળવાનું. અત્યારે એ સામો ગોળીબાર કરશે તો પણ વીસેવીસ શહીદ થઈ જશે. શહીદીનો ડર તો સ્વાભાવિક જ નહોતો પણ બીક હતી કે આતંકીઓ છટકી જશે. એમણે તાત્કાલિક ડુવિલ વિસ્તારમાં તૈનાત ભારતીય બટાલિયનને સંદેશો મોકલ્યો, 'આ વિસ્તારમાં એલ.ટી.ટી.ઈનો કબજો છે અને આતંકીઓની સંખ્યા ઘણી વધારે છે. એક ભયંકર યુદ્ધની શક્યતા દેખાઈ રહી છે.'

સંદેશો મળતા જ મહાર બટાલિયનની 'એ' કંપનીના કમાન્ડર મેજર રામાસ્વામી પરમેશ્વરન્ સાવધાન થઈ ગયા. એમણે ઘડિયાળમાં જોયું. રાતના સાડા આઠ થયા હતા. એમણે ત્યારે ને ત્યારે જ શ્રીલંકા તરફ નીકળી જવાનો નિર્ણય કર્યો અને બંદૂકમાંથી ગોળી છૂટે એમ એમનો હુકમ છૂટ્યો, 'જવાનો, યુદ્ધ માટે તૈયાર થઈ જાવ...'

રામાસ્વામી પરમેશ્વરન્નો જન્મ ૧૩મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૪૬ના રોજ મુંબઈમાં થયો હતો. તેમણે પ્રાથમિક શિક્ષણ મુંબઈમાં લીધા બાદ એસ.આઈ.ઈ.એસ હાઈસ્કૂલમાં પ્રવેશ મેળવીને કોલેજ સુધીનો અભ્યાસ ત્યાં જ પૂરો કર્યો હતો. તેમનામાં રહેલા સાહસના ગુણોને કારણે હંમેશાં

તેમને લશ્કરમાં જોડાવાની ઇચ્છા રહેતી હતી અને એ સાહસને કારણે જ તેઓએ ભારતીય સૈન્યમાં પ્રવેશ મેળવ્યો હતો.

હુકમ મળતાં તરત જ તેઓ પોતાની ટુકડી સાથે કાંતારોદાઈમાં છુપાયેલા એલ.ટી.ટી.ઈ.ના આતંકવાદીઓ સામે જંગ ખેલવા જોમ અને જુરસ્સાના જેટ એરવેઝ પર સવાર થઈને નીકળી પડ્યા હતા. કદાચ એ વખતે એમને ખબર નહોતી કે એ જે જંગ ખેલવા જઈ રહ્યા છે એ જંગ એમને ઇતિહાસમાં અમર કરી દેવાનો હતો. સફર દરમિયાન એમની નજર સામે એલ.ટી.ટી.ઈ.ના આતંકવાદીઓ, સિંહાલીઓ, ભારતની શાંતિ સેના અને આખેઆખી ઘટના તરવરી રહી હતી.

વાત એમ હતી કે શ્રીલંકામાં એલ.ટી.ટી.ઈ. અને ત્યાંની સરકાર વચ્ચે વર્ષોથી ચાલ્યા આવતા વિખવાદને કારણે અનેક લોકોએ જીવ ગુમાવ્યો હતો. ૧૯૮૭માં એલ.ટી.ટી.ઈ.ના 'તમિલ ઈલમ સ્થાપવાના પ્રયાસને સરકારે કચડી નાંખતા બળવાખોરો છંછેડાઈ ગયા અને ગેરીલા પદ્ધતિથી લડાઈ શરૂ કરી. ચારે તરફ એમનો આતંક ફેલાઈ ગયો હતો. આતંકને

ભારતીય સેના અને બળવાખોરો વચ્ચે ભારે જંગ જામ્યો અને અચાનક બળવાખોરની એક ગોળી આવીને મેજર રામાસ્વામીની છાતીને વીંધી ગઈ. છાતીમાંથી લોહીનો ફુવારો ઊડ્યો પણ મેજર હિંમત ના હાર્યા. ઊલટાની એમની હિંમત વધી. છાતીમાંથી ખાબકી રહેલા ધોધ પર હાથ પણ દબાવ્યા વિના એ પેલા બળવાખોર તરફ ગયા અને એ બીજી ગોળી છોડે એ પહેલાં જ એના હાથમાંથી રાઈફલ છીનવીને એને ઠાર કરી દીધો.

કારણે ત્રાસેલા ત્રાસવાદીઓ શરણાર્થી બનીને ભારતના તમિલનાડુમાં આવવા લાગ્યા. આ મુદ્દે ૨૯મી જુલાઈ, ૧૯૮૭ના રોજ ભારત અને શ્રીલંકા વચ્ચે એક સંધિ કરવામાં આવી. સંધિ અંતર્ગત ૩૭૭ ઓગસ્ટ, ૧૯૮૭ના રોજ ભારતની શાંતિસેનાને શ્રીલંકા મોકલવામાં આવી.

શ્રીલંકાના તમિલ બળવાખોરો આ શાંતિસેના સામે સમર્પણ કરવાના હતા. શાંતિસેનાને બીજી જવાબદારી એ સોંપવામાં આવી હતી કે તમિલ બળવાખોરો આત્મસમર્પણ કરી દે પછી ત્યાં ખરેખર શાંતિ સ્થાપવી અને સ્થિતિ સામાન્ય કરી દેવી. શાંતિસેના અહીંથી રવાના થઈ ત્યારે તો એમને એમ હતું કે બહુ જ સરળ બાબત છે. તમિલ બળવાખોરો આત્મસમર્પણ કરી દેશે અને આપણે શાંતિથી શાંતિ સ્થાપી દઈશું. પણ વિઘાતાએ કંઈક જુદું જ લખ્યું હતું. મોટાભાગના બળવાખોરોએ શાંતિપૂર્વક આત્મસમર્પણ કર્યું. પણ એલ.ટી.ટી.ઈ. એટલે કે લિબરેશન ટાઈગર્સ ઓફ તમિલ ઈલમ્ પોતાનાં થોડાંક જ હથિયારો સોંપ્યાં.

આ વાતથી તો બહુ ફક નહોતો પડ્યો. પણ ૪થી ઓગસ્ટના રોજ જે ઘટના ઘટી એણે આખા ઓપરેશનની દિશા અને દશા બદલીને મૂકી દીધી. એ દિવસે શ્રીલંકાની જેલોમાં બંધ એલ.ટી.ટી.ના બળવાખોરોએ પોટેશિયમ સાઈનાઈડની કેપ્સ્યુલ ખાઈને આત્મહત્યા કરી લીધી. આખા શ્રીલંકામાં હાહાકાર મચી ગયો. એલ.ટી.ટી.ઈ.ના કટ્ટર આતંકવાદીઓમાં સોપો પડી ગયો. તેઓ વીકર્યા અને ચારે તરફ હિંસા ફેલાવી દીધી. શ્રીલંકાના કાળાભમ્મર રસ્તાઓ નિર્દોષોના લોહીથી લાલ થવા લાગ્યા. વાતાવરણમાં સળગતી લાશોનો ધુમાડો ભળવા લાગ્યો. જે ઘરો બાળકોની કિલકારીઓથી ગુંજી રહ્યાં હતાં એ બોંબધમાકાઓથી ધમધમવા લાગ્યાં.

આવી સ્થિતિમાં શાંતિસેના પાસે એક જ રસ્તો બચતો હતો અને એ હતો. શાંતિનું બહુ હથિયાર મૂકીને શસ્ત્રનું ધારદાર હથિયાર ઉપાડવાનો.

તારીખ ૨૫મી નવેમ્બર ૧૯૮૭.

રાતનો દોઢ વાગી રહ્યો હતો. મેજર રામાસ્વામી એમની ટુકડી સાથે કાંતારોદાઈ પહોંચી ગયા હતા. કેપ્ટન શર્માની ટુકડી અને મેજર રામાસ્વામીની ટુકડી ધોમા પગલે હથિયાર છુપાયેલાં હતાં એ શંકાસ્પદ મકાન તરફ આગળ વધી. એ મકાનમાં આતંકીઓ પણ હતા. મેજર રામાસ્વામીએ તરત જ કેપ્ટન શર્માને ગોળીબાર કરીને દુશ્મનોને રોકી રાખવાનો ઓર્ડર આપ્યો. કેપ્ટને એમની ટુકડીને આદેશ આપ્યો અને આખું વાતાવરણ સામસામા ગોળીબારથી ગુંજી ઊઠ્યું.

કેપ્ટન શર્મા અને એમની ટુકડી ગોળીઓની રમઝટ બોલાવતી આગળ વધી રહી હતી. એ વખતે મેજર રામાસ્વામી પોતાની ટુકડીને લઈને પશ્ચિમ દિશામાં આગળ વધી રહ્યા હતા. ગોળીબાર મંદિરની પાછળના ભાગેથી થઈ રહ્યો હતો. મેજરની ઈચ્છા હતી કે આતંકવાદીઓનું ધ્યાન કેપ્ટન શર્માની ટુકડી તરફથી થઈ રહેલા ગોળીબારનો સામનો કરવામાં હોય એ તકનો લાભ લઈ મંદિરની પાછળ પહોંચી જવું અને એમને ઘેરી લેવા.

પણ બળવાખોરો એમના કરતાંયે બે કદમ આગળ વિચારીને બેઠા હતા. મેજર રામાસ્વામી અને એમની ટુકડી મંદિરની પાછળના ભાગે પહોંચે એ પહેલાં જ કેપ્ટન શર્માની ટુકડી મંદિરની આગળના ભાગે પહોંચી ગઈ હતી. અને પાછળ ઊભેલા ઊંચા ઊંચા નાળિયેરીના ઝાડના ઝુંડ પાછળથી કેપ્ટન શર્માની ટુકડી પર ગોળીઓ છૂટી રહી હતી. મેજર રામાસ્વામી સમજી ગયા કે બળવાખોરોની જાળ વધારે પેચીદી છે. એમણે તરત જ તેમનો વ્યૂહ બદલ્યો અને એમની ટુકડીની આગેવાની કરતા નાળિયેરીના ઝાડના ઝુંડ તરફ આગળ વધ્યા. થોડી જ વારમાં મેજર રામાસ્વામી અને એમની ટુકડીએ ઝાડવાંઓ પાછળ છુપાઈને હુમલાઓ કરતા બળવાખોરોને ઘેરી લીધા. કેપ્ટન શર્માની ટુકડી પર થઈ રહેલો ગોળીબાર બંધ થઈ ગયો. એમની ટુકડી હવે આ તરફ આવી રહી હતી. બળવાખોરો પાછળ ઊભેલા ભારતીય સૈનિકોને જોઈને બે કાણ

માટે હેબતાઈ ગયા હતા. ભારતીય સૈનિકોએ એમના પર ગોળીબાર શરૂ કર્યો. સામે એ દુશ્મનોએ પણ વળતો હુમલો કર્યો. દુશ્મનો પાસે લેટેસ્ટ મશીનગન અને ઓટોમેટિક રાઈફલ્સ હતી. ભારતીય સેના અને બળવાખોરો વચ્ચે ભારે જંગ જામ્યો અને અચાનક બળવાખોરની એક ગોળી આવીને મેજર રામાસ્વામીની છાતીને વીંધી ગઈ. છાતીમાંથી લોહીનો ફુવારો ઊડ્યો પણ મેજર હિંમત ના હાર્યા. ઊલટાની એમની હિંમત વધી. છાતીમાંથી ખાબકી રહેલા ધોધ પર હાથ પણ દબાવ્યા વિના એ પેલા બળવાખોર તરફ ગયા અને એ બીજી ગોળી છોડે એ પહેલાં જ એના હાથમાંથી રાઈફલ છીનવીને એને ઠાર કરી દીધો.

આ પરિસ્થિતિમાં પણ મેજર રામાસ્વામીએ તેમની ટુકડીનું નેતૃત્વ કરવાનું ચાલુ રાખ્યું. દરમિયાન કેપ્ટન શર્માની ટુકડી પણ ત્યાં આવી પહોંચી. ભારતીય સૈન્યની વધતી જતી સંખ્યા જોઈ બળવાખોરો એમનાં સાધનો મૂકીને ત્યાંથી ઊભી પુંછડીએ ભાગવા લાગ્યા.

એમને ભાગતા જોઈ કેપ્ટને હર્ષના ઉદ્ગાર સાથે મેજરને કહ્યું, 'મેજર સાહેબ, આપણે જીતી ગયા.' પણ મેજર સાહેબ એ ઉદ્ગારો સાંભળવા હાજર નહોતા. એ તો ભારતમાતાના ચરણોમાં એમનું શીશ અર્પણ કરીને શહીદીની રાહ પર આગળ વધી ચૂક્યા હતા. કેપ્ટને ટોપી ઉતારી એમને સેલ્યુટ કરી, 'અમર રહો સર ! તમારી આ શહીદી ભારતવર્ષને હંમેશાં યાદ રહેશે.'

આ આખાયે ઓપરેશનને ભારતવર્ષ 'ઓપરેશન પવન' તરીકે ઓળખે છે. મેજર રામાસ્વામીએ જો કુનેહ વાપરીને એ વખતે બળવાખોરોને ઘેરી ના લીધા હોત અને હિંમતથી એમનો સામનો ના કર્યો હોત તો કેપ્ટન શર્માની ટુકડી સહિત બંને ટુકડીઓ બળવાખોરોનો શિકાર બની હોત. એમની આ હિંમત અને શહીદીએ 'ઓપરેશન પવન'ને વિજયની વરમાળા પહેરાવી હતી. 'ઓપરેશન પવન'ના વિજય માટે મેજર રામાસ્વામીને ૨૬મી જાન્યુઆરી, ૧૯૮૮ના રોજ ભારત સરકારે મરણોત્તર પરમવીર ચક્રથી સન્માન્યા.

યુદ્ધ - ૧૯૮૭ (સિયાચીન)

નાયબ દુલ્દાર બાબાસિંહ

એના શૌર્યએ મહંમદ અલી ઝીણાની કાયદે આઝમ ચોકીનું નામ બદલી નાંખ્યું

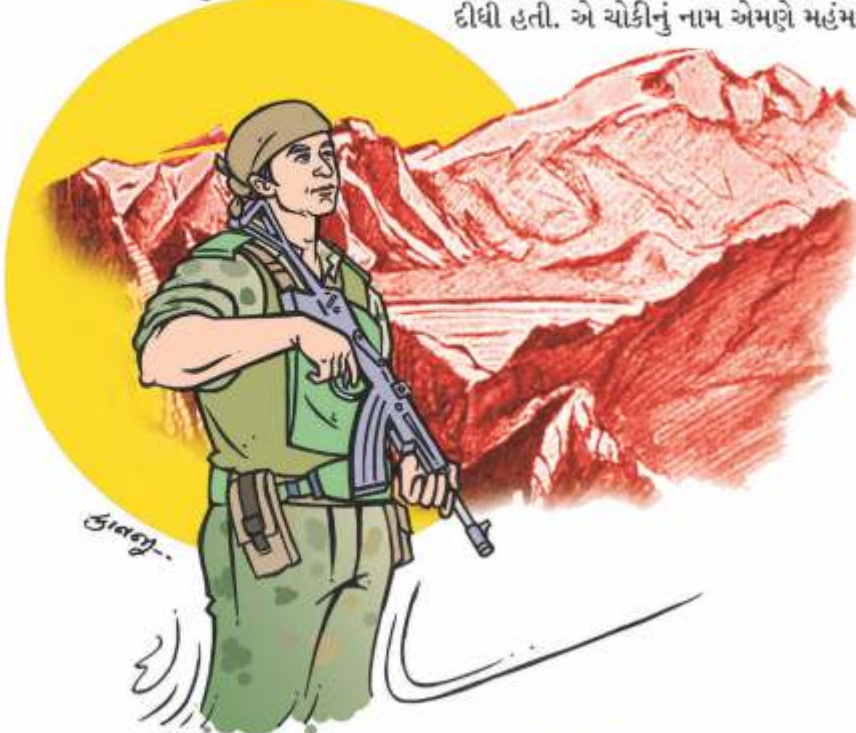
તારીખ હતી ૧૮મી એપ્રિલ, ૧૯૮૭. સિયાચીનના વિસ્તારમાં તૈનાત ભારતીય લશ્કરના પાંચ જવાનો અને એક જુનિયર કમિશનડ ઓફિસર એમની જીપ લઈને પેટ્રોલીંગ માટે નીકળ્યા હતા. ઘરઘરાટી કરતી જીપ માંડ માંડ બરફના રસ્તાઓ પર ચાલી રહી હતી. ઓફિસરો સોનમ નામના એક સ્થળે આવીને જીપમાંથી નીચે ઊતર્યા. એમની સામે ૨૧૦૦૦ ફૂટની ઊંચાઈ ધરાવતો એક દુર્ગમ પહાડ ઊભો હતો. પાંચેય ઓફિસર એમના દૂરબીનથી આસપાસ જોતા જોતા ચક્કર લગાવી રહ્યા હતા ત્યાં જ પેલા પહાડ ઉપરથી હવા કરતાંય ધારદાર ગોળીઓ છૂટી અને પાંચેય જવાનો વિંધાઈ ગયા. એ પછી એક જુનિયર ઓફિસર પણ

ગોળીનો શિકાર બનીને શહીદ થઈ ગયા. મરતાં મરતાંય આ જવાનોએ પહાડ પર ઊંચેની તરફ ગોળીબાર કર્યો અને આઠેક દુશ્મનોનાં ઢીમ ઢાળી દીધાં.

સાવ અચાનક થયેલી આ છ જવાનોની શહીદીએ ભારતીય લશ્કરને હચમચાવીને મૂકી દીધું હતું. તાત્કાલિક આર્મીના ઓફિસરો તપાસ માટે રવાના કરવામાં આવ્યા. તપાસ દરમિયાન જે સત્ય બહાર આવ્યું એ છ જવાનોની શહીદી કરતાંય વધારે હચમચાવી મૂકે એવું હતું. એક એવું સત્ય જે ભવિષ્યમાં છરસો, છ હજાર કે છ લાખ લોકોનો ભોગ લઈ શકે એમ હતું. પાકિસ્તાની સેનાએ સિયાચીનના બિલા કોડલા પહાડ પર કબજો જમાવી લીધો હતો અને ત્યાં એક ચોકી સ્થાપી દીધી હતી. એ ચોકીનું નામ એમણે મહંમદ

અલી જીણાના નામ પરથી કાયદે આઝમ ચોકી રાખ્યું હતું. સિયાચીન એ વિશ્વનું બીજા નંબરનું સૌથી ઊંચું ગ્લેશિયર છે. અને બીલા કોડલા એનો સૌથી ઊંચો પહાડ. આ ચોકી ૨૧૧૪૩ ફૂટની ઊંચાઈ પર હતી. અહીંનું તાપમાન હંમેશા -૩૫થી -૪૫ ડિગ્રી જેટલું નીચું જતું રહેતું હોય છે. આવા વાતાવરણમાં જ્યાં સામાન્ય માણસ બે ઘડી રહી પણ ના શકે એવા વાતાવરણમાં ભારતીય લશ્કરે જીવવાનું પણ હોય છે અને આપણને જીવાડવા માટે ચોકી પણ કરવાની હોય છે. તાત્કાલિક આર્મીના ઓફિસરોની મીટિંગ મળી અને દુશ્મનને હટાવવા માટે આયોજનો થવા લાગ્યાં. આ વિસ્તાર જમ્મુ એન્ડ કાશ્મીર લાઈટ ઈન્ફન્ટ્રીના તાબા હેઠળ આવતો હતો એટલે સૌથી પહેલી જવાબદારી એમને સોંપાઈ. કમાન્ડિંગ ઓફિસર સેકન્ડ લેફ્ટનન્ટ રાજીવ પાડેને એનું નેતૃત્વ સોંપવામાં આવ્યું.

તા. ૨૯મી મે, ૧૯૮૭. સવારનો સમય હતો. તલવારની ધાર જેવો પવન ફૂંકાઈ રહ્યો હતો. હાડકાં ગળી જાય એવી ઠંડીમાં લેફ્ટનન્ટ રાજીવ એમના ૧૨ જાંબાઝ જવાનોને લઈને કાયદે ચોકી વિશે માહિતી મેળવવા અને દુશ્મનની તાકાત અને પરિસ્થિતિનો તાગ મેળવવા નીકળ્યા હતા. દુશ્મનો ૩૫ જેટલા હતા. આ સમાચાર જેમ બને એમ કમાન્ડિંગ ઓફિસર સુધી પહોંચાડવાના હતા. તેઓ ઝડપથી પાછા વળી નીકળ્યા. પણ પાછા વળતાં એમની ટુકડી પાકિસ્તાની દુશ્મનોની નજરે ચડી ગઈ અને દુશ્મનોએ ગોળીબાર શરૂ કરી દીધો. આ ગોળીબારમાં રાજીવ પાડે સહિત એમની ટુકડીના દસ જવાનો ત્યાં જ શહીદ થઈ ગયા.

એ દુશ્મનોના બંકર સુધી પહોંચી ગયા. ત્યાં પહોંચતાં જ તેઓએ દુશ્મનોના બંકર પર ફૂટીને બંને ગ્રેનેડ એના પર ફેંકી દીધા. થોડી જ ક્ષણોમાં બે મોટા ધમાકા થયા અને બંકર અને દુશ્મન બંનેના કુચ્છકુચ્છ હવામાં ઊડવા લાગ્યા. અંતે આ ભયાનક યુદ્ધ સમાપ્ત થયું અને ભારતના ચાર જાંબાજોએ ૨૧૦૦૦ ફૂટની ઊંચાઈ પર દુશ્મનોની લાશોના ઢગલા વચ્ચે વિજયઘોષ કર્યો. એટલા જોરથી ભારત માતાકી જય બોલાવી કે કાયદે આઝમ ચોકીવાળા કાયદે આઝમ મહંમદઅલી ઝીણા પણ ઉપર બેઠા બેઠા થથરી ગયા હશે.

રાજીવ પાંડેની શહીદીએ ભારતીય લશ્કરને હયમચાવી દીધું. એ પછી આ ઓપરેશનને નામ આપવામાં આવ્યું ઓપરેશન રાજીવ. ૨૩મી જૂન ૧૯૮૭ના રોજ સૌથી પહેલાં મેજર વિરેન્દ્રસિંહના નેતૃત્વ હેઠળ પહેલી પ્લાટૂન દુશ્મનોનો ખાતમો બોલાવવા રવાના થઈ. પણ નિષ્ફળતા મળી. ઓપરેશન રાજીવમાં લશ્કરને ધારી સફળતા મળી નહીં. ભારતીય લશ્કરમાં હતાશા વ્યાપી ગઈ હતી. શું કરવું એ જ નહોતું સમજાતું. લશ્કરી અધિકારીઓની એક મીટિંગ ચાલી રહી હતી. બધા વિચારી રહ્યા હતા કે હવે શું કરવું? વિચારવામાં સમય થોડોક વધારે ચાલ્યો ગયો હતો એટલે એક ૨૮ વર્ષનો યુવાન આગળ આવ્યો અને બોલ્યો, સર, આઈ એમ સોરી, બટ ! હવે આપણે વિચારવા કરતાં વાર કરવામાં સમય આપવાની જરૂર છે. આપ પરવાનગી આપો તો આવતી કાલે હું જ એક ટુકડી લઈને કાયદે ચોકીના ટુકડે ટુકડા કરી દઉં.

એક તક આપો સર, કાયદે ચોકીનું નામ ના બદલી નાંખું તો મારું નામ બદલી નાંખજો. આ બોલનાર સૂબેદાર બાનાસિંહ મૂળ જમ્મુના રણબીરસિંહપુરાના કાઘાલ ગામમાં એક ખેડૂત પરિવારને ત્યાં ત્રીજી જાન્યુઆરી - ૧૯૪૮ના રોજ જન્મેલા. તેમનો આ જુસ્સો જોઈ અધિકારી ખુશ થઈ ગયા. એમણે હસીને પરવાનગી આપી.

તારીખ હતી ૨૬મી જૂન, ૧૯૮૭ની. છાતીમાં ભયાનક જુસ્સો અને સાથમાં માત્ર ચાર જવાનો લઈને સૂબેદાર બાનાસિંહ ઓપરેશન રાજીવને આખરી ઓપ આપવા માટે રવાના થયા. એમની સાથેના ચાર જવાનોમાં એક હતા યુનીલાલ, બીજા હતા ઓમરાજ, ત્રીજા હતા લક્ષ્મણદાસ અને ચોથા હતા કાશ્મીર ચંદ. સૂબેદાર બાનાસિંહ અને એમની ટુકડીએ વહેલી સવારે પાછલા રસ્તે દુશ્મનોની ચોકી તરફ ચડવાનું શરૂ કર્યું. બરાબર એ જ વખતે આગળની તરફ

ભારતીય લશ્કરની બીજી ટુકડીએ નીચે ગોળીબાર કર્યો. લશ્કરની ચાલ એ હતી કે આ રીતે ગોળીબાર કરીને એ લોકો પાકિસ્તાની સેનાનું ધ્યાન આ તરફ રાખે અને પાછલી બાજુથી સૂબેદાર બાનાસિંહ અને એમની ટુકડી એમના સુધી પહોંચી જાય. અને બન્યું પણ એવું જ. ગ્રાઉન્ડ બેઝ પર ભારતીયો દ્વારા આક્રમણ થતાં જ પાકિસ્તાની સેનાએ એમના તરફ આક્રમણ કર્યું. દુશ્મનોનું ધ્યાન ત્યાં કેન્દ્રિત થયું. એ તકનો લાભ લઈને સૂબેદાર બાનાસિંહ અને એમની ટુકડીના જવાનો પાછળના ભાગેથી દુશ્મનોની ચોકીવાળા પહાડ પર ચડવા લાગ્યા. બરફની ઊંચી દીવાલ પર ચડવાનું હતું. પવન એટલી ઝડપે ફુંકાઈ રહ્યો હતો કે ફંગોળીને નાંખી દેશે એવું લાગતું હતું. ઉપર ચડતી વખતે બાનાસિંહને ભારતીય લશ્કરના એ જવાનોનાં શબ મળ્યાં જે અગાઉ આ ચોકી પર કબજો કરવાની લડાઈમાં શહીદ થયા હતા. એમની લાશો જોઈને બાનાસિંહનો જુસ્સો ઓર વધી ગયો. એમણે નક્કી કરી નાંખ્યું કે આજે ગમે તે થાય કાયદે આઝમ ચોકીનું નામોનિશાન મિટાવી દેવું છે.

આ ભયંકર પરિસ્થિતિનો સામનો કરીને પણ આખરે બાનાસિંહ અને એમની ટુકડીના જવાનો દુશ્મનોની કાયદે ચોકી સુધી પહોંચી ગયા. બપોર વળી ચૂકી હતી. દુશ્મનોનું ધ્યાન હજુ આગળની તરફ જ હતું. બાનાસિંહે છુપાઈને ફરીવાર પરિસ્થિતિનો તાગ કાઢ્યો અને પછી અચાનક પોતાની રાઈફલ લઈને પાકિસ્તાની સૈનિકો પર તૂટી પડ્યા. દુશ્મનોએ આવું વિચાર્યું નહોતું કે કોઈ ઝાંબાજ છેક એમની ચોકીમાં આવીને એમના પર હુમલો કરશે. સૂબેદાર બાનાસિંહે દુશ્મનને પ્રતિકાર કે વાર કરવાનો એક પણ મોકો આપ્યા વગર પોતાની બેટન વડે છ દુશ્મનોને વેતરી નાંખ્યા. એ દરમિયાન એમની સાથેના જવાનોએ બહાર ઊભેલા દુશ્મનો પર પણ ગોળીબાર કરી દીધો હતો. ૨૧૦૦૦

ફૂટની એ ઊંચાઈ પર એ દિવસે ચાર સિંહ અને ૩૫ ભેડિયાઓ વચ્ચે ભયંકર યુદ્ધ ખેલાયું. ચારેચાર સિંહો એટલા બધા ઝનૂનપૂર્વક એમના પર તૂટી પડ્યા હતા કે દુશ્મનો એમની લડવાની શુધ્ધબુધ ખોઈ બેઠા હતા.

આ ધમાયકડી ચાલી રહી હતી ત્યાં જ પાછળના ભાગે થોડે દૂર આવેલી એક ચોકીમાંથી ગોળીબાર થયો. બાનાસિંહને ખ્યાલ આવ્યો કે ત્યાં આવેલા બંકરમાં પણ કેટલાક દુશ્મનો છુપાઈને બેઠા હતા અને ગોળીબાર કરી રહ્યા હતા. અંદર દુશ્મનો કેટલા છે એ ખબર ના પડે તો એમનો સામનો કરવો મુશ્કેલ પડે. એવું વિચારી બાનાસિંહે આરપારનો જંગ ખેલી લેવાનું નક્કી કર્યું. હાથમાં બે ગ્રેનેડ લીધા અને ચોકી તરફ આગળ વધ્યા. એમની સાથેના જવાનોએ એમને કવરીંગ આપ્યું અને એ દુશ્મનોના બંકર સુધી પહોંચી ગયા. ત્યાં પહોંચતાં જ તેઓએ દુશ્મનોના બંકર પર ફૂટીને બંને ગ્રેનેડ એના પર ફેંકી દીધા. થોડી જ ક્ષણોમાં બે મોટા ધમાકા થયા અને બંકર અને દુશ્મન બંનેના કુચ્છકુચ્છ હવામાં ઊડવા લાગ્યા.

અંતે આ ભયાનક યુદ્ધ સમાપ્ત થયું અને ભારતના ચાર જાંબાજોએ ૨૧૦૦૦ ફૂટની ઊંચાઈ પર દુશ્મનોની લાશોના ઢગલા વચ્ચે વિજયઘોષ કર્યો. એટલા જોરથી ભારત માતાકી જય બોલાવી કે કાયદે આઝમ ચોકીવાળા કાયદે આઝમ મહંમદઅલી ઝીણા પણ ઉપર બેઠા બેઠા થથરી ગયા હશે.

નાયબ સૂબેદાર બાનાસિંહની શૌર્યગાથા કહેતી આ ચોકી આજેય સિયાચીનમાં ઊભી છે. પણ આજે એનું નામ અલગ છે. બાનાસિંહ અને આપણા સૌ માટે ગૌરવ લેવા જેવી વાત એ છે કે હવે એ ચોકી કાયદે આઝમ ચોકી તરીકે નહીં પણ બાનાસિંહ પોસ્ટ તરીકે ઓળખાય છે. આ અનોખા શૌર્ય માટે ભારત સરકારે પરમવીર ચક્રથી બાનાસિંહને સન્માન્યા ત્યારે ભારત માતાને પણ ગર્વ થયો.

યુદ્ધ - ૧૯૯૯ (કારગીલ)

કેપ્ટન વિક્રમ બત્રા

કાં તો ત્રિરંગો ફરકાવીને આવીશ
કાં તો ત્રિરંગામાં લપેટાઈને આવીશ

૧૯૯૯ના મે મહિનાના દિવસો ચાલી રહ્યા હતા. શિયાળો પૂરો થઈ ગયો હતો પણ કારગીલ ક્ષેત્રમાં ઠંડી એવી ને એવી બરકરાર હતી. એક દિવસ વહેલી સવારે જમ્મુ-કાશ્મીરના કકસાર કર્ણાના ગોવાળો પોતાની ભેડ-બકરીઓ ચરાવવા પહાડોની ગોઠ ખૂંટી રહ્યા હતા. એક પછી એક પહાડો અને ટેકરીઓના ઉબડખાબડ રસ્તા પર આગળ વધી રહેલા એ ગોવાળોનું ધ્યાન અચાનક એલ્યોરની પહાડી પર ગયું, ત્યાં કેટલાક લોકો પહાડી પર તંબુ ગાળી રહ્યા હતા. એમની પાસે થોડાંક શસ્ત્રો પણ હોવાનું કળાયું. ગોવાળોના પગ થંભી ગયા અને નજર ઝીણી થઈને ત્યાં ચોંટી ગઈ. એ લોકો કોઈ જ રીતે ભારતીય સૈન્યના માણસો નહોતા દેખાતા.

અભણ અને અબુધ ગણાતા ગોવાળો જરૂરિયાત કરતાં વધારે બુદ્ધિમાન સાબિત થયા. તાત્કાલિક એમણે એ માહિતી ભારતીય સેનાની ચોકી પર પહોંચાડી દીધી. અને એ સાથે જ બીજાં રોપાયાં ભારત અને પાકિસ્તાન વચ્ચેના અત્યાર સુધીના સૌથી છેલ્લા અને ખતરનાક યુદ્ધ કારગીલ યુદ્ધનાં.

ખબર મળતાં જ ભારતીય સૈન્ય ચોકન્નું થઈ ગયું.

૧૯મી જૂનનો સૂરજ હજી ક્ષિતિજની રેખામાંથી પૂરેપૂરો બહાર પણ નહોતો આવ્યો એ સમયે આર્મીના એક ચીફ સામે ઊભેલા જવાનોને આદેશ ફરમાવી રહ્યા હતા, 'જવાનો, પાકિસ્તાનીઓએ પોઈન્ટ ૫૧૪૦ની પહાડીઓ પર પણ કબજો જમાવી દીધો છે. આ પહાડીને દુશ્મનોના હાથમાંથી આઝાદ કરાવવાની જવાબદારી હું તમારી ટુકડીને સોંપું છું. આટલું બોલ્યા પછી ચીફ એક હટ્ટાકટા જવાન તરફ ફર્યા અને કરડા અવાજે કહ્યું, 'કેપ્ટન વિક્રમ બત્રા! આ ટુકડીનું નેતૃત્વ હું તમને સોંપું છું.'

'યેસ, સર ! અમે વિજયી થઈને જ આવીશું !'

'તમે ધારો છો એટલું સહેલું નથી કેપ્ટન. દુશ્મનો ૧૭૦૦૦ ફૂટની ઊંચાઈ પર બેઠા છે. એમની પાસે દારૂગોળો અને હથિયારો પણ ખૂબ છે. એમની સંખ્યાનો તો આપણને અંદાજ નથી, પણ કૌરવસેના તો હશે જ. આપણી પાસે સૈનિકો ઓછા છે. આપણને કોઈ પણ ભોગે એક પણ સૈનિક ગુમાવવો પોસાય તેમ નથી! ઈઝ

ઈટ કલીઅર? બધી જ પરિસ્થિતિ આપણી વિરુદ્ધમાં છે. સો બી કેરફુલ...'

'સર, કદાચ હું ધારું છું એટલું સહેલું નહીં હોય એ વાત સાચી પણ તમે ધારો છો એટલું અઘરુંયે નથી. દુશ્મનો પાસે ભલે ગમે તેટલાં શસ્ત્રો કે સૈનિકો હોય પણ અમારી પાસે જુસ્સો અને જનૂન બંને છે. હું તમને વચન આપું છું કે કાં તો ત્રિરંગો ફરકાવીને આવીશ કાં તો ત્રિરંગામાં લપેટાઈને આવીશ...'

બત્રાનો જુસ્સો અને જૂનુન જોઈ ચીફ ખુશ થઈ ગયા. 'વેલ ડન... કેપ્ટન. તમે કાલે સવારે જ રવાના થઈ જાવ. તમે ત્રિરંગો લહેરાવીને આવો એ માટે હું તમારી રાહ જોઈશ...'

ભારત-પાકિસ્તાન વચ્ચે યુદ્ધ બરાબર જામ્યું હતું. આખો દેશ અધ્ધર શ્વાસે આ રણબંકાને જોઈ રહ્યો હતો. દુશ્મનો પણ દંગ રહી ગયા હતા. જાણે કોઈ સિંહ જ ગલના લુચ્ચા શિયાળવાંઓનો શિકાર કરી

રહ્યો હોય એમ કેપ્ટન વિક્રમ બત્રા પાકિસ્તાની સૈનિકોનો શિકાર કરી રહ્યા હતા. કલાકો બાદ આખરે યુદ્ધભૂમિ દુશ્મનોની લાશથી છલકાઈ ઊઠી. કેપ્ટન વિક્રમ બત્રા અને એમની ટુકડીએ પોઈન્ટ ૫૧૪૦ પર ભારતનો ત્રિરંગો ફરકાવી દીધો. આખીયે પહાડી 'હિન્દુસ્થાન જિંદાબાદ' અને ભારતમાતાકી જયના નારાઓથી ગુંજી ઊઠી.

વિજયના આ માહોલમાં એક રેડિયો પત્રકારે કેપ્ટન વિક્રમ બત્રાને વિજયની વધામણી આપતાં પૂછ્યું, 'કેપ્ટન બત્રા,

‘ડોન્ટ વરી દોસ્ત, હું આવી ગયો છું. તમને કંઈ નહીં થાય.... ચાલો !’ બોલીને એમણે એમનો હાથ પકડીને પોતાની છાવણી તરફ ખેંચ્યા. હજુ માંડ બે ત્રણ ફૂટ દૂર ગયા હશે ત્યાં જ એ એક દુશ્મનની નજરે ચડી ગયા. દુશ્મને એની પાસેની બંદૂકમાંથી ગોળી છોડી. હવાને વીંઝતી ગોળી આવીને કેપ્ટન બત્રાની છાતીમાં પેસી ગઈ. અચાનક ગોળીનો પ્રહાર થવાથી એમની છાતી અંદર પેસી ગઈ હતી. કેપ્ટન હસ્યા અને દુશ્મન સામે જોઈને છાતી બહાર કાઢી. બીજી જ પળે ચટ્ટાન જેમ બહાર નીકળેલી એ છાતીમાંથી જીવ બહાર નીકળી ગયો.

તમને ખૂબ ખૂબ અભિનંદન અને આપની બહાદુરી માટે સલામ. આપ એ કહેશો કે આપને અત્યારે કેવો અનુભવ થઈ રહ્યો છે ?’

અને કેપ્ટન બત્રાએ ચટ્ટાન જેવી છાતીને વધારે બહાર કાઢીને જુસ્સાસભર જવાબ આપ્યો, ‘યે દિલ માંગે મોર... પાકિસ્તાન ઇંઝ નો મોર.’

બસ એ પછી ગણતરીના કલાકોમાં જ કેપ્ટન વિક્રમ બત્રાનો ‘યે દિલ માંગે મોર’નો નારો આખા ઘેરમાં ફરી વળ્યો.

કેપ્ટન વિક્રમ બત્રાએ ‘યે દિલ માંગે મોર’નો નારો આપીને હજુ વધારે પાકિસ્તાની દુશ્મનોને ખદેડવાની પોતાની ઇચ્છા અને જનૂનનો પરચો આપી દીધો હતો. એ પછી ગણતરીના દિવસોમાં જ કેપ્ટન વિક્રમ બત્રાને દુશ્મનોને ‘નો મોર’ કરવાનો મોકો મળી ગયો.

તારીખ હતી રવેમી જૂન, ૧૯૯૯. પોઈન્ટ પ૧૪૦ પણ હુમલા જ વિજયનો ત્રિરંગો લહેરાવીને આવેલા કેપ્ટન વિક્રમ બત્રા અને એમની ટુકડીને મુશ્કેલ ઘાટીના પોઈન્ટ ૪૮૭૫ પર કબજો જમાવીને ત્રિરંગો ફરકાવવાના આદેશો મળ્યા.

ફરીવાર ભારતીય અને પાકિસ્તાની સૈનિકો વચ્ચે જોરદાર યુધ્ધ થયું પણ દુશ્મન હવે યુપ બેસી શકે તેમ નહોતા. એમણે બમણા વેગથી ભારતના સૈનિકો પર હુમલો કરી દીધો. શાંત પડેલા કેપ્ટન બત્રાને જનૂની બનાવવા માટે આ એક હુમલો જ કાફી હતો. દુશ્મન આગળ વધી રહ્યો હતો. સૈંગર પણ સામે જ હતી અને કેપ્ટન બત્રા પણ સામે જ હતા. જુસ્સા અને ગુસ્સાથી તમતમી ઊઠેલા કેપ્ટન બત્રાએ અચાનક એ.કે ૪૭ ઉઠાવી અને દુશ્મનો પર તૂટી પડ્યા. સૌથી પહેલાં એમણે સૈંગરને જ બંધ કરી દીધું. એ પછી એ દુશ્મનોના ટોળાની એકદમ સામે જઈને પાંચ પાકિસ્તાનીઓનો ખાતમો બોલાવી આવ્યા.

કેપ્ટન બત્રાને જોઈને એમની ટુકડી પણ તૂટી પડી. જોતજોતામાં પાકિસ્તાની દુશ્મનોની લાશોના ઢગલા બડકાવા લાગ્યા. કેપ્ટન બત્રા અને એમના જવાનો તોપગોળા બનીને દુશ્મનો પર ખાબકી રહ્યા હતા. ફરીવાર દુશ્મનો સમજી નહોતા શકતા કે

કરવું શું ? કોને રોકવો અને કોને મારવો ? એ લોકો કંઈ વિચારે એ પહેલાં જ અલ્લાહને પ્યારા થઈ જતા હતા. યુધ્ધ હવે એની ચરમસીમાએ હતું. ફરી એક વખત વિજયની દેવી ભારતીય સૈનિકોના ગળાનો હાર થવા માટે આગળ વધી રહી હતી. મોટાભાગના દુશ્મનો અને એમનાં બંકરોનો ખાતમો બોલી ગયો હતો. જીત હવે માત્ર હાથવેત જ દૂર હતી.

ત્યાં જ કેપ્ટન વિક્રમ બત્રાએ જોયું કે એમના સાથી અને મિત્ર લેફ્ટનન્ટ નવીન એક ખૂણામાં કણસી રહ્યા હતા. ગોળીઓ વાગવાથી એમના બંને પગ ખતમ થઈ ગયા હતા. બંને પગમાંથી લોહી નીતરી રહ્યું હતું અને માંસના લોચાઓ બહાર આવી ગયા હતા. સામેથી દુશ્મન પણ નજીક આવી રહ્યો હતો.

કેપ્ટન બત્રા એમની ટુકડી તરફ પાછા જતા હતા એમાંથી અટકી ગયા. બે ઘડી વિચાર્યું. એક તરફ જિંદગીની ખાતરી હતી અને બીજી તરફ મોતની શક્યતા. લેફ્ટનન્ટ નવીનને બચાવવા માટે એમણે ફરી પાછું દુશ્મનના ટોળા સુધી જવું પડે એમ હતું. ત્યાં જવામાં જીવનું જોખમ હતું. પણ કેપ્ટને લાંબુ વિચાર્યા વિના નવીન તરફ ડગ માંડ્યા.

એ એમની પાસે ગયા, ‘ડોન્ટ વરી દોસ્ત, હું આવી ગયો છું. તમને કંઈ નહીં થાય.... ચાલો !’ બોલીને એમણે એમનો હાથ પકડીને પોતાની છાવણી તરફ ખેંચ્યા. હજુ માંડ બે ત્રણ ફૂટ દૂર ગયા હશે ત્યાં જ એ એક દુશ્મનની નજરે ચડી ગયા. દુશ્મને એની પાસેની બંદૂકમાંથી ગોળી છોડી. હવાને વીંઝતી ગોળી આવીને કેપ્ટન બત્રાની છાતીમાં પેસી ગઈ. અચાનક ગોળીનો પ્રહાર થવાથી એમની છાતી અંદર પેસી ગઈ હતી. કેપ્ટન હસ્યા અને દુશ્મન સામે જોઈને છાતી બહાર કાઢી. બીજી જ પળે ચટ્ટાન જેમ બહાર નીકળેલી એ છાતીમાંથી જીવ બહાર નીકળી ગયો. કેપ્ટન બત્રા ભારતમાતાના ચરણોમાં શહીદ થઈ ગયા. બીજી ગોળીઓ લેફ્ટનન્ટ નવીન પર છૂટી અને એ પણ શહીદ થઈ ગયા.

જો જીવવું જ હોત તો કેપ્ટન બત્રા

પાસે એના સો ટકા ચાન્સ હતા. પણ એ એક સફળ કેપ્ટનને છાજે એ રીતે, મિત્રને બચાવવા માટે થઈને જાણી જોઈને મોતને ભેટી પડ્યા. વિક્રમ બત્રાની આ શહાદતે માત્ર દેશદાઝ કે બહાદુરીનું જ નહીં પણ એક સફળ કેપ્ટન અને નેતૃત્વકર્તાનું પણ શ્રેષ્ઠ ઉદાહરણ પૂરું પાડ્યું છે.

કેપ્ટન બત્રાએ એમના નેતૃત્વમાં મોટા ભાગના દુશ્મનોને ખતમ કરી નાંખ્યા હતા. એમની ટુકડીમાં હવે ગણ્યાગાંક્યા સૈનિકો બચ્યા હતા. એમની શહીદીએ એમની ટુકડીના જવાનોમાં જુસ્સો અને ગુસ્સો બંને ભરી દીધા હતા. પછીની થોડી જ ક્ષણોમાં બાકીના દુશ્મનો પણ અલ્લાહને પ્યારા થઈ ગયા અને પોઈન્ટ ૪૮૭૫ પર ભારતનો કબજો થઈ ગયો.

ભારતીય સૈનિકોએ દુશ્મન પાસેથી એ પહાડી છીનવી લીધી હતી પણ દુશ્મનો એમનો પહાડ જેવો જવાન લઈ ગયા હતા. કેપ્ટન વિક્રમ બત્રા ત્રિરંગામાં લપેટાઈને પાછા ફર્યા.

ત્રિરંગામાં લપેટાયેલી એમની લાશ જોઈને એમના ચીકને એમના શબ્દો યાદ આવ્યા. કાં તો ત્રિરંગો લહેરાવીને આવીશ કાં તો ત્રિરંગામાં લપેટાઈને. કેપ્ટને બંને કામ કરી બતાવ્યાં હતાં. પોઈન્ટ પ૧૪૦ પર ત્રિરંગો લહેરાવીને આવ્યા હતા અને પોઈન્ટ ૪૮૭૫ પરથી ત્રિરંગામાં લપેટાઈને આવ્યા હતા.

આ રણબંકાની બહાદુરીને ભારત સરકારે પરમવીર ચક્રથી સન્માનિત કરી. તેમના પિતાએ જ્યારે મેડલમાં મઢાયેલી દીકરાની બહાદુરીપૂર્વકની શહાદતને પરમવીર ચક્રના રૂપે ભોની આંખે હાથમાં ઝીલી ત્યારે તેઓએ કહ્યું હતું કે, ‘વીરતા તો વિકીના લોહીમાં હતી, એની આ શહાદતથી મારી છાતી ગજ ગજ ફૂલે છે.’

એ વખતે માત્ર એમની જ નહીં આખા દેશની છાતી ગજ ગજ ફૂલી રહી હતી અને આખો દેશ ઉપર આસમાનમાં જોઈને કહી રહ્યો હતો, ‘વિક્રમ પાછા આવો... ભારતને હજુ તમારી જરૂર છે, યે દિલ માંગે મોર.’

યુદ્ધ - ૧૯૯૯ (કારગીલ)

લેફ્ટનન્ટ મનોજકુમાર પાંડે

‘ઓપરેશન વિજય’ની શરૂઆત
હું વિજય અપાવીને જ કરીશ

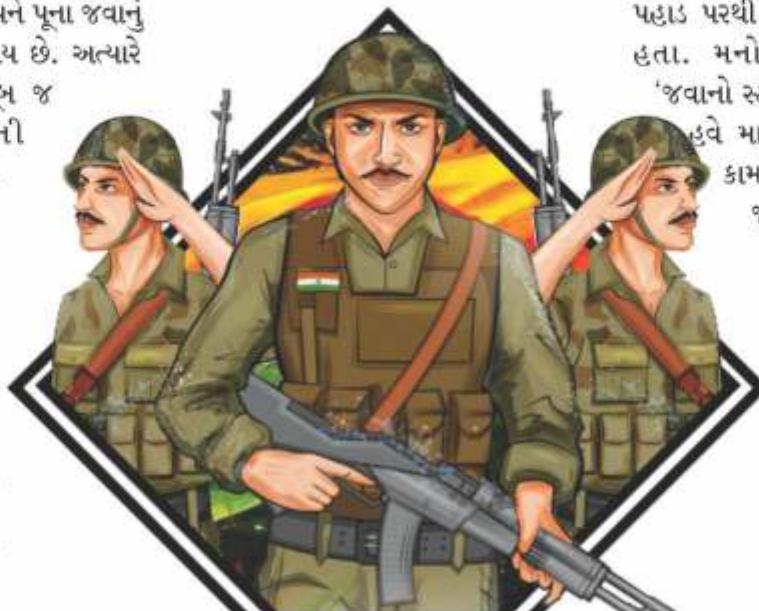
સવારના સાત વાગી રહ્યા હતા. સિયાચીનમાં તૈનાત અગિયારમી ગોરખા રાઈફલ્સના લેફ્ટનન્ટ મનોજકુમાર પાંડે એમના રૂમમાં બેઠા બેઠા એમની ખૂબરી સાફ કરી રહ્યા હતા. થોડા જ દિવસમાં એમને પૂના જઈ શાંતિકાળની સેવા શરૂ કરવાની હતી. તેઓ એના વિચારમાં હતા ત્યાં મેસેજ મળ્યો કે રેજિમેન્ટના કમાન્ડિંગ ઓફિસર કર્નલ લલિત રાય એમને એમની ટુકડી સાથે હોલમાં બોલાવે છે.

બહુ જ ઝડપથી પહોંચવાનો સંદેશ હતો એટલે લેફ્ટનન્ટ મનોજકુમાર સમજી ગયા કે જરૂર દાળમાં કંઈક કાળું છે. થોડી જ વારમાં તેઓ એમની બટાલિયન સાથે કમાન્ડિંગ ઓફિસર કર્નલ લલિત રાયની સામે ઊભા હતા. કમાન્ડિંગ ઓફિસર કરડા અવાજમાં બોલી રહ્યા હતા, ‘લેફ્ટનન્ટ મનોજકુમાર, તમારી બટાલિયને પૂના જવાનું હતું પણ એ હવે કેન્સલ થાય છે. અત્યારે કારગીલ ક્ષેત્રને તમારી ખૂબ જ જરૂર છે. પાકિસ્તાની દુશ્મનોએ કારગીલ ક્ષેત્રમાં ઘૂસણખોરી કરી દીધી છે અને ખાલુબાર વિસ્તાર પર કબજો જમાવી દીધો છે.’

મહત્વની વાત એ છે કે આજથી ૧૬ દિવસ પહેલાં ૧૬ ગ્રેનેડિયર્સની ૩ પંજાબ રેજિમેન્ટ ખાલુબાર તરફ પેટ્રોલીંગ માટે ગઈ હતી પણ હજુ સુધી એના કોઈ જ ખબર અંતર નથી.

માહિતી મુજબ આ બધા જ ભારતીય જવાનો દુશ્મનોના હાથે શહીદ થઈ ચૂક્યા છે. એટલે તમે સમજી શકો છો કે પરિસ્થિતિ કેટલી નાજુક અને ભયાનક છે. લેફ્ટનન્ટ મનોજકુમાર, હું ખાલુબાર ખાલી કરાવવાની જવાબદારી તમને સોંપું છું. આ ઓપરેશનનું નામ છે ‘ઓપરેશન વિજય’. તમે તમારી બટાલિયન સાથે હમણાં જ રવાના થઈ જાવ. અને વિજય મેળવીને પાછા આવો... જય હિન્દ !

લેફ્ટનન્ટ મનોજકુમારે સાવધાનની મુદ્રામાં ઊભા રહીને મક્કમતાથી જવાબ આપ્યો, ‘ડોન્ટ વરી સર. ઓપરેશન વિજયની શરૂઆત હું વિજય અપાવીને જ કરીશ. એ મારું વચન છે તમને. પછી ભલે એ વિજય મારી શહીદી પર સવાર થઈને આવે.’

‘ઓપરેશન વિજય’ને ખરા અર્થમાં સાર્થક કરવા માટે નીકળેલી ૧/૧૧ ગોરખા રાઈફલ્સની ‘બી’ કંપનીએ રજી અને ઊજી જુલાઈ, ૧૯૯૯ના રોજ ખાલુબાર પર આક્રમણ કરી ત્યાં કબજો કરવાનું આયોજન ઘડી કાઢ્યું હતું. લેફ્ટનન્ટ મનોજકુમાર પાંડેને ૫ નંબરની પલટનના કમાન્ડર તરીકે નેતૃત્વ સંભાળી ખાલુબાર પર કબજો કરવાનો આદેશ મળ્યો હતો.

મનોજકુમાર અને એમની કંપની ખાલુબાર તરફ આગળ વધી રહ્યાં હતાં. તેમની નજર ચારે તરફ ફેલાયેલી હતી. પણ જેવો એમણે એમની પલટન સાથે ખાલુબારમાં પગ મૂક્યો કે તરત જ જાણે આસમાનમાંથી ગોળીઓનો વરસાદ થયો. મનોજકુમાર અને એમના જવાનોએ આશ્ચર્યથી ઉપરની તરફ જોયું. એક ઊંચા પહાડ પરથી દુશ્મનો ગોળીબાર કરી રહ્યા હતા. મનોજકુમારે આદેશ આપ્યો, ‘જવાનો સ્ટોપ, કોઈ આગળ નહીં વધે ! હવે માત્ર બળથી નહીં કળથી પણ કામ લેવું પડશે. બધા જ દૂર હટી જાવ.’

જવાનો આદેશનું પાલન કરી અટકી ગયા. થોડી જ વારમાં એક સેઈફ જગાએ બધા ભેગા થયા. લેફ્ટનન્ટ મનોજકુમારે જવાનોને કહ્યું, ‘જવાનો, દુશ્મનો બહુ ઊંચાઈ ઉપર છે. આપણે એમના તરફ આગળ વધીશું તો એમની

‘ડોન્ટ વરી દોસ્ત, હું આવી ગયો છું. તમને કંઈ નહીં થાય.... ચાલો !’ બોલીને એમણે એમનો હાથ પકડીને પોતાની છાવણી તરફ ખેંચ્યા. હજુ માંડ બે ત્રણ ફૂટ દૂર ગયા હશે ત્યાં જ એ એક દુશ્મનની નજરે ચડી ગયા. દુશ્મને એની પાસેની બંદૂકમાંથી ગોળી છોડી. હવાને વીંઝતી ગોળી આવીને કેપ્ટન બત્રાની છાતીમાં પેસી ગઈ. અચાનક ગોળીનો પ્રહાર થવાથી એમની છાતી અંદર પેસી ગઈ હતી. કેપ્ટન હસ્યા અને દુશ્મન સામે જોઈને છાતી બહાર કાઢી. બીજી જ પળે ચટ્ટાન જેમ બહાર નીકળેલી એ છાતીમાંથી જીવ બહાર નીકળી ગયો.

નજીક પહોંચતા પહેલાં જ શહીદ થઈ જઈશું.’

મનોજકુમારે તરત દિશાનિર્દેશો આપવા માંડ્યા. સૌથી પહેલાં એમણે એમની પલટનના ભીમ બહાદુરની ટુકડીને આદેશ આપ્યો, ‘ભીમ બહાદુર, તમે તમારી પલટન સાથે પાછળના રસ્તે થઈને જમણી બાજુ તરફ જાવ. એ તરફ બે બંકરો છે. તમે અને તમારી ટુકડી એને ખાલી કરાવો. હું અને બાકીના જવાનો ડાબી તરફ જઈએ છીએ. એ તરફ ચાર બંકરો છે. અમે એના પર તૂટી પડીએ છીએ. બધા જ એક સાથે રહીશું તો દુશ્મનોનું ધ્યાન વિચલિત નહીં કરી શકીએ.’

ભીમ બહાદુર અને લેફ્ટનન્ટ મનોજકુમારની ટુકડી ધીમે ધીમે મુત્સદ્દીગીરી વાપરીને છેક દુશ્મનોના બંકરો સુધી પહોંચી ગઈ. ત્યાં પહોંચીને તરત જ ભીમ બહાદુરે જમણી બાજુનાં બે બંકરો પર આક્રમણ કરી દીધું અને ડાબી તરફ આવેલા ચાર બંકરોમાંથી પહેલા બંકર પર લેફ્ટનન્ટ મનોજકુમાર ખુદ તૂટી પડ્યા. મનોજકુમાર જરાય ગભરાયા વગર છાતી કાઢીને દુશ્મનો સામે આવી ગયા અને એક પછી એક એમ દુશ્મનોનાં ઢીમ ઢાળવા માંડ્યા.

ડાબી તરફના એક બંકરનો સફાવો બોલાવીને તેઓ બીજા બંકર તરફ વળ્યા. ત્યાં પણ તેમણે દુશ્મનોને એક પછી એક એમ ખતમ કરી નાંખ્યા. ચારે બાજુ ગોળીઓનો વરસાદ વરસતો હતો. એમની સાથેના જવાનો દુશ્મનો સાથે ગોળીઓની રમઝટ બોલાવી રહ્યાં હતા.

લેફ્ટનન્ટ મનોજકુમારે બીજા બંકરના પણ કુરચેકુરચા ઉડાડી દીધા અને એ પછી તેઓ ત્રીજા બંકર તરફ આગળ વધ્યા. તેઓ હજુ એ બંકર પાસે પહોંચે એ પહેલાં જ હવાને ચીરતી બે ગોળીઓ આવી અને એમના શરીરમાં પ્રવેશી ગઈ. એક ગોળી

એમના ખભામાં ઘૂસી ગઈ હતી અને બીજી એમના પગમાં. બંને જગ્યાએથી લોહીનો કુવારો છૂટ્યો અને જમીન પર પડ્યો. રણબંકાનું રક્ત પડતાં જ ધરતી માતા એના પર ઓળવોળ થઈ ગઈ.

ગોળીથી ઘવાયા બાદ લેફ્ટનન્ટ મનોજકુમારની શારીરિક પરિસ્થિતિ એકદમ ગંભીર થઈ ગઈ હતી. બીજો કોઈ સમાન્ય માણસ હોત તો એ પીડાથી પડી જ ભાંગત. પણ અહીં ઊલટું બન્યું હતું. ગોળીઓ વાગ્યા બાદ મનોજકુમારમાં જાણે વધારે શક્તિનો સંચાર થયો હતો. તેમણે એક ગ્રેનેડ હાથમાં લીધો અને ‘આયો ગોરખાવાલી...’ના નારા સાથે બમણા જુનુનથી દુશ્મનો પર વીંજ્યો. બીજી જ ઘડીએ દુશ્મનના બંકરનાં ચીંથરેચીંથરાં હવામાં ઊડવા માંડ્યાં. એ પછી મનોજકુમારે એમની ખૂબરી કાઢી અને ફરીવાર ‘આયો ગોરખાવાલી’નો બુલંદ નારો લગાવતા દુશ્મનો પર તૂટી પડ્યા. લડી રહેલા કમાન્ડિંગ ઓફિસરની નજર લેફ્ટનન્ટ મનોજકુમાર પર પડી. એમને લાગ્યું જાણે મનોજે સાક્ષાત્ કાળનું રૂપ ધારણ કરી લીધું હતું. ખૂબરી લઈને દુશ્મનો પર તૂટી પડેલા મનોજકુમારને જાણે મૃત્યુનો ભય જ નહોતો. એ તાંડવ કરી રહ્યા હતા. દુશ્મનો પણ એમનું આ રૌદ્ર રૂપ જોઈને થથરી ગયા હતા.

પણ એ રૌદ્ર રૂપ કદાચ શહીદની દેવીને પણ ભાવી ગયું હતું. અચાનક મનોજકુમારના મોં પાસે એક મશીનગન ફાટી અને એમનો ચહેરો અને શરીર તરડાઈ ગયાં. વર્દા ફાટી ગઈ અને ચામડી ચીરાઈ ગઈ. એ ઢગલો થઈને ત્યાં ફસડાઈ પડ્યા. એમના ગળામાંથી છેલ્લા શબ્દો નીકળ્યા, ‘છોડના નહીં...’

આટલું બોલીને લેફ્ટનન્ટ મનોજકુમાર ચિર નિદ્રામાં પોઢી ગયા. આ

તરફ એમની આંખ મીંચાઈ અને આ તરફ યુદ્ધ સમાપ્ત થયું. એમની શહીદી સાથે જ ખાલુબાર પર ભારતીય સૈન્યએ કબજો કરી લીધો હતો. એમને સોંપેલું લક્ષ્ય પૂરું કર્યા બાદ જ એમણે વીરગતિને માર્ગે પ્રયાણ કર્યું હતું. એમના બલિદાનથી ‘ઓપરેશન વિજય’ના વિજયની શરૂઆત થઈ હતી.

લેફ્ટનન્ટ મનોજકુમારે ખાલુબાર ખાતે દાખવેલા અપ્રતિમ સાહસ અને ‘ઓપરેશન વિજય’ને વિજયી બનાવવામાં વહોરેલી શહીદી બદલ ભારત સરકારે તેમનું મરણોત્તર પરમવીર ચક્ર આપીને સન્માન કર્યું.

એમના પિતાએ જ્યારે ભીની આંખે અને ફૂલેલી છાતીએ શહીદ દીકરાને મળેલું સર્વોચ્ચ સન્માન સ્વીકાર્યું ત્યારે એમણે એક હચમચાવી મૂકે એવી વાત કરી હતી. એમણે કહ્યું કે, ‘સેનામાં ભરતી વખતે મનોજકુમારને એક પ્રશ્ન પૂછવામાં આવ્યો હતો કે, એ શા માટે સેનામાં ભરતી થવા માંગે છે ? સહેજ પણ અચકાયા કે શરમાયા વગર મનોજે જવાબ આપ્યો હતો કે, હું પરમવીર ચક્ર મેળવવા માટે સેનામાં ભરતી થવા માંગું છું.’

એ વખતે એના જવાબને અધિકારીએ સ્મિતમાં કાઢી નાંખ્યો હતો. મનોજે જ્યારે ઘરે આવીને મને એ વાત કરી ત્યારે મેં પણ એ વાત સ્મિતમાં કાઢી નાંખી હતી. પણ આજે એનો એ જવાબ, એનું એ સપનું પૂરું થયું છે અને એ વાત મારે ભીની આંખે અને ગૌરવવંતી છાતીએ માથે ચડાવવી પડે છે. આવા મહાન પુત્રના પિતા હોવાનું મને ગૌરવ છે.

એ વખતે ત્યાં ઉપસ્થિત સૌએ ડૂમા સાથે મનોમન કહેલું કે મનોજ માટે માત્ર તમને જ નહીં પણ સમગ્ર ભારતવર્ષને ગૌરવ છે.

આતંકી હુમલો - ૨૦૦૮ (મુંબઈ)

પૈજર સંદીપ ઉન્ની કૃષ્ણન્

મેજર સંદીપે દરવાજો ખોલ્યો
એ સાથે જ ત્રાસવાદીઓએ ગોળીબાર કર્યો

૨૦૦૮ની ૨૬ નવેમ્બરની એ ઘટનાથી ભારતની સાથે સાથે આખું વિશ્વ સ્તબ્ધ થઈ ગયું હતું. તે દિવસે બોટમાં ઘસી આવેલા મુઝીબર પાકિસ્તાની ત્રાસવાદીઓ મુંબઈમાં વિશ્વપ્રસિદ્ધ ગેટવે ઓફ ઇન્ડિયા પાસેથી ભારતની ધરતી પર ઘૂસ્યા હતા. એ લોકોએ મુંબઈના અનેક જાણીતાં સ્થળો પર બોમ્બ ફેંક્યા અને રસ્તામાં સામે જે કોઈ આવ્યા તેમની હત્યા કરી. એ લોકો છત્રપતિ શિવાજી રેલવે સ્ટેશનમાં ઘૂસી ગયા અને ત્યાં ટ્રેનની રાહ જોઈ રહેલા મુસાફરો ઉપર હુમલો કરી દીધો.

આ પછી પાકિસ્તાની ત્રાસવાદીઓ મુંબઈની બે પ્રતિષ્ઠિત હોટેલમાં ઘૂસી ગયા, જે પૈકીની એક તો ૧૦૦ વર્ષ જૂની હેરિટેજ હોટેલ તાજ પેલેસનો સમાવેશ થાય છે. આ હોટેલમાં અલગ અલગ જગ્યાએ ફેલાઈ ગયેલા ત્રાસવાદીઓએ અસંખ્ય લોકોની હત્યા કરી નાખી, જેમાં તમામ ધર્મ-જાતિ અને રાષ્ટ્રીયતાના લોકોનો સમાવેશ થતો હતો. ભારતીય સુરક્ષા દળોએ હોટેલમાંથી બંધકોને છોડાવી દીધી એટલું જ નહીં પરંતુ ઈજાગ્રસ્તોને સારવાર માટે હોસ્પિટલોમાં પહોંચાડવામાં આવ્યા. ત્યાર પછી એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું કે ત્રાસવાદીઓનો મુકાબલો કરવા માટે હોટેલ કોમ્બેટ દળો મોકલવાં જોઈએ. ઘણા કલાકથી દેશ અને દુનિયા માટે તંગદિલીભરી બની રહેલી આ સ્થિતિનો અંત લાવવો જરૂરી હતી.

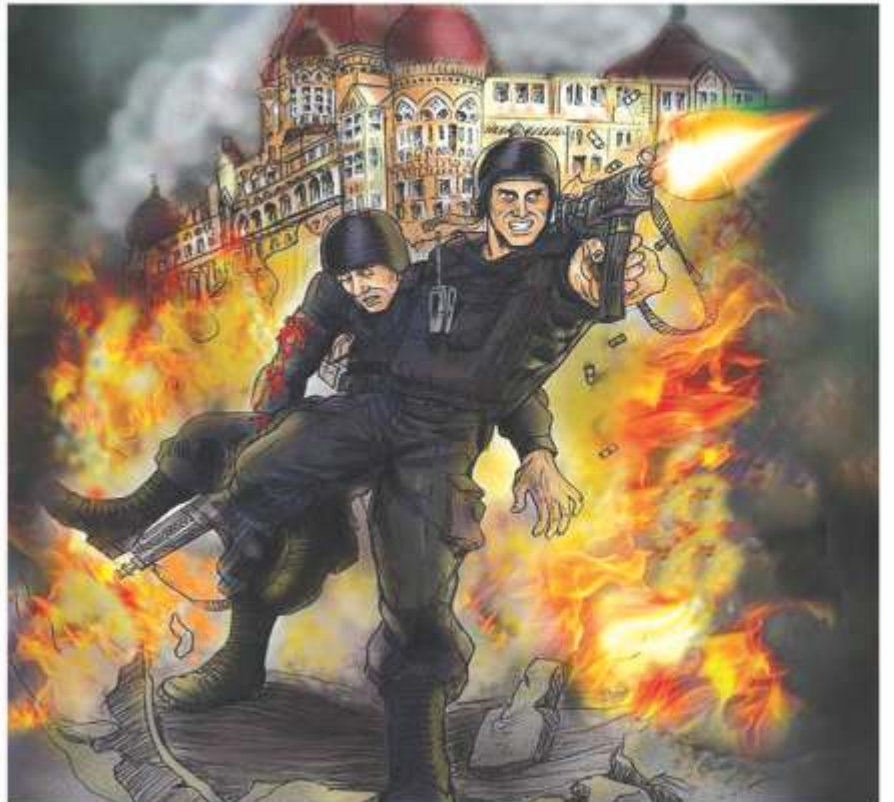
એ સમય સુધીમાં ત્રાસવાદીઓએ તાજ હોટેલના અમુક ભાગમાં મજબૂત બેઝ બનાવી દીધો હતો અને એ કારણે જ ભારતે જે પગલાં લેવાં પડે તેમ હતાં તેનું સચોટ આયોજન કરવું જરૂરી હતું. ત્રાસવાદીઓને વહેલામાં વહેલી તકે ખતમ કરવા જરૂરી હતા અને એ દરમિયાન અન્ય કોઈનું મૃત્યુ ન થાય અથવા અન્ય લોકોને આછામા ઓછી તકલીફ પડે કે નુકસાન થાય એ બાબતનું પણ ધ્યાન રાખવાનું હતું.

પરિસ્થિતિ અત્યંત કઠિન હતી તેથી શ્રેષ્ઠ કામગીરી કરવાનો નિર્ણય લેવાયો. આ માટે વિશ્વમાં સર્વશ્રેષ્ઠ ગણાતાં દળોમાં જેમની ગણતરી થાય છે એવા નેશનલ સિક્યોરિટી ગાર્ડ (એનએસજી)ને મોકલવાનો નિર્ણય લેવાયો. દિલ્હી પાસે માનેસર ખાતે ૫૧ સ્પેશિયલ એક્શન યુપ (એસએજી)ને તત્કાળ બોલાવવામાં આવ્યા અને તેને મુંબઈ મોકલી આપવામાં આવ્યા. તાજ હોટેલ ખાતે જે ઓપેરેશન હાથ ધરવાનું હતું તેના ટીમ કમાન્ડર મેજર સંદીપ ઉન્નીકૃષ્ણન્ હતા.

સંદીપ ઉન્નીકૃષ્ણન્નો જન્મ ૧૯૭૭ની ૧૫ માર્ચે બેંગલુરુમાં થયો હતો. તેમના પિતા ભારતીય અવકાશ સંશોધન

સંસ્થા (ઇસરો) ખાતે વિજ્ઞાની હતા. સંદીપ મૂળભૂત રીતે કેરળના કોઝીકોડના હતા. જોકે તેમના જન્મના ઘણા સમય પહેલાં તેમનો પરિવાર બેંગલુરુ સ્થાયી થયો હતો.

સંદીપે બેંગલુરુમાં ફેન્ક એન્થની પબ્લિક સ્કૂલમાં અભ્યાસ શરૂ કર્યો ત્યારથી તેઓ ભારતીય લશ્કરમાં જોડાવા માગતા હતા. ૧૯૯૯ની ૧૨ જુલાઈએ એનડીએમાંથી પાસ થયા બાદ સંદીપની ભરતી બિહાર રેજિમેન્ટની ૭મી બટાલિયનમાં કરવામાં આવી હતી. ત્યાંથી તેમને જમ્મુ-કાશ્મીરમાં કરજ પર મુકવામાં આવ્યા. અહીં જ તેમને ત્રાસવાદીઓનાં છૂપાં સ્થાન અને ગુપ્ત ઓપરેશન્સની માહિતી મળી. તેમણે જમ્મુ-કાશ્મીરમાં

ઉપરના માળે પહોંચી ગયેલો બીજો આતંકી દાદર ઊતરી પાછળથી આવી પહોંચ્યો અને સંદીપ ઉપર મશીનગનથી ગોળીબાર કરી દીધો. આમ છતાં સંદીપે પીછેહઠ ન કરી અને બંને ત્રાસવાદીઓને ઘાયલ કરી દીધા. પરંતુ સંદીપના શરીરમાંથી રક્ત ખૂબ જ ઝડપથી વહી રહ્યું હતું. તેઓ વધારે લાંબો સમય લડત આપી શક્યા નહીં. તેમના હાથમાંથી બંદૂક છૂટી ગઈ અને ઢળી પડ્યા.

પાકિસ્તાનીઓની ઘૂસણખોરીના કારણે ઊભી થયેલી પરિસ્થિતિમાં ભારતીય લશ્કરના ઓપરેશન વિજયમાં પણ ભાગ લીધો હતો. તેમને દુશ્મનની સીમાથી ૨૦૦ મીટરના અંતરે ફોર્વર્ડ પોસ્ટ સ્થાપવાની કામગીરીના વડા બનાવવામાં આવ્યા હતા. આ કામગીરી તેમણે પાકિસ્તાની ઘૂસણખોરો તરફથી સતત ચાલી રહેલા ભારે તોપમારા અને ગોળીબાર વચ્ચે કરવાની હતી.

આ કામગીરી તેમની કારકિર્દી માટે નોંધપાત્ર સાબિત થઈ. યુદ્ધના મેદાનમાં તેમનો રેકૉર્ડ અને કુશળતા જોઈને તેમની પસંદગી દેશના સૌથી સક્ષમ એનએસજી કમાન્ડોમાં કરવામાં આવી. એનએસજી એ દુનિયામાં સૌથી મોટાં લડાયક જૂથો પૈકી એક છે. બેલગામ ખાતે કમાન્ડો વિંગ (ઇન્ફન્ટ્રી સ્કૂલ)ના ઘાતક કોર્સમાં પણ સંદીપ સર્વોચ્ચ રહ્યા હતા, જે ભારતીય લશ્કરના સૌથી મુશ્કેલ કોર્સ પૈકી એક ગણાય છે. જાન્યુઆરી, ૨૦૦૭માં તેમને એનએસજીના એસએજી વિભાગમાં મૂકવામાં આવ્યા અને ત્યારથી એનએસજીના નિયમિત ઓપરેશનના તેઓ સક્રિય સભ્ય બન્યા.

સંદીપને સૌથી અગત્યની કામગીરી ૨૬ નવેમ્બર, ૨૦૦૮ની રાત્રે સોંપવામાં આવી હતી. આ એ દિવસ હતો જ્યારે પાકિસ્તાની ત્રાસવાદી મુંબઈમાં ઘૂસી આવ્યા હતા અને દેશ-વિદેશના નાગરિકોની અત્યંત ઘાતકી હત્યા કરી રહ્યા હતા, એ જોઈને ભારતની સાથે દુનિયા પણ સ્તબ્ધ થઈ ગઈ હતી. એ રાત્રે એવું જ લાગતું હતું કે એ પાકિસ્તાની ત્રાસવાદીઓએ આખા મુંબઈ શહેરને બાનમાં લઈ લીધું હતું અને ગમે તે દિશામાં ગોળીબાર કરીને નિદ્રી રીતે હત્યા કરી રહ્યા હતા અને ત્યારે સંદીપે ત્રાસવાદીઓના એ પાગલપનને કચડી નાખવાની કામગીરી સંભાળી હતી.

૨૭ નવેમ્બર, ૨૦૦૮ની રાત્રે ૫૧ એસએજી કમાન્ડો આતંકવાદીઓને ઝબ્બે કરવા મુંબઈ આવી પહોંચ્યા. આતંકવાદીઓ મુંબઈનાં કેટલાંક અગત્યનાં મકાનોમાં ભરાઈ ગયા હતા. સંદીપને

તેમની ટીમ સાથે ગેટવે ઓફ ઇન્ડિયા સામેની તાજ હોટલમાં પહોંચવા જણાવવામાં આવ્યું. ત્રાસવાદીઓએ મોટા ભાગના હોટલ સ્ટાફ તેમજ હોટલમાં રોકાયેલા દેશ-વિદેશના મહેમાનોને બંધક બનાવી લીધા હતા. આ ત્રાસવાદીઓ અલગ અલગ રૂમમાંથી પોલીસ સામે ગોળીબાર કરી રહ્યા હતા.

પોલીસના તમામ પ્રયાસ નિષ્ફળ ગયા પછી ઓપરેશનની કામગીરી એનએસજીને સોંપવાનો નિર્ણય લેવાયો. સંદીપ અને તેમની ૫૧ એસએજી ટીમને હોટલમાં પહોંચીને ત્રાસવાદીઓને સફાયો કરવા જણાવવામાં આવ્યું. આદેશ મળતાં જ સંદીપ અને તેમની ટીમ હોટલમાં ઘસી ગઈ અને લડાયક પોઝિશન સંભાળી લીધી. તેઓ હોટલના એક પછી એક રૂમની તપાસ કરી રહ્યા હતા ત્યારે લોબીમાં ઠેર ઠેર મૃતદેહ જોવા મળતા હતા. સંદીપને ખ્યાલ આવ્યો કે ત્રાસવાદીઓ ઉપરના માળે ગયા છે. આ સ્થિતિમાં ભારતીય કમાન્ડોની સામે પાકિસ્તાની ત્રાસવાદીઓનો હાથ ઉપર હતો કેમ કે તેઓ ઉપરના માળે હતા. જો કે આ સ્થિતિથી સંદીપ જરાય ડર્યા નહીં અને પોતાના ૧૦ સાથી કમાન્ડો સાથે સીડી મારફત હોટલના સૌથી ટોચના માળ તરફ આગળ વધ્યા. તેઓ ત્રીજા માળે પહોંચ્યા ત્યારે સંદીપને કંઈક અસામાન્ય લાગ્યું. તેમને એવું લાગ્યું કે ત્રાસવાદીઓ ત્યાં જ ક્યાંક છે. તેમણે તેમના માણસોને પ્રત્યેક રૂમનું કોમ્બિંગ શરૂ કરવા જણાવ્યું. એકાએક તેમને એક રૂમમાંથી કોઈ ધીમેથી રડતું હોય એવો અવાજ સંભળાયો. સંદીપને તરત જ ખ્યાલ આવી ગયો કે દરવાજા પાછળ ત્રાસવાદીઓ હશે અને તેમણે નાગરિકોને બંધક બનાવી રાખ્યા હશે. હવે તેમણે દરવાજો તોડીને અંદર જઈને ત્રાસવાદીઓનો મુકાબલો કરવાનો હતો.

જે ક્ષણે સંદીપ અને તેમના સાથી જવાનોએ દરવાજો તોડ્યો તે સાથે જ ત્રાસવાદીઓએ ભારે ગોળીબાર શરૂ કરી દીધો. આ હુમલામાં કમનસીબે સંદીપના સૌથી પ્રિય મિત્ર સુનિલ યાદવને અનેક ગોળીઓ વાગી ગઈ. એક ક્ષણનો પણ વિચાર કર્યા વિના સંદીપ એ મિત્રનું રક્ષણ કરવા તેની ઢાલ

બનવા કૂદી પડ્યા. આ રીતે મિત્રને બચાવીને તે ગોળીબાર ક્ષેત્રથી દૂર લઈ ગયા.

બીજી તરફ આ સ્થિતિનો ગેરલાભ લઈ ત્રાસવાદીઓ એ રૂમમાંથી ભાગી છૂટ્યા. પોતાના જીવનની પરવા કર્યા વિના સંદીપે પોતાના સાથી જવાન અને મિત્રને તત્કાળ બહાર પહોંચાડી સારવાર માટે લઈ જવાની વ્યવસ્થા કરી અને પછી તે ફરી ત્રાસવાદીઓને શોધવા આગળ વધ્યા. ત્રાસવાદીઓ વધુ એક માળ ઉપર ચઢી ગયા હતા, પરંતુ સંદીપ હવે એમને કોઈ પણ રીતે છટકવા દેવા માગતા નહોતા. પીછો કરતાં કરતાં તેઓ પણ ઉપરના માળે પહોંચ્યા. ત્યાં સંદીપે જોયું કે એક ત્રાસવાદી દોડીને બીજે છુપાવા જઈ રહ્યો છે. તેમણે તત્કાળ તેના તરફ ગોળીબાર કર્યો. જવાબમાં ત્રાસવાદીએ પણ સંદીપ તરફ ગોળીબાર કર્યો. બરાબર એ જ ક્ષણે ઉપરના માળે પહોંચી ગયેલો બીજો આતંકી દાદર ઊતરી પાછળથી આવી પહોંચ્યો અને સંદીપ ઉપર મશીનગનથી ગોળીબાર કરી દીધો. આમ છતાં સંદીપે પીછેહઠ ન કરી અને બંને ત્રાસવાદીઓને ઘાયલ કરી દીધા. પરંતુ સંદીપના શરીરમાંથી રક્ત ખૂબ જ ઝડપથી વહી રહ્યું હતું. તેઓ વધારે લાંબો સમય લડત આપી શક્યા નહીં. તેમના હાથમાંથી બંદૂક છૂટી ગઈ અને ઢળી પડ્યા.

એ રાત્રે ભારતે ત્રાસવાદ સામેનું યુદ્ધ તો જીતી લીધું, પરંતુ પોતાનો એક સૌથી બહાદુર જવાન ગુમાવી દીધો. એનએસજીના અન્ય કમાન્ડો ત્રાસવાદીઓનો ખાત્મો બોલાવવામાં સફળ રહ્યા હતા અને મુંબઈ ફરી એક વખત મુક્ત થયું હતું. મેજર સંદીપ ઉન્નીકૃષ્ણન્ જેવા સૈનિકોને કારણે આપણે સલામત છીએ. આજે શહેરમાં અને અન્યત્ર આપણે સલામતીપૂર્વક ફરી શકીએ છીએ તેનું કારણ મેજર ઉન્નીકૃષ્ણન્ જેવા બાહોશ જવાનોની શહીદી છે. તેમને દેશનો શાંતિના સમયનો સર્વોચ્ચ બહાદુરી પુરસ્કાર અશોકચક્ર ૨૦૦૮ની ૨૬ જાન્યુઆરીએ મરણોપરાંત એનાયત થયો હતો. મેજર સંદીપ ઉન્નીકૃષ્ણન્ આપણી વચ્ચે નથી, પરંતુ તેમની હિંમત અને બહાદુરી આપણને હંમેશા માર્ગદર્શન આપશે.

પાકિસ્તાન - ૨૦૦૯ (કુપવાર)

મેજર ઋષિકેશ રામાણી

દસ આતંકીઓને પડકારનારો ગુજરાતનો વીર યુવાન

શહીદવીર ઋષિકેશના પિતાશ્રી વલ્લભભાઈ રામાણી મૂળ અમરેલી જિલ્લાના નવા વઘાણિયાના વતની. વ્યવસાયે તેઓ ઇન્કમેટેક્સ પ્રેક્ટિશનર છે એટલે તેઓ અમદાવાદના બાપુનગર વિસ્તારમાં સ્થિર થયા. તેઓ ભારત વિકાસ પરિષદ સાથે ઘણા સમયથી સંકળાયેલા છે.

શ્રી વલ્લભભાઈ રામાણીના ઘેર ૮મી ઓક્ટોબર, ૧૯૮૩ના દિવસે ઋષિકેશનો જન્મ. નામ સાંભળતાં ભારતની તરસી જમીનને જલ્પલાવિત કરવા તપઃપૂત અભિયાન ચલાવનાર ભગીરથની યાદ આવે. હિમાલયની તળેટીમાં હરિદ્વારના ઉપરવાસમાં ગંગાકાંઠે આવેલું ઋષિકેશ એક અનેરું તીર્થધામ છે. સૌરકૃતિક રાષ્ટ્રવાદના રંગે રંગાયેલા પરિવારમાં આવા આધુનિક ભગીરથ ઋષિકેશનો જન્મ.

શાળાજીવન દરમિયાન જ તેનામાં જુસ્સો અને નેતૃત્વ દૃષ્ટિગોચર થતું હતું. શાળાની ટીમમાં પણ તેને માટે ભાગે કપ્ટનની જવાબદારી નિભાવવી પડતી હતી. તેને ગિલ્દિંડા કે એવી રમતોને બદલે શૌર્યપ્રેરક રમતો વિશેષ ગમતી હતી, એટલે તેણે અન્ય કોઈ લાઈન કરતાં લશ્કરી તાલીમ પસંદ કરી. વર્ષ ૧૯૯૫ થી ૨૦૦૧ સુધી તેણે જામનગર પાસે બાલાચડી સૈનિક સ્કૂલમાં અભ્યાસ કર્યો. આ ભણતર દરમિયાન જ તેની માતૃભૂમિ માટેની ભક્તિ અવારનવાર પ્રગટ થતી રહેતી હતી. વર્ષ ૨૦૦૨ થી ૨૦૦૪ સુધી તેણે દહેરાદૂન ખાતેની ઇન્ડિયન મિલિટરી એકેડેમીમાં તાલીમ લીધી અને નેશનલ ડિકેન્સ એકેડેમીમાં તાલીમ લીધા બાદ ૨૩ પંજાબ રેજિમેન્ટમાં જોડાયો અને ભટીન્ડામાં પોસ્ટીંગ મળ્યું. ૨૦૦૮માં ઋષિકેશને મેજર તરીકેનું પોસ્ટીંગ મળવાથી સમગ્ર પરિવારમાં આનંદની લહેર ફરી વળી. દરમિયાન તેના વેવિશાળની વાતો પણ શરૂ થઈ હતી. સેનામાં ઉચ્ચ હોદ્દો ધરાવતા લશ્કરી અધિકારીના સાળાની પુત્રી સાથે આ લબરમૂછિયા જવાનના વેવિશાળની વાતો ચાલી.

સૈન્યની કામગીરી દરમિયાન તેમણે જમ્મુ-કાશ્મીર ખાતે એડજુટેન્ટ તેમજ કંપની કમાન્ડર તરીકેની પણ ફરજો બજાવેલી. સ્વભાવે નિખાલસ, મળતાવડા અને જોતાંવેંત ગમી જાય એવા ઋષિકેશભાઈ ઉત્સાહી અફસર હતા અને યુનિટમાં ઓકિસર્સ અને જવાનો વચ્ચે ખૂબ જ લોકપ્રિય હતા.

શિયાળાનો બરફ ઓગળતાં કાશ્મીરની સરહદે પાકિસ્તાનીઓની આતંકીઓની ઘૂસણખોરી શરૂ થઈ જાય છે. આ એક રાબેતા મુજબનો ક્રમ છે. ઘૂસણખોરીના આવા જ સિલસિલાના અનુસંધાનમાં શ્રીનગરથી ૧૩૦ કિલોમીટર દૂર કૂપવારા સેક્ટરમાં લાઈન ઓફ કંટ્રોલની નજીક દસ જેટલા આતંકવાદીઓ ધસી આવ્યા હતા. આતંકવાદીઓને શોધવાનું (સર્ચ ઓપરેશન) કામ છેલ્લા ત્રણ દિવસથી ચાલતું હતું. અને આ શોધખોળ દરમિયાન મેજર રામાણીને આતંકવાદીઓના સગડ મળી ગયા.

દઢી જૂન શનિવારે સર્ચ ઓપરેશનમાં નીકળેલી મેજર ઋષિકેશની ટુકડીએ દસ આતંકવાદીઓને આંતર્યા, તેમને પડકાર્યા.

ત્રાસવાદીઓએ અત્યાધુનિક શસ્ત્રો અને ગ્રેનેડ દ્વારા હુમલો કર્યો. મેજર રામાણીએ મોઢામોઢની લડાઈમાં ત્રણ આતંકવાદીઓને ઠાર માર્યા. પગમાં ગોળી વાગી તો પણ લડત ચાલુ રાખી, પરિણામે સાથી જવાનોએ જાન પર આવીને ત્રાસવાદીઓને જેર કર્યા. પણ પરિસ્થિતિ 'ગઢ આલા પર સિંહ ગેલા' જેવી થઈ. ત્રાસવાદીઓ ખતમ થયા તેમની સાથે ગુજરાતનો કર્ણાવતીનો એક સિંહ પણ માભોમના ચરણે યૌવનપુષ્પ ધરીને ઊભી જૂનની વહેલી પરોઢે કાયમ માટે પોઢી ગયો.

મેજર તરીકે બઢતી મળ્યાના સમાચારે પરિવાર ખુશ હતો. આવતી ૧૬મી જૂન, મંગળવારના દિવસે તેની સગાઈના મંગળગીતો ગાવાની ઊલટ હતી. તેના બદલે સોમવાર ૮મી જૂનની સાંજે ૭.૩૫ વાગ્યે કાર્ગો ટર્મિનલ રનવે ઉપર તેનો મૂતદેહ લઈને વિમાન ઊતર્યું. લશ્કરે ગાર્ડ ઓફ ઓનર આપ્યું અને સેનાના જનરલ કમાન્ડિંગ ઓફિસરે શબ રામાણી પરિવારને સોંપ્યું. શબ વિક્રમ પાર્ક સોસાયટીમાં પહોંચ્યું. ત્યારે આબાલવૃદ્ધ સૌની આંખમાં આંસુ સમાતા નહોતાં. ૨૭ વર્ષીય શહીદને અંતિમયાત્રા માટે તૈયાર કરતા કુટુંબનો વલોપાત જોયો જતો ન હતો. જાણે પ્રગાઢ નિંદરમાં પોઢેલા મેજર હમાણાં જાગીને હોંકારો ભણશે એવું બધાને લાગ્યા કરતું હતું.

તેમની સ્મશાનયાત્રા શરૂ થઈ ત્યારે લોક રસ્તાની બંને બાજુ ઊભું રહી ગયું હતું. તેમની સ્મશાનયાત્રામાં લોકો સૂત્રો પોકારતા હતા "ઋષિકેશ અમર રહો."

બંને બાજુનાં મકાનો અને રસ્તાઓ પર ઊભેલા લોકો રાષ્ટ્રધ્વજ ફરકાવીને શહીદને શ્રદ્ધાંજલિ આપતા હતા. અંતિમ સંસ્કાર પહેલાં સેના તરફથી શહીદને 'ગાર્ડ ઓફ ઓનર' અપાયું હતું.

મેજર ઋષિકેશ તો ગયા. એમણે તો એમનું જીવન ધન્ય કર્યું અને મૃત્યુ પણ ધન્ય બન્યું.

જમ્મુ-કાશ્મીર - ૨૦૧૪ (ત્રાલ)

કેપ્ટન જયદેવ ડાંગી

બે ગોળીઓ તો ફૈજ
માટે કાંઈ જ નથી

૧૯ જૂન, ૨૦૧૪ની સાંજે પેરા એસએફ યુનિટની યોદ્ધા ટીમ કમાંડો બ્રિફિંગ રૂમમાં એકઠી થઈ હતી. આ ટીમ તે જ દિવસે સવારે જ એક સફળ ઓપરેશન કરી પોતાના બેસ પર પરત ફરી હતી. ટીમના કપ્તાન ૨૫ વર્ષના ગબરુ જવાન કેપ્ટન ડાંગી હતા. ટીમને સંદેશો મળ્યો કે ૧૦ કિ.મી.થી પણ ઓછા અંતરે આવેલ એક ગામમાં એક આતંકવાદી ભરાઈ બેઠો છે. જે આતંકી અહીં છુપાયો હોવાની ખબર હતી તે કાઈ સામાન્ય આતંકી ન હતો. આ આતંકવાદી હિઝબુલ મુઝાહિદીનનો એરિયા કમાંડર આદિલ અહમદ મીર હતો અને દક્ષિણ કાશ્મીરમાં અનેક વર્ષોથી સક્રિય હતો અને કેપ્ટન ડાંગીની ટીમે અત્યાર સુધીમાં જેટલા પણ આતંકીઓ માર્યા હતા તેમાં સૌથી વધારે ખૂબાર હતો જવાનોએ છેલેલી વખત પોતાનાં

હથિયારોને બરાબર ચકાસી લીધાં અને મિશન પર નીકળી પડ્યા.

સાંજના પાંચ વાગ્યા હતા. કેપ્ટન ડાંગી અને આઠ જવાનોની ટુકડી જ્યાં આદિલ-અહમદ-મીર છુપાયો હતો તે લૂંછુ ગામે પહોંચ્યા, પરંતુ તેમને ત્યાં એક જ આતંકી છુપાયો હોવાની જે ખાતમી હતી તે મોટી ભૂલ સાબિત થવાની હતી. ઉપરથી જે ઘરમાં આદિલ છુપાયો હોવાની ખબર હતી તે પરિસરમાં એકબીજા સાથે ત્રણ ઘર જોડાયેલાં હતાં. પરિણામે આતંકી ક્યાં છુપાયો છે અને ક્યા ઘર પર હુમલો કરવાનો છે તે અંગે અસમંજસ હતી. કેપ્ટન ડાંગી અને તેમના સાથીઓએ પરિસરની પાછલી દીવાલની પાછળ પોઝિશન લીધી, કારણ કે તેમને પાક્કી ખાતરી હતી કે ઘેરાયા બાદ આદિલ આ જ સ્થળેથી ભાગવાની કોશિશ કરશે. કેપ્ટન ડાંગી સાથે માત્ર ૧૯ વર્ષીય

જવાન મુકેશ કુમાર હતો. બન્ને પાસે ટેવર ટીએઆર ૨૧ અસાલ્ટ રાઇફલ્સ હતી. બાકી જવાનોએ પણ પોતાની પોઝિશન સંભાળી લીધી હતી. અચાનક કેપ્ટન ડાંગીએ જોયું કે, એક લાંબો પહોળો દાઢીવાળો માણસ પાછલા દરવાજાને ફડાક કરતો ખોલી બહાર નીકળ્યો. ખબર પાકી હતી છતાં કેપ્ટન ડાંગીએ પૂછ્યું કોણ છે ? તેઓએ પેલા વ્યક્તિને હથિયાર હેઠાં મૂકી દેવાની ચેતવણી આપી. પેલો વ્યક્તિ માત્ર એક જ હાથની ઊંચી દીવાલ કૂદી ભાગવા માંડ્યો. તેના હાથમાં એ.કે.૪૭ રાઇફલ્સ હતી. તે કેપ્ટન ડાંગી અને મુકેશથી માત્ર ૧૫ મીટરના જ અંતરે હતો અને તેણે તેમના પર ઘડાઘડ ગોળીબાર શરૂ કરી દીધા. બન્ને તરફ તાબડતોબ ફાયરિંગ શરૂ થયું. આતંકીએ જ્યાં સુધી તેની એકે-૪૭ મેગઝીન ખાલી ન થઈ ગઈ ત્યાં સુધી ફાયરિંગ ચાલુ રાખ્યું. તેની સામે કેપ્ટન ડાંગી અને સાથી જવાન મુકેશની ટીઆર-૨૧ બંદૂકમાંથી ૬ સિંગલ શોટ નીકળ્યા અને હવાને ચીરતા આતંકીના શરીરની આરપાર નીકળી ગયા. એક સમયે લાઝ્યું કે મિશન પૂરું થયું. પરંતુ અનુભવી કેપ્ટન ડાંગીને શંકા હતી કે આટલો મોટો આતંકવાદી આટલી આસાનીથી ન જ મરી શકે. તેમની એ શંકા થોડીક જ ક્ષણોમાં સાચી કરી. અચાનક બે આતંકીઓ તે ઘરમાંથી બહાર નીકળ્યા અને કેપ્ટન ડાંગીની પોઝિશન તરફ ગોળીએ વરસાવવા લાગ્યા. આતંકવાદીઓ રણનીતિપૂર્વક આમ કરી રહ્યા હતા, કારણ કે તેઓ પહેલાં આતંકીને બહાર કાઢી કેપ્ટન ડાંગીની પોઝિશન કઈ બાજુ છે તે ચકાસવા માંગતા હતા. આ બન્ને આતંકીઓમાં એક આદિલ

એક લાંબો પહોળો દાઢીવાળો માણસ પાછલા દરવાજાને કડાક કરતો ખોલી બહાર નીકળ્યો. ખબર પાકી હતી છતાં કેપ્ટન ડાંગીએ પૂછ્યું કોણ છે ? તેઓએ પેલા વ્યક્તિને હથિયાર હેઠાં મૂકી દેવાની ચેતવણી આપી. પેલો વ્યક્તિ માત્ર એક જ હાથની ઊંચી દીવાલ કૂદી ભાગવા માંડ્યો. તેના હાથમાં એ.કે.૪૭ રાઈફલ્સ હતી. તે કેપ્ટન ડાંગી અને મુકેશથી માત્ર ૧૫ મીટરના જ અંતરે હતો અને તેણે તેમના પર ઘડાઘડ ગોળીબાર શરૂ કરી દીધા.

અહમદ મીર હતો. પહેલાં જે આતંકીને માર્યો હતો તે તો માત્ર મહોરું હતો. અચાનક થયેલા આ હુમલાને કારણે કેપ્ટન ડાંગી અને તેમના સાથીઓ આક્રમક તેવરોને છોડી રક્ષાત્મક મુદ્દામાં આવી ગયા. તેઓને ચિંતા હતી કે જો આ આતંકી ભાગી જવામાં સફળ રહેશે તો તેમની તમામ મહેનત પર પાણી ફરી વળશે. તેમની પર ૨૦ મીટર દૂરથી જ ઘડાઘડ ગોળીઓ વરસી રહી હતી. આ બધામાં કેપ્ટન ડાંગીને ખબર જ ન પડી કે એક ગોળી તેમના શરીરને ચીરી આરપાર નીકળી ગઈ છે. ઉપરથી કેપ્ટન ડાંગીએ જે ઝાડની આડાસ લીધી હતી તે એટલું જાડું ન હતું કે તે તેમને છુપાવી શકે. કેપ્ટન ડાંગીને એક ગોળી જમણી જાંઘમાં વાગી હતી તો બીજી ગોળી

તે જ તરફ પેટમાં વાગી હતી. તો સાથી મુકેશને પણ બે ગોળી વાગી હતી. નવા નવા ફોજ એવા મુકેશને પોતાનું મોત નિશ્ચિત લાગતાં કેપ્ટન ડાંગીએ તેને હિમ્મત આપતાં કહ્યું, બે ગોળી તો જવાન માટે કાંઈ જ ન કહેવાય. હજુ આપણે જીવીએ છીએ અને આપણે આપણું મિશન પાર પાડવાનું છે. તેઓએ મુકેશને ખેંચીને સુરક્ષિત સ્થાને બેસાડ્યો અને પોતાની ટીઆર ૨૧ રાઈફલ ઉઠાવી જંગના મેદાનમાં કૂદી પડ્યા. જબરજસ્ત ગોળીબારીમાં એક ગોળી સામેવાળા આતંકીની આરપાર નીકળી ગઈ. તે ત્યાં જ ઢળી પડ્યો. તે આદિલ મીર હતો, પરંતુ તે હજી મર્યો ન હતો. જેવા કેપ્ટન ડાંગી તેની તરફ ધસ્યા કે તેણે તેમના પર ગોળીઓ વરસાવી. કેપ્ટન ડાંગી ખુલ્લા

મેદાનમાં હતા. તેમના પર આદિલને ખતમ કરવાનું ઝનૂન હતું. ગોળીઓના વરસાદ વચ્ચે તેમણે આદિલની છાતીમાં દસ રાઉન્ડ ધરબી દીધા. તેઓ તેની લાશ પાસે જઈ માત્ર થોડા નીચે નમ્યા અને આદિલનો હેડ શોટ લેતાં તેના માથાની આરપાર ગોળી ઉતારી દીધી.

પરંતુ આ ઘટનાક્રમમાં બીજો આતંકી ઘરની પાછળના ભાગે પડતા ઝરણા બાજુના ઊંચા ઘાસમાં ઘૂસી ગયો. કેપ્ટન ડાંગીની બાજનજરે તેની પોઝિશન પામી લીધી અને તેની પાછળ માથોડા ઊંચા ઘાસમાં ઘૂસી તેની છાતીમાં બે ગોળીઓ ધરબી દીધી અને તેની પાસે જઈ કેપ્ટન ડાંગીએ વધુ એક હેડ શોટ લીધો. આમ મિશન પૂર્ણ થયું.

સર્વેને સ્વાતંત્ર્ય દિવસની શુભકામનાઓ
નિર્મળ ગુજરાત - નિર્મળ રાણાવાવ

રાણાવાવ તાલુકા પંચાયત

તા. રાણાવાવ, જિ. પોરબંદર

- ❖ સ્વચ્છ ગામ - સ્વચ્છ ગામ
- ❖ પાણી - વીજળી બચાવી દેશના વિકાસમાં સાથ આપીએ
- ❖ ૫ વર્ષ સુધીના બાળકોને પોલિયો રસી પીવડાવીએ
- ❖ કરવેરા સમયસર ભરી વિકાસના કામમાં સહભાગી બનીએ

શ્રી એસ. બી. કમેજળિયા
તાલુકા વિકાસ અધિકારીશ્રી

શ્રીમતી વર્ષાબેન એસ. મોહવાડિયા
પ્રમુખશ્રી

રેવો અને એ.પી. એલ., પોર્ટબલ બેગ્ડલોઝર, સોઈંગ મશીન, સેલ્સ એન્ડ સર્વિસ, કોટન, પોલિસ્ટર & પી.પી. દોરા વાજબી ભાવે મળશે.

ઓથોરાઈઝ ડીલર

સેવાના પ્લાસ્ટિક સીલિંગ મશીન

સુરનેહા
સર્વિસીસ

એ/૧૩૫, પુષ્પ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ એસ્ટેટ, ન્યુ રાજપુર મિલ કંપાઉન્ડ, પટેલ મિલ અને શીતલ સિનેમાની બાજુમાં, રબિયાલ રોડ, અમદાવાદ - ૩૮૦૦૨૧ (મો.) ૯૮૨૪૦ ૧૩૪૧૦, ૯૪૨૮૧ ૦૧૫૬૬ (ઘર) : ૦૭૯-૨૬૬૩૩૧૪૧,

નવા મશીનની બરીદી સામે જુનું મશીન ફીમાં રિપેરિંગ કરવામાં આવશે.

શુદ્ધ અને સાત્ત્વિક ભોજન માટે બિનહરીફ સ્થળ

પિહાર રેસ્ટોરન્ટ

ઓર્ડર ઉપર પૂરતું
ધ્યાન આપવામાં
આવશે.

પાંઉભાજી તથા મસાલા ઢોંસા

કાળવા ચોક, જૂનાગઢ ૩૬૨ ૦૦૧.

ફોન : (ઓ.) ૨૬૨૪૧૮૦, રે : ૨૬૭૦૨૮૦

સર્વેને સ્વાતંત્ર્ય દિવસની શુભકામનાઓ

શ્રી પ્રફુલ્લભાઈ પટેલ

(એડનવાલા)

(સક્ષમ, પ્રાંત અધ્યક્ષ)

૬, ગેલેક્ષી એવન્યુ, ઝલક પોલીસ થોકી સામે,
પેટલાદ રોડ, નકિયાદ - ૨

સર્જિકલ સ્ટ્રાઈક - ૨૦૧૫ (મ્યાંમાર)

કર્નલ ડેલ્ટા

કર્નલે આતંકી કેમ્પોનું
નામોનિશાન મિટાવી દીધું

૫ જૂન, ૨૦૧૫ના રોજ મણિપુરની રાજધાની ઈમ્ફાલથી લગભગ ૧૦૦ કિ.મી. દૂર આતંકવાદીઓ દ્વારા ભારતીય સૈન્યના જવાનોનાં વાહનો પર ઘાત લગાવી હુમલો કર્યો, જેમાં ૧૮ જેટલા ભારતીય જવાનો જીવતાં જ ભૂંજાઈ શહીદ થયા. હુમલો કર્યા બાદ આતંકીઓ મ્યાંમાર સરહદનાં જંગલોમાં ભાગી જવામાં સફળ રહ્યા. આ તરફ હુમલાથી સમસમી ઊઠેલા ૩૫ વર્ષના લેફ્ટિનેન્ટ કર્નલ ઓસ્કર ડેલ્ટા ગમે તે ભોગે બદલો લેવા આતુર હતા, કારણ કે હુમલો તેમની કમાનમાં આવતા વિસ્તારમાં થયો હતો. ભારતીય સેનાએ આગલા ૭૨ કલાકમાં જ બદલો લેવાનો પ્લાન બનાવ્યો અને ૭ જૂનના રોજ આતંકીઓ પર કાળ બની તૂટી પડવાનું નક્કી થયું.

આ મિશનની સફળતા માટે કમાંડોનું સમયસર પહોંચવું ખૂબ જ જરૂરી હતું. ઉગ્રવાદીઓનાં ત્રણ કેમ્પ એકબીજા સાથે અડોઅડ હતા અને છૂપી જાણકારી મુજબ તે કેમ્પોમાં ૧૨૦ થી વધુ ઉગ્રવાદી તાલીમ લઈ રહ્યા હતા. તેવામાં ૪૦ કમાંડો સાથે મિશનને પાર પાડવું એક પડકાર હતો. કારણ કે ૪૦નો મુકાબલો ૧૨૦થી થવાનો હતો. છેવટે આ યોજનામાં પરિવર્તન કરી હુમલાનો દિવસ ૯ જૂન નક્કી થયો અને નક્કી થયું કે ૮ જૂનની મધરાતે મ્યાંમારમાં આડબીડ જંગલોવાળી એ પહાડી પર પહોંચી જવાનું છે અને ૯ જૂનની સવાર થતાં જ દુશ્મનો પર આક્રમણ કરી તેમનું કામ તમામ કરી નાખવાનું છે અને ૬ જૂનના રોજ સવારની બ્રીફિંગ અને પ્રેઝન્ટેશન બાદ કમાંડો આ મિશન પર નીકળી પડ્યા. કમાંડો સંપૂર્ણ રીતે હથિયારોથી સજ્જ હતા. કાર્લ ગુસ્તાવ, ૮૪ એમએમ રોકેટ લોન્ચર, પુલજ્યોત કલાશનિકોવ જર્નલ પર્યજ મશીનગન, ઇંડરાયલી બનાવટની ટેવોરટાટ-૨૧, અસાલ્ટ રાઈફલ, કોલ્ટ એમ ૪ કાર્બાઈન, એકે ૪૭ અને અંડર બેરલ ગ્રેનેડ લોન્ચર હતા. જ્યારે લેફ્ટિનેન્ટ

કર્નલ ડેલ્ટા એમજએ૧ લઈ ચાલી રહ્યા હતા. નજીક અને મધ્યમ અંતરના આ વજનમાં એકદમ હલકી ઘાતક ગન સમગ્ર વિશ્વમાં આ પ્રકારનાં અભિયાનોમાં વિશેષ વપરાય છે. હથિયારો સિવાય દરેક કમાંડો પર ૪૦ કિલોગ્રામ જેટલું અન્ય વજન પણ હતું. ભારતની સરહદથી કમાંડોને દુશ્મનના જે ઠેકાણે પહોંચવાનું હતું તે માટે ૪૦ કિલો મીટરથી વધુ દૂર હતું ને ત્યાં સુધી પગપાળા જ પહોંચવાનું હતું. ૭ જૂનની સવાર પડતાં જ લેફ્ટિનેન્ટ કર્નલ ડેલ્ટાની આગેવાનીમાં ભારતીય કમાંડો એ દુર્ગમ પહાડીઓના રસ્તો આગળ વધવાનું શરૂ કર્યું. ૮ જૂનના રોજ સૂરજ આથમતાં જ મેજર ડેલ્ટા અને તેમની ટીમ તે પહાડી પર પહોંચી ગયા. જ્યાંથી આતંકવાદી કેમ્પો માત્ર ૪૦૦ મીટરના અંતરે હતા. કમાંડોની એક ટીમે આતંકીઓની હરકત પર નજર રાખવા સૌથી ઊંચા સ્થાન પર પોઝિશન લઈ લીધી હતી. બાકી કમાંડોએ તેમનાથી નીચે પોઝિશન સંભાળી લીધી. તમામ કમાંડો પાસે નાઈટ વિઝનનાં અત્યાધુનિક ઉપકરણો હતા. અહીંથી જે કેમ્પો દેખાતા હતા તે મણિપુરમાં સક્રિય પીપલ્સ લિબરેશન આર્મીના હતા.

હવે ભારતીય જવાનોને ૯ જૂનનો ઈન્ટેન્જાર હતો જ્યારે આ કેમ્પ પર હુમલો કરવાનો હતો. આખરે એ ઘડી આવી જ ગઈ અને ૯ જૂનના રોજ સવારે ૪ વાગ્યા સુધી ભારતીય જવાનોએ પહાડીની ટોચ પર અંતિમ હુમલો કરવા માટે મોરચો સંભાળી લીધો. લેફ્ટિનેન્ટ કર્નલ ડેલ્ટાએ પોતાના નાઈટ વિઝન ચશ્માથી પહાડીની નીચે સ્થિત ઉગ્રવાદી કેમ્પોમાં નજર કરી. ત્યાં શાંતિ હતી. તેઓએ તેમની ટીમને કેમ્પને પાછળથી ઘેરી હુમલો કરવાની રણનીતિ બનાવી અને આ રણનીતિ

કામ આવી. તેઓએ ઉગ્રવાદીઓના કેમ્પને અર્ધગોળાકાર આકારમાં ઘેરી લીધો જ્યારે એક ટુકડી તેમની પાછળ હતી. જે જરૂર પડ્યે સીધા જ જંગના મેદાનમાં ફૂંદવા તૈયાર હતી. લેફ્ટિનેન્ટ કર્નલ ડેલ્ટાને જાણકારી હતી કે ઉગ્રવાદીઓ દિવસમાં બે વાર ભોજન કરે છે. સવારે ૫ વાગે અને સાંજે ૩ વાગ્યે. સવારના ૫ વાગ્યા હતા. તમામ ઉગ્રવાદીઓ ડાઈનિંગ એરિયામાં ભેગા થયા હતા. એક ચોકીની કમાન ૪ ઉગ્રવાદીઓ તો બીજી ચોકીની કમાન બે ઉગ્રવાદી સંભાળી રહ્યા હતા. અચાનક વહેલા પરોઢની શાંતિને ચીરતું એક રોકેટ બન્ને ચોકીઓની વચ્ચે પડ્યું અને છ એ છ આતંકીઓના કુરચા ઊડી ગયા. કેમ્પમાં ઉપસ્થિત ઉગ્રવાદીઓને ખબર પડી કે તેમના પર હુમલો થઈ ચૂક્યો છે. ભારતીય જવાનોએ ૪૫ મિનિટની આ સર્જિકલ સ્ટ્રાઈકમાં લગભગ ૧૫,૦૦૦ રાઉન્ડ ગોળીઓ, ૧૫૦ થી વધુ ગ્રેનેડ અને ડઝન જેટલા રોકેટો આતંકી કેમ્પો પર ઝીંક્યા હતા. હુમલો એટલો ઘાતક હતો કે આતંકીઓના કેમ્પોનું નામોનિશાન મટી ગયું હતું. મજાની વાત એ છે કે આ આખી લડાઈ દરમિયાન લેફ્ટિનેન્ટ કર્નલ ડેલ્ટાની ટીમનો એક પણ જવાન ઘાયલ સુધ્ધાં થયો ન હતો. જ્યારે કમાંડો ભારતીય સરહદ નજીક પહોંચ્યા ત્યારે લેફ્ટિનેન્ટ કર્નલ ડેલ્ટાએ સેનાને કોલ કર્યો અને કહ્યું “ઓપરેશન ઓવર...”.

સર્જિકલ સ્ટ્રાઇક - ૨૦૧૬ (ઉરી)

મેજર ટેંગો

ભારતીય સૈનિકો સતત ૫૮ મિનિટ સુધી ઉરીના આતંકીઓ સાથે લડ્યા

ભારતના ઇતિહાસમાં ૨૯ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૬ની રાત ભારતના જાંબાઝ ક્રમાંડો દ્વારા છેક પાકિસ્તાન અધિકૃત જમ્મુ-કાશ્મીરમાં પહોંચી આતંકી કેમ્પોમાં તાંડવ મચાવવાને લઈ હંમેશા યાદ રાખવામાં આવશે. ૧૮ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૬ના રોજ પાકિસ્તાનથી આવેલા નાપાક આતંકીઓએ જમ્મુ-કાશ્મીરનાં ઉરી સેક્ટરમાં ભારતીય સૈન્ય કેમ્પો પર કાયરતાપૂર્ણ હુમલો કર્યો હતો, જેમાં ૧૮ જેટલા ભારતીય જવાનો શહીદ થયા હતા. આ ઘટનાથી સમગ્ર દેશમાં રોષ ફાટી નીકળ્યો હતો. ભારતીય સેનામાં બદલાની આગ ભભૂકી ઊઠી અને ત્યાર બાદ જે થયું તે જોઈ ન માત્ર પાકિસ્તાન, સમગ્ર દુનિયા મોંમાં આંગળાં નાખી ગઈ હતી. ભારતના વીર જવાનોએ ૨૮-૨૯ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૬ના રોજ પાકિસ્તાન અધિકૃત જમ્મુ-કાશ્મીરમાં ચાર જેટલા આતંકવાદી કેમ્પો પર સર્જિકલ સ્ટ્રાઇક કરી નેસ્તોનાબૂદ કરી દીધા હતા અને અત્યંત છૂપા એવા મિશનના નાયક હતા મેજર ટેંગો.

ઉરી પરના આતંકી હુમલા બાદ તાબડતોબ અત્યંત ગોપનીય વોર ઝુમ્સમાં ભારતના સુરક્ષા પ્રબંધનની છૂપી બેઠક યોજાઈ જેમાં વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી અને રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા સલાહકાર અજીત ડોભાલ પણ સામેલ થયા હતા, જેમાં નિર્ણય કરવામાં આવ્યો કે આ વખતે ભારતીય સેના આ લડાઈને દુશ્મનના ઘર સુધી લઈ જશે અને આ દુઃસાહસનો એવો તો જડબાતોડ જવાબ આપશે કે જેની નોંધ ઇતિહાસ લેશે અને આ લડાઈની જવાબદારી એલીટ પેરા એસએફના ટુઆઈસી મેજર માઈક ટેંગોને આપવામાં આવી. માઈક ટેંગો તે તેમનું અસલી નામ

નથી. સુરક્ષા કારણોસર તેમનું અસલી નામ ક્યાંય પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું નથી. ઉલ્લેખનીય છે કે સ્પેશિયલ ફોર્સના અધિકારીઓને કેમ ડેલા કેમ ઓફ સોલ્જર્સ કહેવામાં આવે છે. આ જવાનો ભારતીય સેનાના સૌથી ફીટ, મજબૂત અને માનસિક રૂપે સૌથી સજાગ સૈનિકો હોય છે. તેમનામાં નિર્ણય લેવાની ક્ષમતા સૌથી ઝડપી હોય છે અને જ્યાં જિંદગી અને મોતનો મામલો હોય ત્યાં તો તેમનું દિમાગ સુપર કોમ્પ્યુટરથી પણ વધારે ઝડપે ચાલે છે. ખતરનાક પરિસ્થિતિઓમાં જીવતા રહેવાની કલા જેટલી આ સૈનિકોને આવડે છે, તેટલી અન્ય કોઈને આવડતી નથી. સામાન્ય રીતે સેનાનો ઉપયોગ રક્ષણ માટે કરવામાં આવે છે, પરંતુ સ્પેશિયલ ફોર્સના આ સૈનિકો એક રીતે શિકારી હોય છે. તેમનો ઉપયોગ દુશ્મનોના શિકાર માટે થતો હોય છે.

મેજર ટેંગોની ટીમે પાકિસ્તાનમાં બેઠેલા પોતાનાં ચાર સૂત્રોનો સંપર્ક કર્યો. આમાંના બે પાકિસ્તાન અધિકૃત ગુલામ જમ્મુ-કાશ્મીરનો હતો અને બે જૈશ-એ-મોહમ્મદમાં ભારત માટે કામ કરી રહેલા જાસૂસો હતા. ચારેય સ્રોતો પાસેથી અલગ-અલગ રીતે જાણકારી મેળવી પાકું કરવામાં આવ્યું કે આતંકવાદીઓના લોન્ચિંગ પેડમાં અનેક આતંકીઓ ભારતમાં હુમલો કરવા તૈયાર બેઠા છે.

માઈક ટેંગોના નેતૃત્વમાં ૧૯ ભારતીય જવાનોએ ૨૯ સપ્ટેમ્બર ૨૦૧૬ની રાત્રે સાડા આઠ વાગ્યે પોતાના સ્થાનેથી મિશન માટે પગપાળા જ ચાલવાનું શરૂ કર્યું અને ૨૫ મિનિટમાં જ તેઓએ એલઓસી પાર કરી લીધી. ટેંગો પાસે તેમની એમજએ૧ પ.૫ એમએમની કારબાઈન હતી. તો તેમની ટીમના અન્ય જાંબાજો એમજએ૧ સિવાય ઇઝરાયેલ

હવે મેજર ટેંગો સામે અસલી પડકાર હતો કે તે તેમની ટીમને સુરક્ષિત રીતે ભારતની સરહદ સુધી લઈ આવે, કારણ કે હવે પાકિસ્તાનને તેમની હાજરીની ખબર થઈ ચૂકી હતી. ભારતની આ અપ્રત્યાશિત કાર્યવાહી અને તેના દ્વારા પાકિસ્તાનને વેઠવી પડેલી જાનમાલની ભારે ખુવારીને કારણે ગુસ્સે થયેલા પાકિસ્તાની સૈન્યને જંગલના પાંદડામાં પણ જાણે કે ભારતના સૈનિકો દેખાઈ રહ્યા હતા.

બનાવટની ટેવર ટાર-૨૧ અસોલ્ટ રાયફલોથી સજ્જ હતા. માર્શલ ટેંગો જાણતા હતા કે, આ પ્રકારનાં અભિયાનોમાં સૈનિકો પર જીવનું જોખમ ૯૯.૯૯૯૯ ટકા રહે છે. પરંતુ તે અને તેમની ટીમ આ કુર્બાની માટે માનસિક રૂપે તૈયાર હતી. મેજર ટેંગો એ પણ જાણતા હતા કે આ અભિયાનનું સૌથી મુશ્કેલ ચરણ પરત ફરતી વખતે શરૂ થવાનું હતું. કારણ કે ત્યારે પાકિસ્તાનીઓને ભારતીય સૈનિકો પીઓકેમાં હોવાની પૂરેપૂરી જાણકારી મળી ચૂકી હશે.

ચાર કલાક સુધી ચાલ્યા બાદ ટેંગો અને તેમની ટીમ લક્ષ્યની બિલકુલ નજીક પહોંચી ગઈ. તે આતંકવાદીઓના લોન્ચિંગ પેડથી મત્ર ૨૦૦ મીટર જ દૂર હતા કે અચાનક જ તે તરફથી ફાયરિંગ શરૂ થઈ ગયું. એક સેંકડ માટે તો તેમને લાગ્યું કે પાકિસ્તાનીઓને તેમના મિશન અંગે ભનક લાગી ગઈ છે. તમામ જવાનો એક સેંકડથી પણ ઓછા સમયમાં જમીન પર સૂઈ ગયા. મેજર ટેંગોના અનુભવી કાનોએ પણ વારમાં જ જાણી લીધું કે, આ માત્ર અંદાજ લગાવવા માટે કરવામાં આવેલ ફાયરિંગ છે માટે તેમની ટીમને આનાથી કોઈ જ ખતરો નથી. પરંતુ આ સાથે સાથે ખરાબ સમાચાર એ હતા કે આનાથી એ સાબિત થતું હતું કે આતંકી કેમ્પોમાં રહેલા આતંકીઓ સાવધાન હતા. છેવટે તેઓએ નક્કી કર્યું કે તેઓ હાલ હુમલો નહીં કરે અને ક્યાંક છુપાઈ જશે. અને ૨૪ કલાક બાદ બીજી રાત્રે દુશ્મનો પર હુમલો કરશે. રાતના અંધારામાં દુશ્મનના વિસ્તારમાં છુપાઈ રહેવું મુશ્કેલ ન હતું. પરંતુ સવાર પડતાં જ દુશ્મનની નજરથી આટલા બધા સૈનિકોનું બચી રહેવું એ ખૂબ મોટો પડકાર હતો. પરિસ્થિતિ એટલી પડકારજનક હતી કે જવાનોને પોતાનો હાથ કે ગરદન હલાવવાની પણ છૂટ ન હતી. પરંતુ આનાથી એક ફાયદો જરૂર થવાનો હતો કે

તેઓને આ વિસ્તારને સમજવા અને રણનીતિ બનાવવા ૨૪ કલાક મળવાના હતા. ટેંગોએ છેલ્લી વાર સેટેલાઈટ ફોનથી પોતાના સીઓ સાથે સંપર્ક કર્યો ત્યાર બાદ તેને બંધ કરી દીધો.

૨૮ સપ્ટેમ્બર, મધરાતે દિલ્હીથી ૧૦૦૦ કિ.મી. દૂર ટેંગો અને તેમની ટીમ જ્યાં છુપાઈ હતી ત્યાંથી મિશનને અંતિમ રૂપ આપવા નીકળ્યા અને ધીરે ધીરે આતંકવાદીઓના લોન્ચ પેડ તરફ વધવા લાગ્યા. લોન્ચ પેડથી ૫૦ ગજ પહેલાં તેઓએ પોતાના નાઈટ વિઝન ડિવાઈસ મારફતે જોયું કે, બે લોકો આતંકવાદી કેમ્પોનો પહેરો ભરી રહ્યા છે. મેજર ટેંગોએ ૫૦ ગજના અંતરેથી જ નિશાન તાક્યું અને એક જ બર્સ્ટમાં બન્ને આતંકીઓને જહન્નુમમાં પહોંચાડી દીધા. ત્યાર બાદ ગોળીઓના ઘણાઘણાટ કરતી મેજર ટેંગોની ટીમ આતંકવાદી કેમ્પો તરફ દોડી. અચાનક મેજર ટેંગોની નજર જંગલ તરફ ભાગી રહેલા બે આતંકીઓ પર પડી. તેઓ ભારતીય જવાનોને પાછળથી ઘેરી તેમના પર હુમલો કરવા માંગતા હતા. મેજર ટેંગો પણ તેમની પાછળ ભાગ્યા, પરંતુ આતંકીઓની નજર તેમના પર પડી ગઈ અને તેઓ એક ઝાડ પાછળ સુરક્ષિત પોઝિશન લેવામાં સફળ રહ્યા. આતંકીઓ એવી પોઝિશનમાં હતા કે તેઓ મેજર ટેંગોને રસ્તામાં જ મારી શકતા હતા, પરંતુ આતંકીઓ પોતાની એ.કે. ૪૭ રાઈફલોથી નિશાન લે તે પહેલાં જ મેજર ટેંગો તેમના પર તૂટી પડ્યા અને આખું ચિત્ર એટલું ઝડપથી બદલાઈ ગયું કે તેઓએ પોતાની બરેટા-૯ એમએમ સેમી ઓટોમેટિક પિસ્તોલથી બન્ને આતંકીઓનું કામ તમામ કરી નાખ્યું.

દુશ્મનો અને ભારતના જાંબાજો વચ્ચે લગભગ ૫૮ મિનિટ સુધી ગોળીઓની રમઝટ જામી. મેજર ટેંગોની ટીમને પહેલેથી જ સૂચના આપી દેવામાં આવી

હતી કે, તેમણે આતંકીઓના મૃતદેહો ગણવામાં સમય બર્બાદ કરવાનો નથી. માત્ર પોતાનું કામ પતાવી ત્યાંથી નીકળી જવાનું છે. પરંતુ એક અનુમાન મુજબ હુમલામાં મેજર ટેંગોની જાંબાજ ટીમે ૩૮ થી ૪૦ આતંકવાદીઓ અને પાકિસ્તાની સેનાના બે જવાનોને જહન્નમ પહોંચાડી દીધા હતા.

હવે મેજર ટેંગો સામે અસલી પડકાર હતો કે તે તેમની ટીમને સુરક્ષિત રીતે ભારતની સરહદ સુધી લઈ આવે, કારણ કે હવે પાકિસ્તાનને તેમની હાજરીની ખબર થઈ ચૂકી હતી. ભારતની આ અપ્રત્યાશિત કાર્યવાહી અને તેના દ્વારા પાકિસ્તાનને વેઠવી પડેલી જાનમાલની ભારે ખુવારીને કારણે ગુસ્સે થયેલા પાકિસ્તાની સૈન્યને જંગલના પાંદડામાં પણ જાણે કે ભારતના સૈનિકો દેખાઈ રહ્યા હતા. આડેધડ ગોળીબારીથી જાણે કે કાનના પડદા ચીરી રહી હતી. પાકિસ્તાનીઓની ગોળીઓ ભારતીય જાંબાજોના કાનોની બરોબર પાસેથી પસાર થઈ રહી હતી. મેજર ટેંગોએ પોતાની ટીમ માટે જાણી જોઈને ભારત પરત ફરવા અલગ રસ્તો પસંદ કર્યો તે રસ્તો લાંબો હતો. આ દરમિયાન ૬૦ મીટરનો એક વિસ્તાર એવો પણ આવ્યો જ્યાં છુપાવા માટે કંઈ જ ન હતું. તમામ જાંબાજોએ પેટના બળે સરકી આખો રસ્તો પાર કર્યો.

સવારના સાડા ચાર વાગ્યે મેજર ટેંગો અને તેમની ટીમે ભારતની સરહદમાં પગ મૂક્યો. પરંતુ ખતરો હજુ પણ ટળ્યો ન હતો. ત્યાં સુધી ત્યાં પહેલેથી હાજર ભારતીય સૈનિકો દ્વારા તેઓને ક્વર ફાયરિંગ આપવાનું શરૂ કરી દીધું હતું અને સૌથી મોટી વાત એ હતી કે આ સમગ્ર અભિયાનમાં મેજર ટેંગોની ટીમના એક પણ સદસ્યનો વાળ પણ વાંકો નહોતો થયો.

જમ્મુ-કાશ્મીર - ૨૦૧૯ (પુલવામા)

વિંગ કમાન્ડર અભિનંદન

અને અભિનંદનનું વિમાન પાકિસ્તાનમાં તૂટી પડ્યું

વર્ષ ૨૦૧૯ની ૧૪મી ફેબ્રુઆરીના દિવસે પાકિસ્તાની આતંકવાદીઓએ જમ્મુ-કાશ્મીરના પુલવામામાં સૈનિકોને લઈને જતી બસ પર બૉંબથી હુમલો કર્યો અને આપણા ૪૫ વીર જવાનો શહીદ થઈ ગયા.

એ વખતથી જ ભારત - પાકિસ્તાનની સરહદો પર યુદ્ધનો માહોલ જામી ગયો. પુલવામા હુમલાના બરાબર ૧૩મા દિવસે ભારતના વાયુદળના જાંબાઝ જવાનો પાકિસ્તાનના બાલાકોટમાં આવેલા જૈશ-એ-મહંમદના ઠેકાણા પર ત્રાટક્યા અને અનેક આતંકીઓને ફૂંકી માર્યા. બીજા જ દિવસે પાકિસ્તાને ભારતની સરહદમાં ઘૂસી આર્મી પર એટેક કરવાનો નિષ્ફળ પ્રયત્ન કર્યો. પણ વાયુદળના જાંબાઝ સૈનિકોએ એમને પાછા કાઢ્યા અને એમનું એક વિમાન - એફ ૧૬ના

કુરચેકુરચા ઉડાવી દીધા, પરંતુ બદનસીબે આપણું મીગ-૨૧ પણ ખંડિત થયું અને પાકિસ્તાનની ભૂમિમાં પડ્યું. એ વિમાનમાં આપણા વિંગ કમાન્ડર અભિનંદન પણ હતા. વિમાન હવામાં ફંગોળાતું હતું ત્યારે આપણા વિંગ કમાન્ડર અભિનંદન પાકિસ્તાનની ધરતી પર પેરેશૂટમાંથી કૂદ્યા અને પાકિસ્તાનના લશ્કરે તેનો કબજો લીધો એ ઘટનાક્રમનું એક સાક્ષીએ કરેલું વર્ણન રૂંવાડાં ઊભાં કરી દે તેવું છે. પી.ઓ.કે.ના હોરાન નામના ગામડાના રાજકીય-

સામાજિક કર્મશીલ મોહમદ રઝાક ચૌધરીના જણાવ્યા અનુસાર સવારે ૮.૪૫ વાગ્યે તેમણે બે વિમાનોને અગનજવાળામાં લપેટાયેલાં જોયાં. તેમાંથી એક વિમાન સરહદની પેલેપાર નીકળી ગયું, જ્યારે બીજું હોરાન ગામ નજીક પડ્યું. એ વિમાનમાંથી પેરેશૂટ સાથે કૂદેલો પાઈલોટ હોરાન ગામથી એક કિલોમીટર દૂર પડ્યો.

આ દૃશ્ય નિહાળી મોહમદે આસપાસના લોકોને ફોન કર્યા અને પાકિસ્તાનના લશ્કરી અધિકારીઓ ન આવે ત્યાં સુધી વિમાનના કાટમાળ નજીક ન જવા અને પાઈલોટને પકડી લેવા સૂચના આપી. લોકોનું મોટું ટોળું અભિનંદન પાસે પહોંચ્યું. અભિનંદને પૂછ્યું કે એ વિસ્તાર ભારતનો છે કે પાકિસ્તાનનો ? એક ખંધા યુવાને ખોટો જવાબ આપીને એ વિસ્તાર ભારતનો હોવાનું જણાવ્યું. એ સાંભળીને અભિનંદને કેટલાંક સૂત્રો પોકાર્યા. (ભારત માતા કી જય..) ત્યાર બાદ તેણે કહ્યું કે તેની પીક તૂટી ગઈ છે. તેમણે પાણી માચ્યું અને પોતાને ઊભો કરવા ટોળા સામે હાથ લંબાવ્યો. એ દરમિયાન એક યુવાને પાકિસ્તાન જિંદાબાદના નારા લગાવ્યા. પોતે પાકિસ્તાનની ધરતી પર છે એ ખ્યાલ અભિનંદનને આવી ગયો. સામે દુશ્મન દેશનું ટોળું ઊભું હતું. હાકલા પડકારા થતા હતા. તે વચ્ચે પણ હિંમત હાર્યા વગર, સ્વસ્થતા ગુમાવ્યા વગર, તેમણે વીજળિક ગતિએ કમરમાંથી પોતાની પિસ્તોલ બહાર કાઢી અને હવામાં ફાયરિંગ કર્યું. ટોળું પાછળ હટી ગયું. અસહ્ય દર્દ હોવા છતાં

અભિનંદન ઊભા થયા, તેણે દોટ મૂકી. ઘવાયેલા, ઝખમી શરીરે તે અડધો કિલોમીટર સુધી દોડ્યા, વચ્ચે વચ્ચે હવામાં ફાયરિંગ કરતા રહ્યા. અંતે શરીર થાક્યું હશે. તેમણે નજીકના એક તળાવમાં પડતું મૂક્યું અને ત્યાં તેમણે શું કર્યું ? ટોળું તેમને પકડી પાડે એ પહેલાં તેમણે તેમના કબજામાં રહેલા કેટલાક નકશા અને મહત્વના ગુપ્ત દસ્તાવેજ બહાર કાઢ્યા. તેમને પોતાની જાનની ચિંતા નહોતી. ભારતની ગુપ્ત માહિતી દુશ્મનોના હાથમાં ન જવી જોઈએ એ જ એનું ધ્યેય હતું. તે કેટલાક દસ્તાવેજો ચાવી ગયા. ટોળું નજીક આવી ગયું હતું. સમય નહોતો એટલે એમણે બાકીના દસ્તાવેજો ફાડી નાખ્યા અને તેની ચબરખીઓ તળાવના પાણીમાં વહેતી કરી દીધી. હવે શું થશે, જિંદગી રહેશે કે મોતનો પંજો ફરી વળશે એ ખબર નહોતી. દસ્તાવેજોને પાકિસ્તાનના હાથમાં જતાં બચાવી તેમણે મા ભારતીની છેલ્લી સેવા કરી લીધી. ભારતની દિશામાં એક નજર નાખી સેલ્યૂટ કરી લીધી. એ

દરમિયાન ટોળાએ તેમને પકડી લીધા. નિર્દય ટોળું તેમને ઢોરમાર મારી રહ્યું હતું પણ અભિનંદને ઉફ પણ ન કર્યું. સદ્નસીબે એ દરમિયાન પાકિસ્તાનના સૈનિકો ત્યાં આવી ગયા અને અભિનંદનને ટોળાથી છોડાવ્યા. એ સમયે પણ તેમની સ્વસ્થતા લાજવાબ હતી. તેમણે પાક સૈનિકોને કહ્યું, થેંક ગોડ, તમે આવી ગયા, નહિતર આ બધાએ મને મારી જ નાખ્યો હોત.. પોતે ટોળાને ફાયરિંગ કરી હટાવ્યું હતું અને દોડાવી દોડાવીને હંફાવ્યું હતું એ યાદ કરી, હસીને તેમણે ઉમેર્યું, અને હા ! મને મારી નાખવા માટે મેં પણ એમને પૂરતાં કારણો આપ્યાં હતાં.. આવી હાલત વચ્ચે પણ આવી સ્વસ્થતા જોઈને પાક. સૈનિકો પણ દંગ રહી ગયા હશે. પાકિસ્તાને તેમને કેમેરા સમક્ષ હાજર કર્યા ત્યારે પણ તેમણે વટથી જવાબ આપ્યા, પોતાની ઈચ્છા મુજબ જવાબ આપ્યા, તેનું શીશ ઝૂક્યું નહીં. માથું ઊંચું રાખીને તેમણે જવાબ આપ્યા. ગર્વથી જવાબ આપ્યા. એવા ગર્વથી કે આજે દેશનો એક એક

નાગરિક ગર્વથી માથું ઊંચું કરીને કહે છે કે આ છે અમારો અભિનંદન. આ છે મા ભારતીનો વીર સપૂત, આ છે અમારો સાવજ, આ છે અમારો સૈનિક. આપણો એક એક જવાન આ અભિનંદન જેવો જ સાવજ છે. સાહસ, હિંમત, શૌર્ય, તાકાત, શક્તિ અને દેશભક્તિથી છલોછલ.

અને આવા જાંબાજ અભિનંદનને ભારત પરત લાવવા ભારત સરકારે પણ અભૂતપૂર્વ શક્તિ દાખવી. વિશ્વસ્તરે પોતાનું વજૂદ બતાવી સમગ્ર વિશ્વને પોતાના સમર્થનમાં ખડું કર્યું. સૌએ અભિનંદનને છોડવા પાકિસ્તાન પર દબાણ કર્યું. આ માટે સૌને અભિનંદન. વિંગ કમાન્ડર અભિનંદનને અભિનંદન, વડાપ્રધાનશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી સહિત સૌ નેતાઓ, મંત્રીઓને અભિનંદન. અભિનંદન માટે ચિંતા કરનારા દેશવાસીઓને અભિનંદન અને ભારત માતાને, ભારત દેશને પણ અભિનંદન... અભિનંદન... ભારત અભિનંદન...

માધવપુર (ઘોડ) ગ્રામ પંચાયત

તા. જિ. પોરબંદર

ગ્રામ પંચાયત તેમજ સરકારી મિલકતનું જતન કરીએ, જન્મ-મરણ અને લગ્નની નોંધણી અવશ્ય કરાવીએ. પાણીનો કરકસરપૂર્વક ઉપયોગ કરી પાણી બચાવીએ તો પાણી આપણને બચાવશે. કચરો કચરાપેટીમાં જ કાલવીએ અને ગામને સ્વચ્છ બનાવીએ. વૃક્ષો વાવીએ અને પર્યાવરણનું જતન કરીએ.

રામભાઈ દેવશીભાઈ કરગટીયા

સરપંચશ્રી

લખુભાઈ રાતીયા તથા શાંતિલાલ મજેઠિયા

મંત્રીશ્રી

તથા તમામ સદસ્યશ્રીઓ

શુભેચ્છા સહ...

શ્રી દિનેશભાઈ અંબાલાલ પટેલ

મો. 93761 45855

જિલ્લા સરકારી વકીલ

આણંદ ડિસ્ટ્રિક્ટ કોર્ટ, આણંદ

શ્રીમતી સંગીતાબેન દિનેશભાઈ પટેલ

મો. ૯૪૨૮૫ ૩૮૬૮૦

શ્રી હિરેનકુમાર દિનેશભાઈ પટેલ

મો. ૯૮૭૯૦ ૯૨૪૧૭

શ્રી કાર્તિકકુમાર દિનેશભાઈ પટેલ

મો. ૭૬૦૦૬ ૮૪૨૮૪

મુ. પો. ભાટીચેલ, તા. પેટલાદ, જિલ્લો : આણંદ

With Best Wishes

**GTPL Link
Network Pvt. Ltd.**

SHATRUGHNA VIDEO - Dhumral Bazar

HITECH - Santram Road,

SKY VISION - Vallabhnagar,

Nadiad : 387001 Dist.- Kheda (Gujarat)

ચીન સંઘર્ષ - જૂન, ૨૦૨૦ (ગલવાન)

કર્નલ સંતોષબાબુ અને ૧૯ વીર સૈનિકો

૩૦૦ ચીની દુશ્મનોને સામે ભારતના મુઠ્ઠીભર સૈનિકો ભારે પડ્યા

ચીનનું રાજનીતિક અને વરિષ્ઠ સૈન્ય નેતૃત્વ વૈશ્વિક પરિસ્થિતિઓ અને ભારત સાથેની પરસ્પર અંડરસ્ટેન્ડિંગના કારણે જૂની પોઝિશન પર પાછા ફરવા માટે તૈયાર હતું પરંતુ સરહદે તૈનાત ચીની સેનાને હજુ એવો ભ્રમ છે કે તેઓ ભારતીય સેના કરતાં શક્તિશાળી છે પણ હમણાં ૧૫મી જૂન ૨૦૨૦ની રાત્રે જ એ ભ્રમ ફરી તૂટી ગયો.

૧૫મી જૂનની રાત્રે ભારતીય પક્ષ તરફથી કમાન્ડિંગ ઓફિસર સંતોષબાબુ પોતાના ૨૦ સૈનિકો સાથે ચીનના કમાન્ડિંગ ઓફિસર સાથે વાત કરવા પહોંચ્યા હતા. વરિષ્ઠ અધિકારીઓએ એપ્રિલની સ્થિતિ બહાલ કરવાનો નિર્ણય લીધો છે તો તેઓ પોતાની જૂની પોસ્ટ પર પાછા ક્યારે ફરી રહ્યા છે તેવું તેઓ તેમને સમજાવવા ગયા હતા. ચીનની જે સૈન્યટુકડી સાથે સંતોષબાબુ વાત કરવા ગયા હતા તેણે એક કાચી પહાડી પર પોતાનો કેમ્પ લગાવી રાખ્યો હતો, જેની બીજી બાજુ પાણીનું ઊંડાણ હતું. ત્યાં લગભગ ૩૦૦થી ૩૨૫ જેટલા ચીની સૈનિકો હાજર હતા.

સંતોષબાબુ અને ચીનના કમાન્ડિંગ ઓફિસર વચ્ચે હજુ વાત ચાલી જ રહી હતી ત્યાં તો ચીની સૈનિકો ઉગ્ર બની ગયા. તેમને લાગી રહ્યું હતું કે ભારતીય પેટ્રોલિંગ ટુકડીની સંખ્યા માત્ર ૨૦ જ છે અને તેઓ ૩૦૦ છે. આવવામાં તેઓ તેમના પર હાવી થઈ શકે છે, પરંતુ આ ગેરસમજ તેમને ભારે પડી.

ચીનના ૩૦૦ સૈનિકોએ ભારતીય પેટ્રોલિંગ ટુકડીના ૨૦ સૈનિકોને ઘેરી લીધા અને તેમને ઉશ્કેરવાની સાથે સાથે પથ્થરો, લોખંડના સળિયાથી હુમલો કર્યો. ચીની સૈનિકોએ હાથમાં ખીલાવાળાં મોજાં પહેર્યા હતાં. તેમનો ઇરાદો ભારતીય સૈનિકોને

ગંભીર રીતે ઈજાગ્રસ્ત કરીને ભગાડવાનો હતો. આ અગાઉ ચીની સૈનિકો અનેકવાર ભારતીય સૈનિકોના હાથે માર ખાઈ ચૂક્યા હતા, આથી તેઓ આ વખતે પોતાનો બધો ગુસ્સો આ ૨૦ સૈનિકો પર ઉતારવા માંગતા હતા, પરંતુ આ ભૂલ તેમને ભારે પડી ગઈ.

૨૦ ભારતીય સૈનિકોની પેટ્રોલિંગ ટુકડીની પાછળ જ ભારતીય સેનાના ૩૫ બીજા સૈનિકો હાજર હતા. તેઓએ વાયરલેસ પર આ ઝપાઝપીનો અવાજ સાંભળ્યો અને તરત ત્યાં પહોંચી ગયા. ત્યારબાદ ૩૦૦ ચીની અને ૫૫ ભારતીય સૈનિકો વચ્ચે જબરદસ્ત મારપીટ અને ઝપાઝપી શરૂ થઈ.

બંને પક્ષમાંથી એક પણ પક્ષે ફાયરિંગ કર્યું જ નથી, કારણ કે બંને તરફના સૈનિકો જાણતા હતા કે ફાયરિંગના અવાજથી સમગ્ર સરહદ પર તૈનાત ભારત-ચીનની સેનાઓ એકબીજા પર હુમલો કરી દેશે. આથી બંને તરફના સૈનિકોએ પોતાના બાહુબળના આધારે જ મામલો પતાવવાનું નક્કી કર્યું. ઝીલની પાસે રહેલી કાચી પહાડી બંને દેશોના સૈનિકોની મારપીટ અને ઝપાઝપીથી ઘણઘણી ઊઠી. ચીની સૈનિકો વધુ સંખ્યામાં હતા પરંતુ ભારતીય સૈનિકો ઓછી સંખ્યામાં હોવા છતાં તેમનો જુસ્સો બુલંદી પર હતો. બંને ટુકડીઓ વચ્ચે થયેલી આ ઝપાઝપીમાં લાકડી-ડંડા, હોકી સ્ટિક, બેઝબોલ ક્લબ, ડ્રેગન પંચ, પાઈપ, ખીલા, બૂટની અણી, કાંટાળા તાર લપેટેલા લોખંડના સળિયા, ખીલાવાળા ડંડાનો મોટાપાયે ઉપયોગ થયો હતો.

બંને દેશોના સૈનિકો વચ્ચે ઝપાઝપી

ચાલી રહી હતી પરંતુ આ જંગનું મેદાન બની બેઠેલી જગ્યા એટલે કે કાચી પહાડી આટલો બધો ભાર સહન કરી શકી નહીં. જ્યાં ચીની પોસ્ટ બની હતી તે ટેકરા જેવી જગ્યા ઘસી પડી અને ત્યારબાદ ભારતીય અને ચીની સૈનિકો પાછળ આવેલી નદીના ઠંડા પાણીમાં કે ખાઈમાં પડ્યા. અત્રે જણાવવાનું કે લઢાખમાં હવામાન ખૂબ ઠંડું છે અને તાપમાન ઝીરોની આસપાસ છે.

કમાન્ડિંગ ઓફિસર કર્નલ સંતોષ બાબુના નેતૃત્વમાં અન્ય સૈનિકોઓ ચીની સૈનિકોને ત્યાં ઊભું રહેવું ભારે પાડી દીધું. આ દરમિયાન એક પહાડી ઘસી પડતાં કમાન્ડિંગ ઓફિસર કર્નલ સંતોષ બાબુ ઉપરાંત હવાલદાર ખલાની, સિપાઈ કુંદન ઓઝા, નાયબ સુબેદાર મંદિપ, સિપાઈ અંકુશ, નાયબ સુબેદાર સતનામ, સિપાઈ ગુરુબિંદર, સિપાઈ ગુરુતેજ સિંહ, સિપાઈ જયકિશોર, સિપાઈ રાજેશ, હવાલદાર વિપુલ, સિપાઈ ગણેશરામ, સુબેદાર સોરેન, સિપાઈ કુંદન, સિપાઈ અમનસિંહ, નાયક દિપક, સિપાઈ ગણેશ હંસદા, હવાલદાર સુનિલ, સિપાઈ ચંદ્રકાંત અને સિપાઈ ચંદન સહિત ૨૦ ભારતીય વીર સૈનિકો શહીદ થયા. પરંતુ આ ભારતીય વીરોએ શહીદી પહેલાં તેમના કરતાં દુ ગણા ચીની દુશ્મનોના ઢીમ ઢાળી દીધાં. તેમની વીરતા અને શહીદીને સલામ.

સ્વાતંત્ર્યદિનની શુભેચ્છાઓ

નડિયાદ નગરપાલિકા, નડિયાદ, જિ. ખેડા

શુભેચ્છા સહ

- જરૂરિયાત પૂરતા જ પાણીનો ઉપયોગ કરી પાણીનો દુર્વ્યથ અટકાવીએ.
- એક સમર્પિત નાગરિક તરીકે નગરપાલિકાના વેરા સમયસર ભરી સહકાર આપીએ.
- આગ, અકસ્માત સમયે ફોન નં. ૧૦૧ તથા ૨૫૫૦૧૦૬નો સંપર્ક સાધી આપની સેવા કરવાની અમને તક આપો.
- સહયોગ આપ સૌનો – વિકાસ આપણા નગરનો.
- કચરો યોગ્ય સ્થળે નાખી નગરને સ્વચ્છ અને રમણીય બનાવવા પુરુષાર્થ કરીએ.
- વૃક્ષારોપણ વન મહોત્સવ – વધુમાં વધુ વૃક્ષો વાવીને નગરને હરિયાળું બનાવીએ.
- સ્ત્રી ભૃણહત્યા અટકાવો, બેટી બચાવો.
- પર્યાવરણનું જતન કરીએ.
- પ્લાસ્ટિકની થેલીઓ (બેગ) વાપરવાનું ટાળીએ.
- કોરોનાને ધ્યાનમાં રાખી માસ્ક પહેરવું ફરજિયાત છે.
- સોશિયલ ડિસ્ટન્સ રાખીએ.
- વારંવાર હાથ સેનિટાઇઝરથી સાફ રાખીએ.

શ્રી પરિનભાઈ એ. બહાભટ્ટ
ઉપપ્રમુખશ્રી

પ્રણવભાઈ સી. પારેખ
ચીફ ઓફિસર શ્રી

શ્રી મનીષભાઈ આર. દેસાઈ
સ્ટેન્ડિંગ કમિટી ચેરમેનશ્રી

શ્રીમતી દિપીકાબહેન સંજયભાઈ પટેલ
પ્રમુખશ્રી

પાણી પુરવઠા વિભાગની સિદ્ધિઓ

- રાજ્યના ૧૩૪૦૪ ગામો અને ૨૦૯ શહેરોને જૂથ પાણી પુરવઠા યોજનાથી આવરી લેવામાં આવેલ છે.
- રાજ્ય વ્યાપી પાણી પુરવઠા ગ્રીડ અંતર્ગત પાણીનું વહેન કરવા ૨૯૬૦ કિ.મી.થી વધુ બલ્ક પાઇપલાઇનનું નિર્માણ.
- ૨૪૬ જળ શુદ્ધીકરણ પ્લાન્ટનું નિર્માણ.
- રાજ્યમાં ૧૭૫૫૨ જેટલી મીની પાઇપ યોજનાઓ પૂર્ણ.
- રાજ્યમાં ૧૮૮૭૫ આંતરિક ગ્રામ્ય પાણી પુરવઠા યોજનાનું નિર્માણ.
- અંબાજીથી ઉમરગામ સુધીના આદિજાતિ વિસ્તારો માટે રૂ.૨૩૪૬ કરોડની કુલ ૧૪ જૂથ પાણી પુરવઠા યોજનાઓ પ્રગતિ હેઠળ.

માન. વડાપ્રધાનશ્રીના “જલ જીવન મીશન” કાર્યક્રમ અંતર્ગત ગુજરાત સરકાર દ્વારા વર્ષ ૨૦૨૨ સુધીમાં તમામ ઘરોને નળ દ્વારા પીવાનું શુદ્ધ પાણી પહોંચાડવાનું આયોજન

રાજ્યના ગ્રામ્ય વિસ્તારની પીવાના પાણીની ફરિયાદો તથા સૂચનો માટે નિ:શુલ્ક હેલ્પલાઇન નંબર ૧૯૧૬ ૨૪ કલાક કાર્યરત